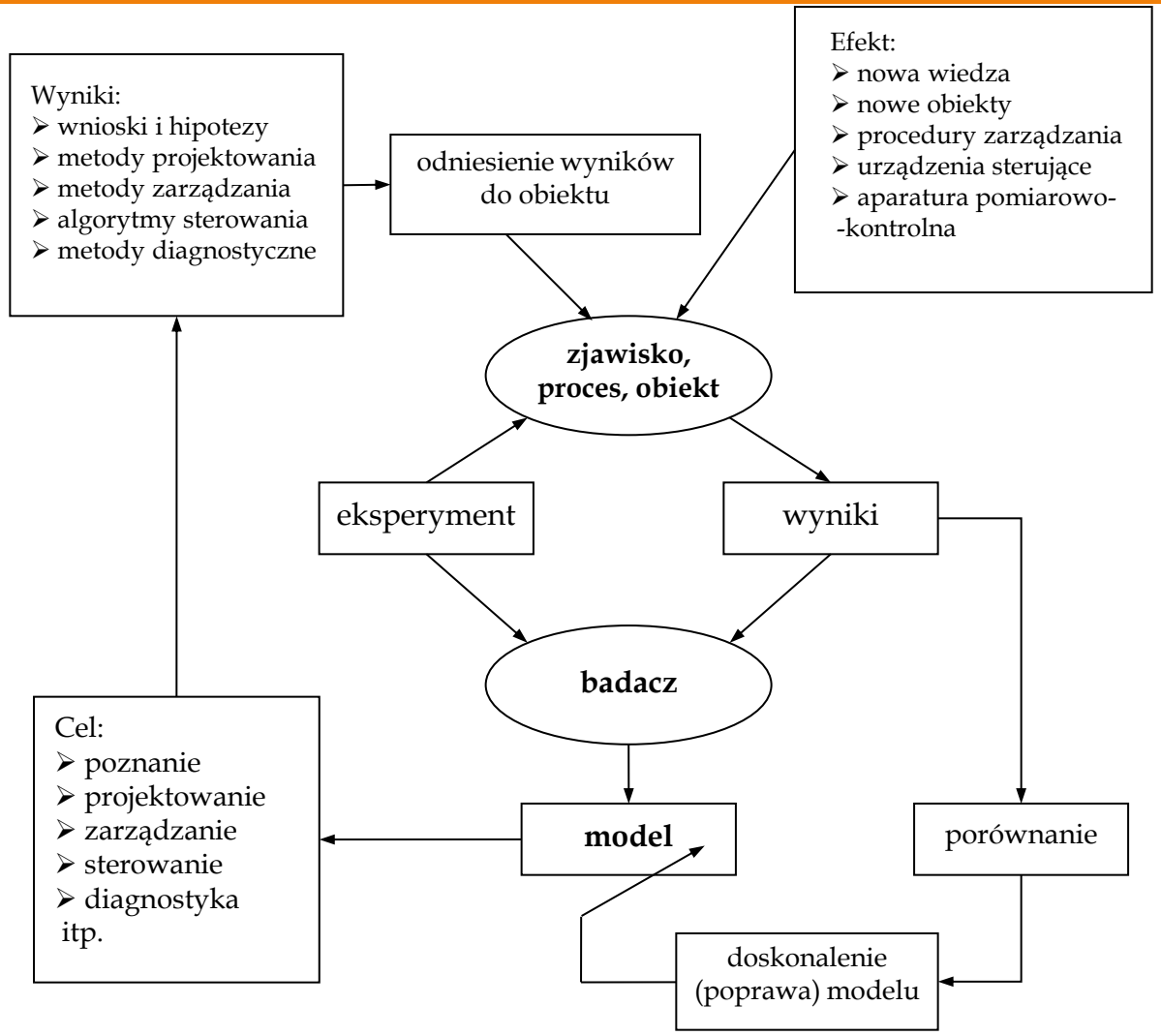
Optymalizacja systemów

Wykład 16. Podsumowanie

Model w badaniach systemowych

Sformułowanie zadania wspomagania decyzji

Decyzja: różne typy elektrowni

Elektrownia wodna

$x^{(1)}$

Elektrownia atomowa

$x^{(2)}$

Elektrownia wiatrowa

$x^{(3)}$

Obrazy:
http://ziemianarozdrozu.pl/encyklopedia/67/hydroenergety
http://kresy24.pl/showNews/news_id/5871/
http://windy-future.info/2009/10/13/large-wind-turbine/

$x^{(1)}, x^{(2)}, x^{(3)}$ - obciążenie elektrowni – zmienne decyzyjne

c_1, c_2, c_3 – koszt jednostkowy wytworzenia energii

Cel: minimalizacja kosztów wytworzenia: $F(x^{(1)}, x^{(2)}, x^{(3)}) = c_1 x^{(1)} + c_2 x^{(2)} + c_3 x^{(3)}$

Ograniczenia: – spełnienie zapotrzebowania na energię: $x^{(1)} + x^{(2)} + x^{(3)} \geq \beta$

– możliwości poszczególnych elektrowni: $0 \leq x^{(n)} \leq \alpha_n, \; n = 1,2,3$

Sformułowanie zadania wspomagania decyzji

Zmienne decyzyjne: $x = \begin{bmatrix} x^{(1)} \\ x^{(2)} \\ \vdots \\ x^{(S)} \end{bmatrix}$ **Funkcja celu:** $y = F(x)$

Zbiór rozwiązań dopuszczalnych (zwykle określony przez wskazanie ograniczeń):

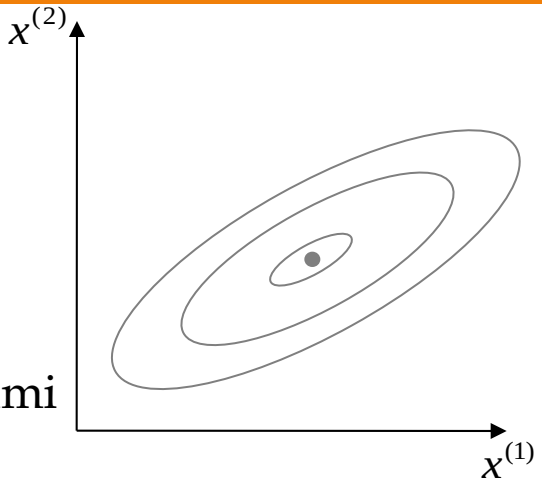
$$x \in \mathscr{D}_x$$

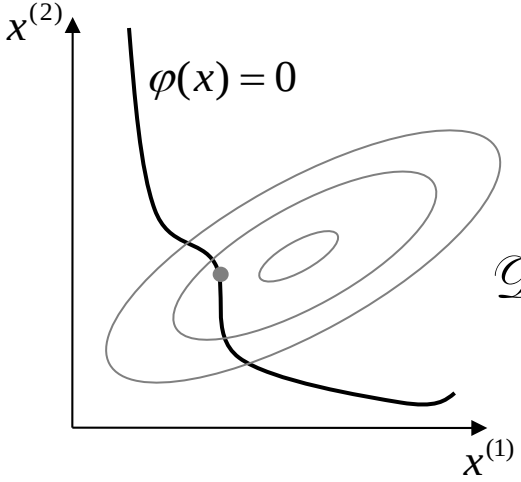
Decyzja optymalna: $x^* \rightarrow F(x^*) = \min_{x \in \mathscr{D}_x} F(x), \quad \min F(x) = -\max\left(-F(x)\right)$

Decyzja zadowalająca: $\tilde{x} \rightarrow F(\tilde{x}) \leq F(x^*) + \alpha = \gamma \wedge x \in \mathscr{D}_x$

Typowe zadania decyzyjne

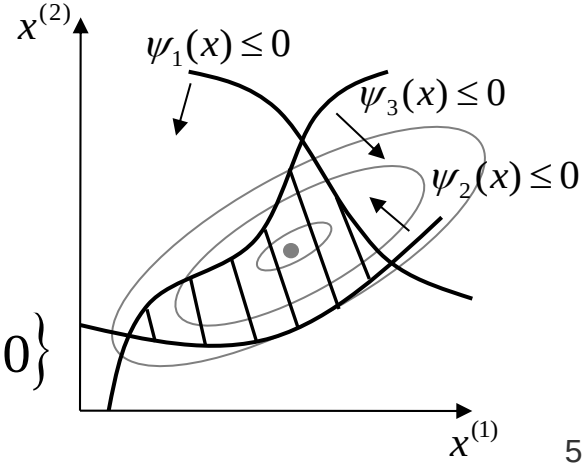
Zadanie decyzyjne bez ograniczeń: $\mathscr{D}_x = \mathscr{R}^S$

Zadanie decyzyjne z ograniczeniami równościowymi:

$$\mathscr{D}_x = \left\{ x \in \mathscr{R}^S : \varphi_1(x) = 0, \varphi_2(x) = 0, \ldots, \varphi_L(x) = 0, L \leq S \right\}$$

Zadanie decyzyjne z ograniczeniami nierównościowymi:

$$\mathscr{D}_x = \left\{ x \in \mathscr{R}^S : \psi_1(x) \leq 0, \psi_2(x) \leq 0, \ldots, \psi_M(x) \leq 0 \right\}$$

Analityczne metody optymalizacji

- Zadanie optymalizacji bez ograniczeń
- Zadanie optymalizacji z ograniczeniami równościowymi – metoda współczynników Lagrange'a
- Zadanie optymalizacji z ograniczeniami nierównościowymi – metoda Kuhna-Tuckera

Zadanie optymalizacji bez ograniczeń

Zadanie optymalizacji: $x^* \rightarrow F(x^*) = \min_{x \in \mathscr{D}_x = \mathscr{R}^S} F(x)$

Założenie: $F(x)$ jest funkcją ciągłą i różniczkowalną.

Warunkiem koniecznym aby x^* było minimum lokalnym jest:

$$\nabla_x F(x)\big|_{x^*} = 0_S$$

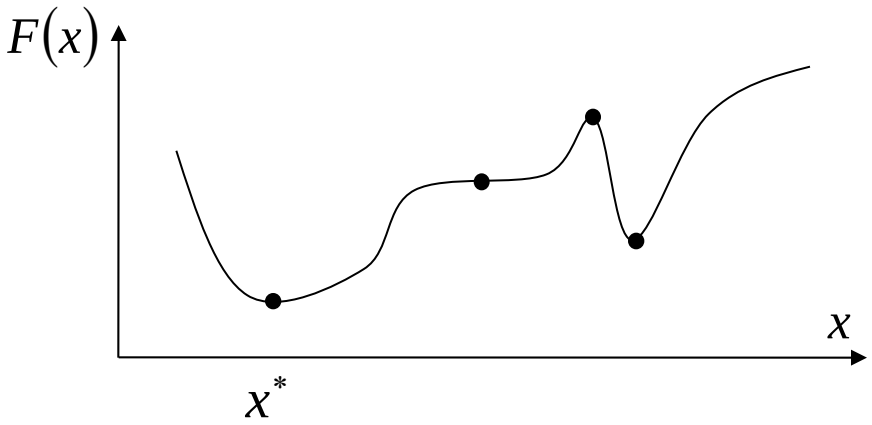
Jeżeli $F(x)$ jest funkcją pseudo - wypukłą, powyższe równanie jest warunkiem koniecznym i wystarczającym aby x^* było minimum globalnym

Jeżeli $H(x)$ jest dodatnio pół określona $\forall\ x \in \mathscr{R}^S$ to rozwiązanie powyższego równania jest minimum globalnym

Jeżeli $H(x)$ jest dodatnio określona $\forall\ x \in \mathscr{R}^S$ powyższe równanie ma jedno rozwiązanie x^* i jest ono minimum globalnym

Zadanie optymalizacji bez ograniczeń

Równanie $\nabla_x F(x)\big|_{x^*} = 0_S$ może mieć wiele rozwiązań

Warunki optymalności drugiego rzędu:

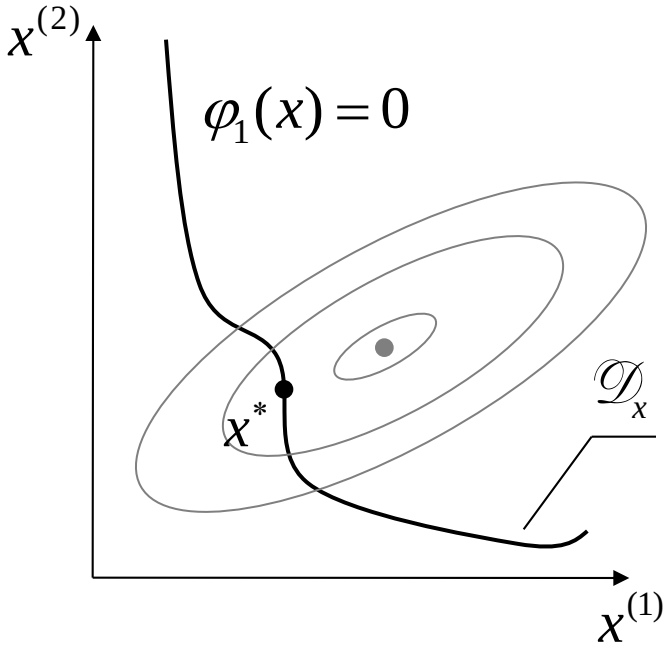
Jeżeli $H(x^*)$ jest dodatnio pół określona w punkcie x^*
to x^* jest minimum lokalnym

Jeżeli $H(x^*)$ jest ujemnie pół określona w punkcie x^*
to x^* jest maksimum lokalnym

Zadanie optymalizacji z ograniczeniami równościowymi
Metoda mnożników Lagrange' a

Zadanie optymalizacji: $x^* \rightarrow F(x^*) = \min\limits_{x^* \in \mathscr{D}_x} F(x)$

$$\mathscr{D}_x = \left\{ x \in \mathscr{R}^S : \varphi_1(x) = 0, \varphi_2(x) = 0, \ldots, \varphi_L(x) = 0, \; L \leq S \right\}$$

$$\mathscr{D}_x = \left\{ x \in \mathscr{R}^S : \varphi(x) = 0_L, \; L \leq S \right\}$$

$$\varphi(x) = \begin{bmatrix} \varphi_1(x) \\ \varphi_2(x) \\ \vdots \\ \varphi_L(x) \end{bmatrix} \quad 0_L = \left.\begin{bmatrix} 0 \\ 0 \\ \vdots \\ 0 \end{bmatrix}\right\} L - \text{ zer}$$

Zadanie optymalizacji z ograniczeniami równościowymi
Metoda mnożników Lagrange' a

- Metoda współczynników Lagrange' a

Funkcja Lagrange'a:

$$L(x,\lambda) = F(x) + \sum_{l=1}^{L} \lambda_l \varphi_l(x) = F(x) + \lambda^T \varphi(x)$$

gdzie: $\varphi(x) = \begin{bmatrix} \varphi_1(x) \\ \varphi_2(x) \\ \vdots \\ \varphi_L(x) \end{bmatrix}$, $\lambda = \begin{bmatrix} \lambda_1 \\ \lambda_2 \\ \vdots \\ \lambda_L \end{bmatrix}$ - wektor współczynników Lgrange' a

Warunki konieczne optymalności:

$$\nabla_x L(x,\lambda)\big|_{x^*,\lambda^*} = 0_S$$

$$\nabla_\lambda L(x,\lambda)\big|_{x^*,\lambda^*} = 0_L \quad \Leftrightarrow \quad rank\, G(x) = rank \left[G(x) \;\vdots\; -\nabla_x F(x) \right],$$

$$G(x) = \left[\nabla_x \varphi_1(x) \;\vdots\; \nabla_x \varphi_2(x) \;\vdots\; \cdots \;\vdots\; \nabla_x \varphi_L(x) \right]$$

Zadanie optymalizacji z ograniczeniami równościowymi
Metoda mnożników Lagrange' a

Powyższy układ równań może mieć wiele rozwiązań

Warunki optymalności drugiego rzędu:

Oznaczmy: $H_L(x) = \nabla_{xx} L(x, \lambda)$

Jeżeli $H_L(x^*)$ jest dodatnio określona w punkcie x^*
to x^* jest minimum lokalnym

Jeżeli $H_L(x^*)$ jest ujemnie określona w punkcie
to x^* jest maksimum lokalnym x^*

Jeżeli funkcja $F(x)$ jest wypukła, a ograniczenia są liniowe czyli mają postać $\varphi_l(x) = p_l^T x - \alpha_l = 0, \quad l = 1,2,\ldots,L$ to powyższy układ równań ma jedno rozwiązanie i jest ono rozwiązaniem optymalnym

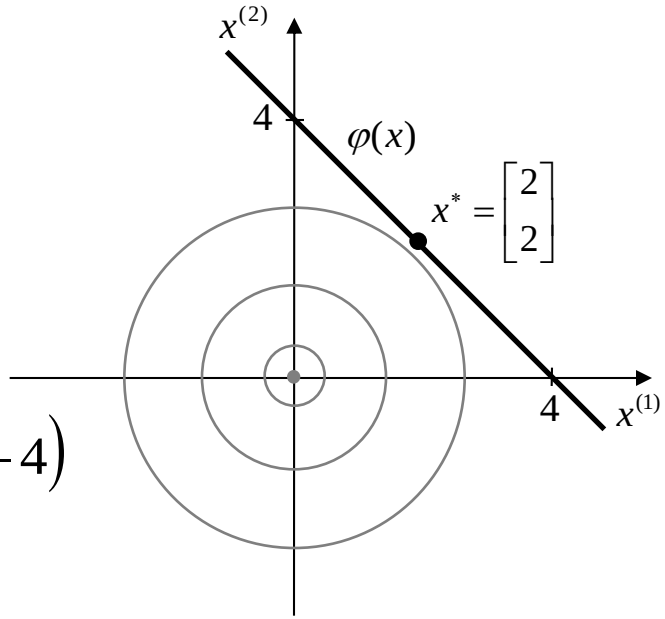
Zadanie optymalizacji z ograniczeniami równościowymi
Metoda mnożników Lagrange' a

- Metoda Lagrange' a - Przykład 1

$$F(x) = \left(x^{(1)}\right)^2 + \left(x^{(2)}\right)^2$$

$$\varphi(x) = x^{(1)} + x^{(2)} - 4 = 0$$

$$L(x,\lambda) = \left(x^{(1)}\right)^2 + \left(x^{(2)}\right)^2 + \lambda\left(x^{(1)} + x^{(2)} - 4\right)$$

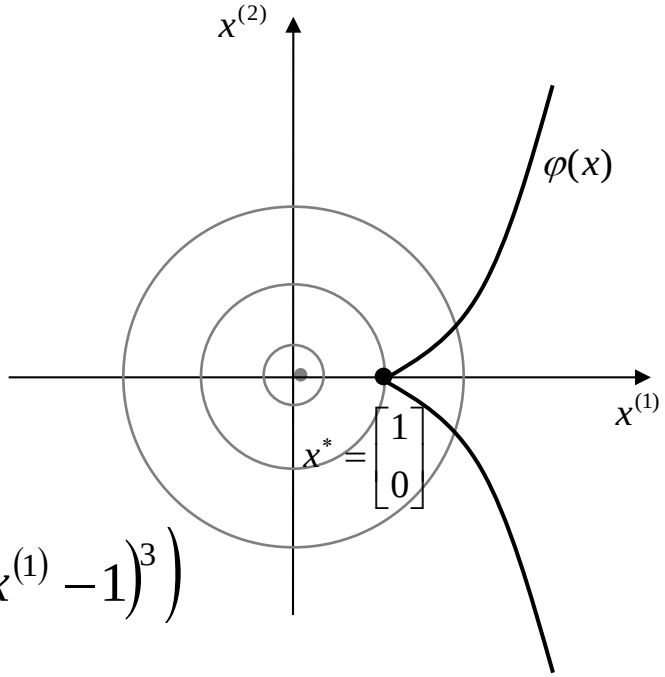

Zadanie optymalizacji z ograniczeniami równościowymi
Metoda mnożników Lagrange' a

- Metoda współczynników Lagrange'a – Przykład 2 rozwiązanie nieregularne

$$F(x) = \left(x^{(1)}\right)^2 + \left(x^{(2)}\right)^2$$

$$\varphi(x) = \left(x^{(2)}\right)^2 - \left(x^{(1)} - 1\right)^3 = 0$$

$$L(x,\lambda) = \left(x^{(1)}\right)^2 + \left(x^{(2)}\right)^2 + \lambda\left(\left(x^{(2)}\right)^2 - \left(x^{(1)} - 1\right)^3\right)$$

Zadanie optymalizacji z ograniczeniami równościowymi
Metoda mnożników Lagrange' a

Jeżeli F(x) jest funkcją ciągłą, różniczkowalną i wypukłą oraz ograniczenia $\varphi_1(x), \varphi_2(x), \ldots, \varphi_L(x)$ są liniowe to układ równań:

$$\nabla_x L(x,\lambda)\big|_{x^*,\lambda^*} = 0_S$$

$$\nabla_\lambda L(x,\lambda)\big|_{x^*,\lambda^*} = 0_L$$

ma jedno rozwiązania i jest ono rozwiązaniem zadania optymalizacji z ograniczeniami równościowymi.

Powyższy układ równań w tym przypadku jest warunkiem koniecznym i wystarczającym

Zadanie optymalizacji z ograniczeniami równościowymi Metoda mnożników Lagrange' a

- Uogólniona metoda współczynników Lagrange' a

$$\nabla_x L(x,\lambda,\lambda_0) = \lambda_0 \nabla_x F(x) + \sum_{l=1}^{L} \lambda_l \nabla_x \varphi_l(x) = 0_S$$

1^O $\lambda_0 \neq 0$ $\quad \nabla_x F(x) + \sum_{l=1}^{L} \frac{\lambda_l}{\lambda_0} \nabla_x \varphi_l(x) = 0_S \Rightarrow \nabla_x F(x) + \sum_{l=1}^{L} \lambda_l' \nabla_x \varphi_l(x) = 0_S$

$\lambda_0 = 1$ $\quad \nabla_x F(x) + \sum_{l=1}^{L} \lambda_l \nabla_x \varphi_l(x) = 0_S$ - z tego warunku otrzymamy rozwiązania regularne

2^O $\lambda_0 = 0$ $\quad \sum_{l=1}^{L} \lambda_l \nabla_x \varphi_l(x) = 0_S$ - z tego warunku otrzymamy rozwiązania nieregularne

Podobnie jak poprzednio otrzymane rozwiązania wymagają zbadania warunków drugiego rzędu czyli zbadania określoności macierzy:

$$H_L(x,\lambda,\lambda_0) = \nabla_{xx}^2 L(x,\lambda,\lambda_0).$$

Zadanie optymalizacji z ograniczeniami nierównościowymi
Metoda Kuhna – Tucker'a

Zadanie optymalizacji:

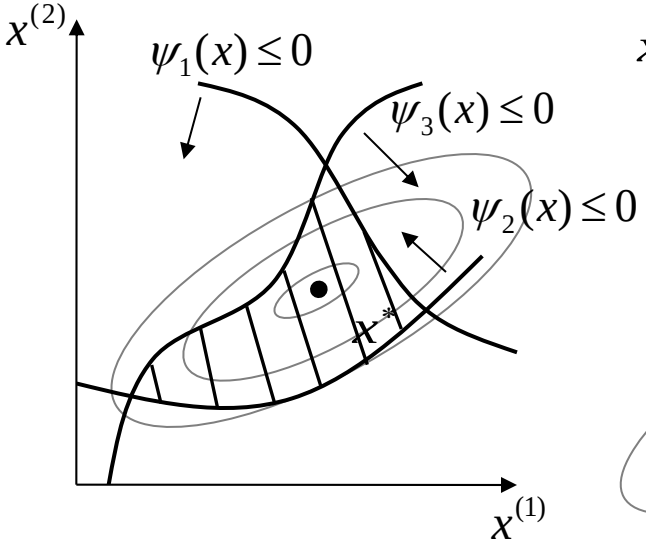
$$x^* \rightarrow F(x^*) = \min_{x \in \mathscr{D}_x} F(x)$$

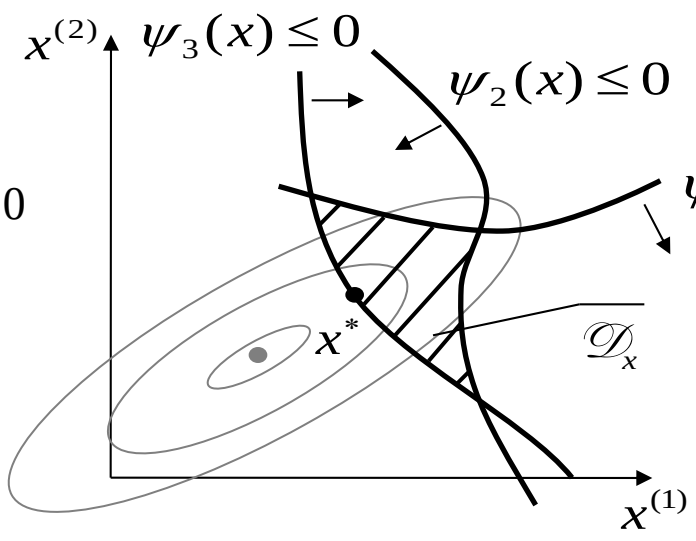
$$\mathscr{D}_x = \left\{ x \in \mathscr{R}^S : \psi_1(x) \le 0, \psi_2(x) \le 0, \ldots, \psi_M(x) \le 0 \right\}$$

$$\mathscr{D}_x = \left\{ x \in \mathscr{R}^S : \psi(x) \le 0_M \right\}$$

gdzie:

$$\psi(x) = \begin{bmatrix} \psi_1(x) \\ \psi_2(x) \\ \vdots \\ \psi_M(x) \end{bmatrix} \qquad 0_M = \left.\begin{bmatrix} 0 \\ 0 \\ \vdots \\ 0 \end{bmatrix}\right\} M$$

$$\alpha = \begin{bmatrix} \alpha_1 \\ \alpha_2 \\ \vdots \\ \alpha_S \end{bmatrix} \qquad \beta = \begin{bmatrix} \beta_1 \\ \beta_2 \\ \vdots \\ \beta_S \end{bmatrix}$$

$$\alpha \le \beta \Rightarrow \forall_{s=1,\ldots,S} \alpha_s \le \beta_s$$

Zadanie optymalizacji z ograniczeniami nierównościowymi
Metoda Kuhna – Tucker'a

Funkcja Lagrange' a:

$$L(x,\mu) = F(x) + \mu^T \psi(x) \;\Leftrightarrow\; L(x,\mu) = F(x) + \sum_{m=1}^{M} \mu_m \psi_m(x)$$

gdzie: $\mu = \begin{bmatrix} \mu_1 \\ \mu_2 \\ \vdots \\ \mu_M \end{bmatrix}$ - wektor współczynników Lgrange' a

Warunki konieczne optymalności:

$$\nabla_x L(x,\mu)\Big|_{x^*,\mu^*} = 0_S$$

$$\mu^T \nabla_\mu L(x,\mu)\Big|_{x^*,\mu^*} = 0$$

$$\nabla_\mu L(x,\mu)\Big|_{x^*,\mu^*} \le 0_M$$

$$\mu^* \ge 0_M \qquad \Leftrightarrow \quad \text{gdy rozwiązanie jest regularne}$$

$$\alpha = \begin{bmatrix} \alpha_1 \\ \alpha_2 \\ \vdots \\ \alpha_S \end{bmatrix} \quad \beta = \begin{bmatrix} \beta_1 \\ \beta_2 \\ \vdots \\ \beta_S \end{bmatrix} \qquad \alpha \le \beta \Rightarrow \forall_{s=1,\ldots,S} \alpha_s \le \beta_s$$

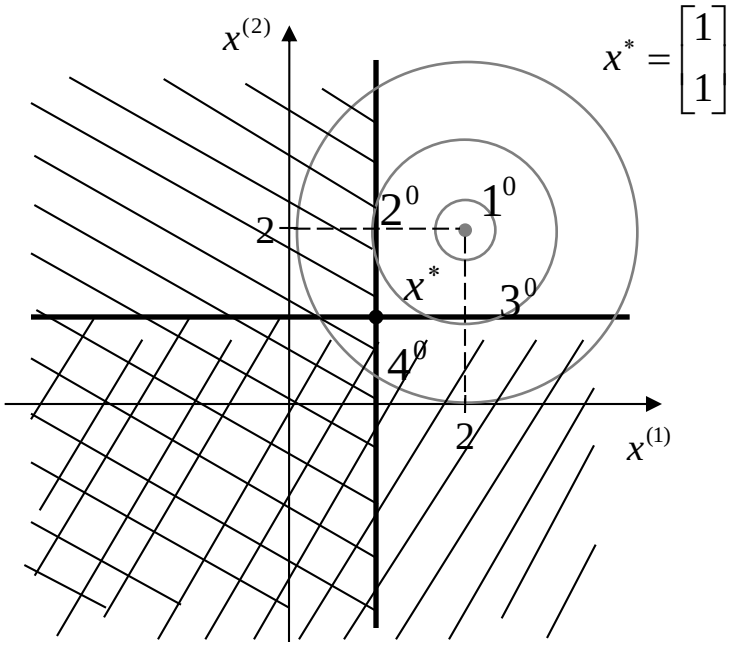
Zadanie optymalizacji z ograniczeniami nierównościowymi
Metoda Kuhna – Tucker'a

Przykład 1

$$F(x) = \left(x^{(1)} - 2\right)^2 + \left(x^{(2)} - 2\right)^2$$

$$\psi_1(x) = x^{(1)} - 1 \le 0$$

$$\psi_2(x) = x^{(2)} - 1 \le 0$$

$$L(x, \lambda) = \left(x^{(1)} - 2\right)^2 + \left(x^{(2)} - 2\right)^2 + \mu_1\left(x^{(1)} - 1\right) + \mu_2\left(x^{(2)} - 1\right)$$

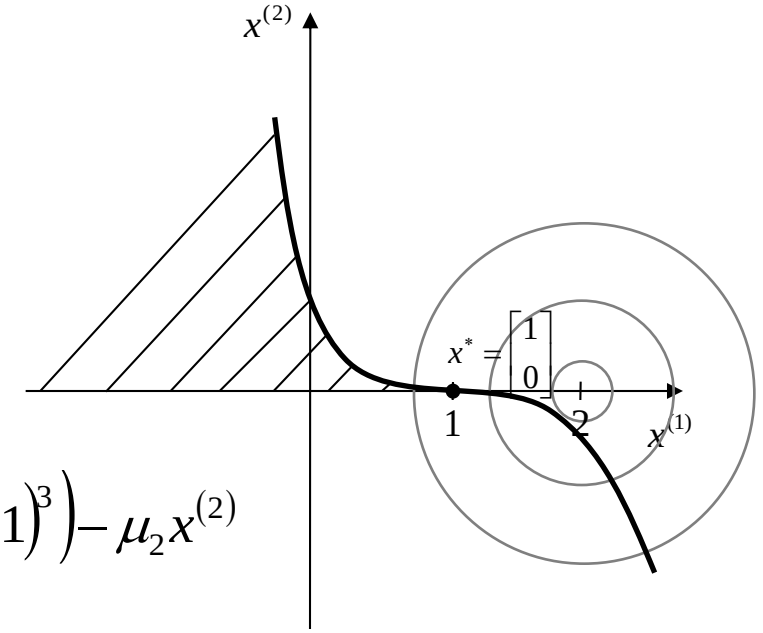
Zadanie optymalizacji z ograniczeniami nierównościowymi Metoda Kuhna – Tucker'a

Przykład 2 – rozwiązanie nieregularne

$$F(x) = \left(x^{(1)} - 2\right)^2 + \left(x^{(2)}\right)^2$$

$$\psi_1(x) = x^{(2)} + \left(x^{(1)} - 1\right)^3 \leq 0$$

$$\psi_2(x) = -x^{(2)} \leq 0$$

$$L(x,\lambda) = \left(x^{(1)} - 2\right)^2 + \left(x^{(2)}\right)^2 + \mu_1\left(x^{(2)} + \left(x^{(1)} - 1\right)^3\right) - \mu_2 x^{(2)}$$

Zadanie optymalizacji z ograniczeniami nierównościowymi
Metoda Kuhna – Tucker'a Warunki regularności rozwiązania

1. Karlina: ograniczenia $\psi_1(x), \psi_2(x), \ldots, \psi_M(x)$ - liniowe
2. Slatera: ograniczenia $\psi_1(x), \psi_2(x), \ldots, \psi_M(x)$ - wypukłe oraz zbiór rozwiązań dopuszczalnych ma niepuste wnętrze
3. Fiacco – Mac Cormica: w punkcie optymalnym gradienty wszystkich ograniczeń aktywnych są liniowo niezależne, czyli:

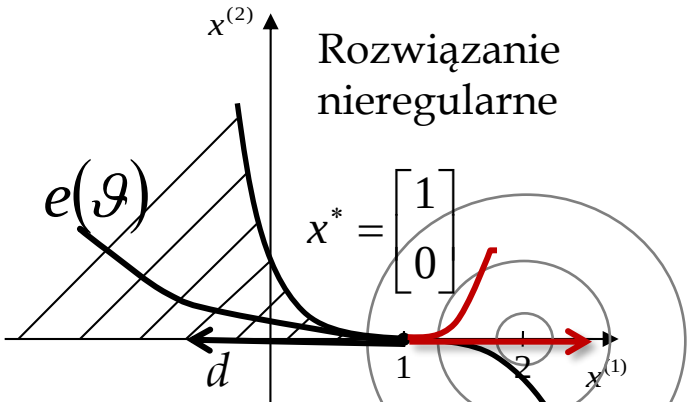
$$\forall\, m \in I(x^*) \quad \nabla_x \psi_m(x^*)\Big|_{x=x^*}$$ są liniowo niezależne

4. Zangwila: $\mathscr{D}(x^*) = \overline{D}(x^*)$
5. Kuhna – Tucker'a: dla każdego kierunku $d \in \mathscr{D}(x^*)$ istnieje krzywa regularna rozpoczynająca się w punkcie x^* i styczna do tego kierunku

$$\forall\, d \in \mathscr{D}(x^*) \quad \exists\, e(\vartheta), \quad \vartheta \in [0,1]$$

- $e(0) = x^*$
- $e(\vartheta) \in D_x \quad \forall\, \vartheta \in [0,1]$
- $\dfrac{de(\vartheta)}{d\vartheta}\Big|_{\vartheta=0} = \tau \cdot d$

$$e(\vartheta) = \begin{bmatrix} e_1(\vartheta) \\ e_2(\vartheta) \\ \vdots \\ e_S(\vartheta) \end{bmatrix}$$

Zadanie optymalizacji z ograniczeniami nierównościowymi Metoda Kuhna – Tucker'a

Warunki konieczna i wystarczające:

Jeżeli funkcje $F(x), \psi_1(x), \psi_2(x), \ldots, \psi_M(x)$ są ciągłe i różniczkowalne oraz funkcja $F(x)$ jest funkcją pseudo – wypukłą, a ograniczenia $\psi_1(x), \psi_2(x), \ldots, \psi_M(x)$ są funkcjami quasi – wypukłymi to wkład równań i nierówności:

$$\nabla_x L(x,\mu)\Big|_{x^*,\mu^*} = 0_S$$

$$\mu^T \nabla_\mu L(x,\mu)\Big|_{x^*,\mu^*} = 0$$

$$\nabla_\mu L(x,\mu)\Big|_{x^*,\mu^*} \le 0_M$$

$$\mu^* \ge 0_M$$

ma jedno rozwiązanie i jest ono rozwiązaniem zadania optymalizacji z ograniczeniami nierównościowymi

Szczególny przypadek

$$x^* \rightarrow F(x^*) = \min_{x \in \mathscr{D}_x} F(x)$$

$$\mathscr{D}_x = \left\{ x \in \mathscr{R}^S : x \geq 0_S, \psi(x) \leq 0_M \right\}$$

$$L(x, \mu) = F(x) + \mu^T \psi(x)$$

$$\nabla_x L(x, \mu)\Big|_{x^*, \mu^*} \geq 0_S \qquad \nabla_\mu L(x, \mu)\Big|_{x^*, \mu^*} \leq 0_M$$

$$x^T \nabla_x L(x, \mu)\Big|_{x^*, \mu^*} = 0 \qquad \mu^T \nabla_\mu L(x, \mu)\Big|_{x^*, \mu^*} = 0$$

$$x^* \geq 0_S \qquad \mu^* \geq 0_M$$

Szczególny przypadek

$$x^* \rightarrow F(x^*) = \min_{x \in \mathscr{D}_x} F(x)$$

$$\mathscr{D}_x = \left\{ x \in \mathscr{R}^S : \varphi(x) = 0_L, \psi(x) \leq 0_M \right\}$$

$$L(x, \lambda, \mu) = F(x) + \lambda^T \varphi(x) + \mu^T \psi(x)$$

$$\nabla_x L(x, \lambda, \mu)\Big|_{x^*, \lambda^*, \mu^*} = 0_S$$

$$\nabla_\lambda L(x, \lambda, \mu)\Big|_{x^*, \lambda^*, \mu^*} = 0_L$$

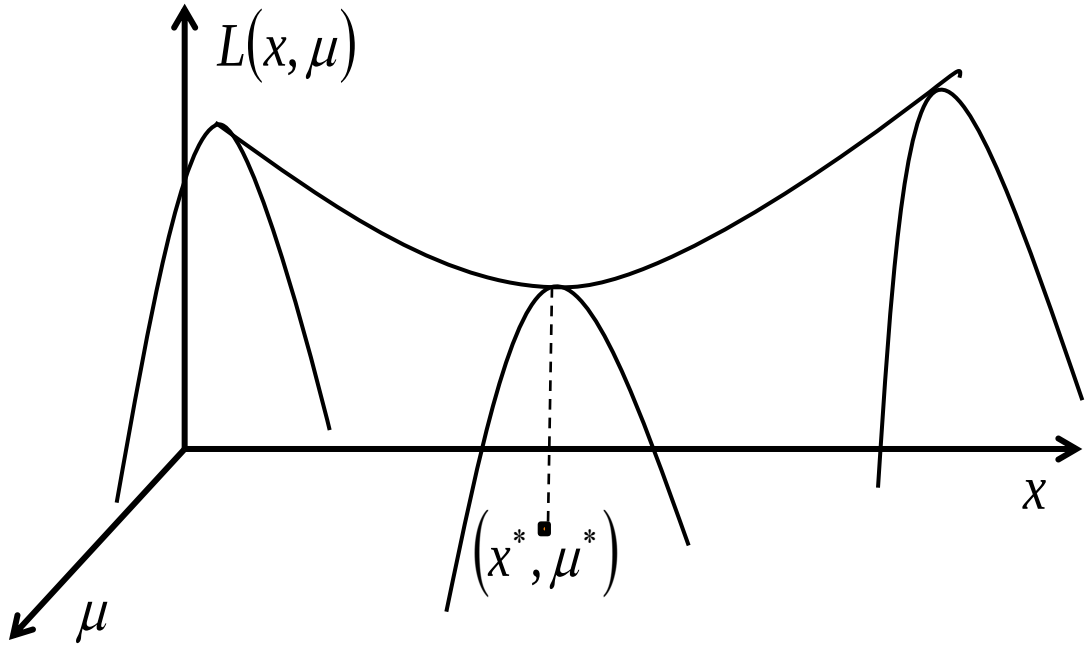
$$\mu^T \nabla_\mu L(x, \lambda, \mu)\Big|_{x^*, \lambda^*, \mu^*} = 0$$

$$\nabla_\mu L(x, \lambda, \mu)\Big|_{x^*, \lambda^*, \mu^*} \leq 0_M$$

$$\mu^* \geq 0_S$$

Zadanie optymalizacji z ograniczeniami nierównościowymi - Punkt siodłowy

Punkt siodłowy (x^*, μ^*)

$$L(x^*,\mu^*) \le L(x,\mu^*) \quad \forall x \in \mathscr{D}(x) \subseteq \mathscr{R}^S$$

$$L(x^*,\mu) \le L(x^*,\mu^*) \quad \forall \mu \ge 0_M$$

$$L(x^*,\mu^*) = \min_{x \in \mathscr{D}(x)} \max_{\mu \ge 0_M} L(x,\mu)$$

Zadanie optymalizacji z ograniczeniami nierównościowymi - Punkt siodłowy

Punkt (x^*, μ^*) jest punktem siodłowym $(x \in \mathscr{D}(x),\ \mu \geq 0_M) \Leftrightarrow$

1. $x^* - \min \text{imalizuje } L(x, \mu)$
2. $\psi_m(x^*) \leq 0 \quad m = 1, 2, \ldots, M$
3. $\mu^* \psi_m(x^*) = 0 \quad m = 1, 2, \ldots, M$

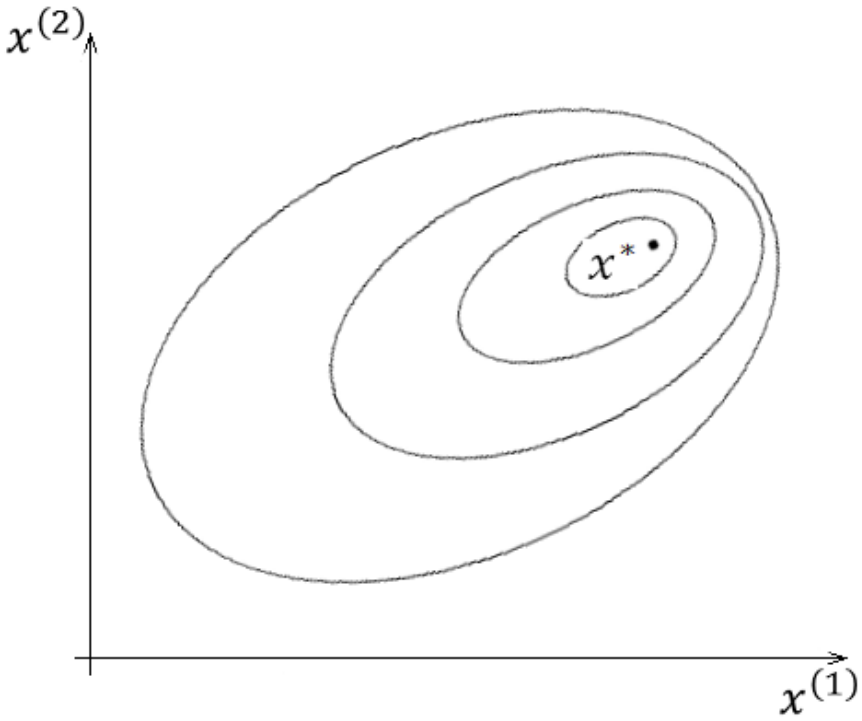
Jeżeli (x^*, μ^*) jest punktem siodłowym funkcji Lagrange'a $L(x,\mu)$ to jest rozwiązaniem zadania optymalizacji:

$$x^* \rightarrow F(x^*) = \min_{x \in \mathscr{D}_x} F(x)$$

$$\mathscr{D}_x = \left\{ x \in \mathscr{R}^S : \psi_1(x) \leq 0, \psi_2(x) \leq 0, \ldots, \psi_M(x) \leq 0 \right\}$$

Numeryczne metody optymalizacji

$$x^* \rightarrow F(x^*) = \min_{x \in D_x} F(x)$$

Problemy analityczne:

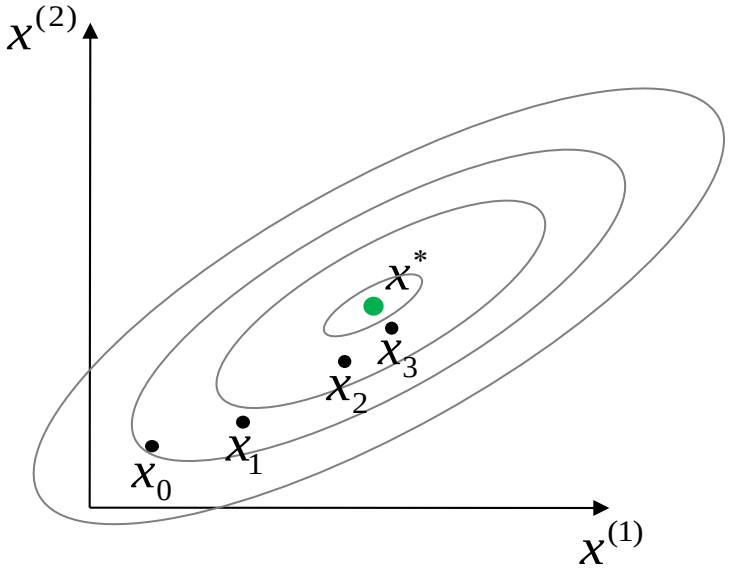
1. Nieliniowa złożona funkcja celu F i ograniczeń φ oraz ψ.
2. Nieróżniczkowalność funkcji F, φ oraz ψ.
3. Nie jest znana postać analityczna funkcji F, φ oraz ψ, można jedynie „zmierzyć" wartość funkcji
4. Duży wymiar wektora zmiennych decyzyjnych.

Metody numeryczne

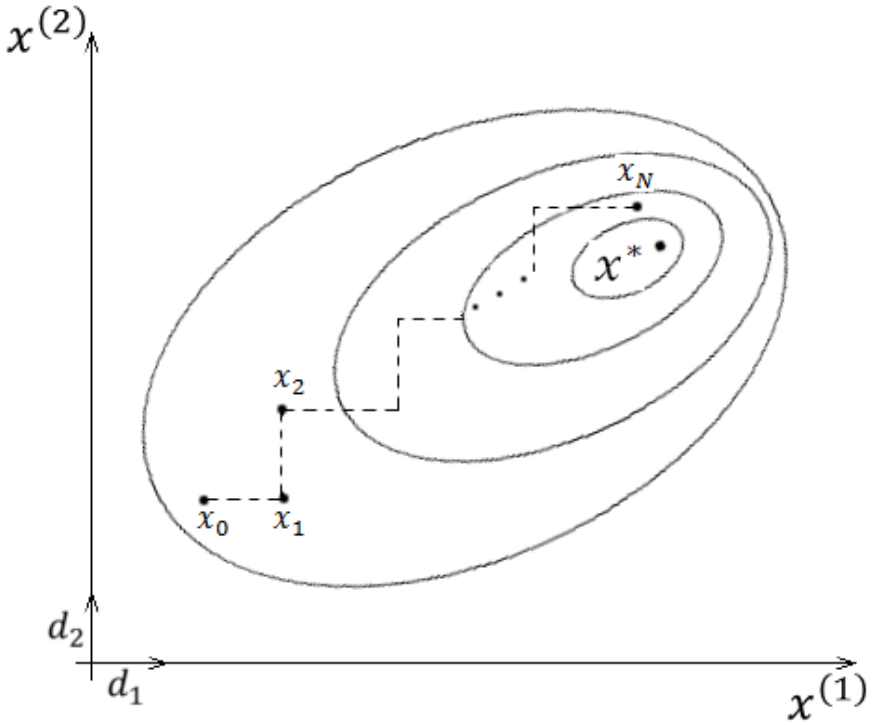
$$x^* \to F(x^*) = \min_{x^* \in \mathcal{D}_x} F(x),$$

Konstruujemy ciąg przybliżeń na podstawie wartości funkcji $F(x)$ w danym punkcie x

$$\begin{array}{ccccccccc} x_0 & \rightarrow & x_1 & \rightarrow & x_2 & \rightarrow & \cdots & \rightarrow & x_N \approx x^* \\ \downarrow & & \downarrow & & \downarrow & & & & \downarrow \\ F(x_0) & > & F(x_1) & > & F(x_2) & > & \cdots & > & F(x_N) \approx F(x^*) \end{array}$$

Numeryczne metody optymalizacji

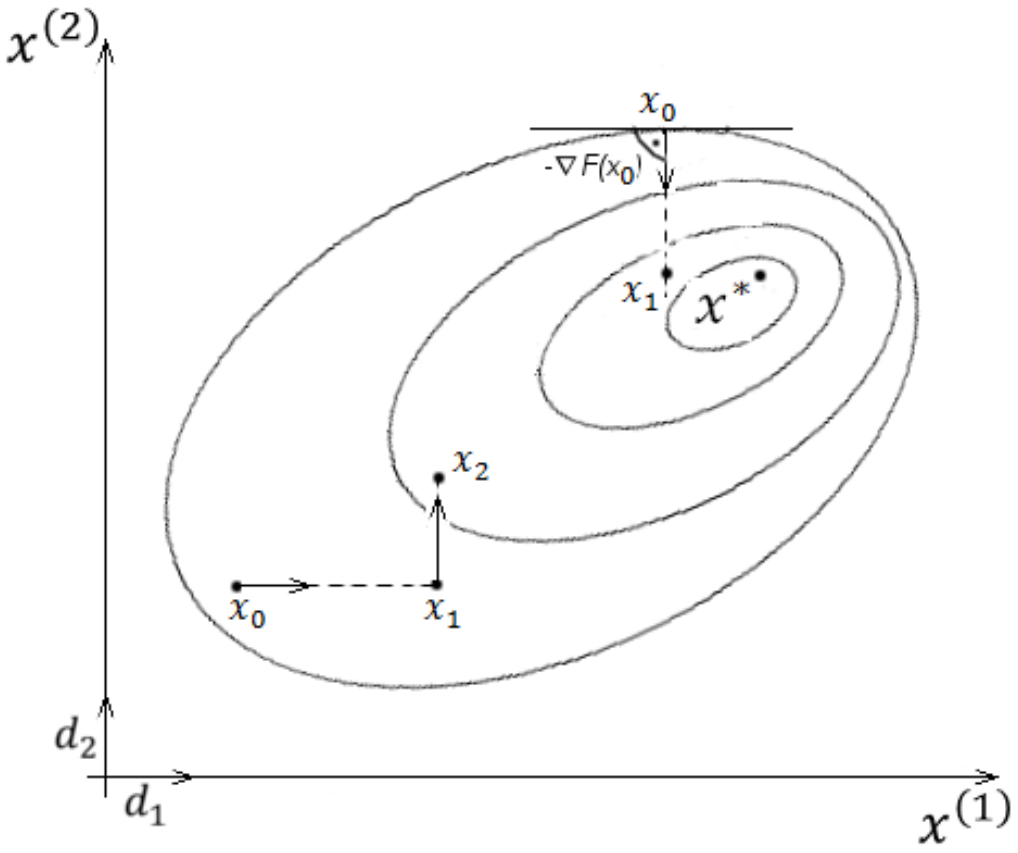

Algorytm
$x_{n+1} = \Psi(x_n), x_0$

- Wybór kierunku poszukiwań.
- Optymalizacja w kierunku.
- Warunki zatrzymania procedury.

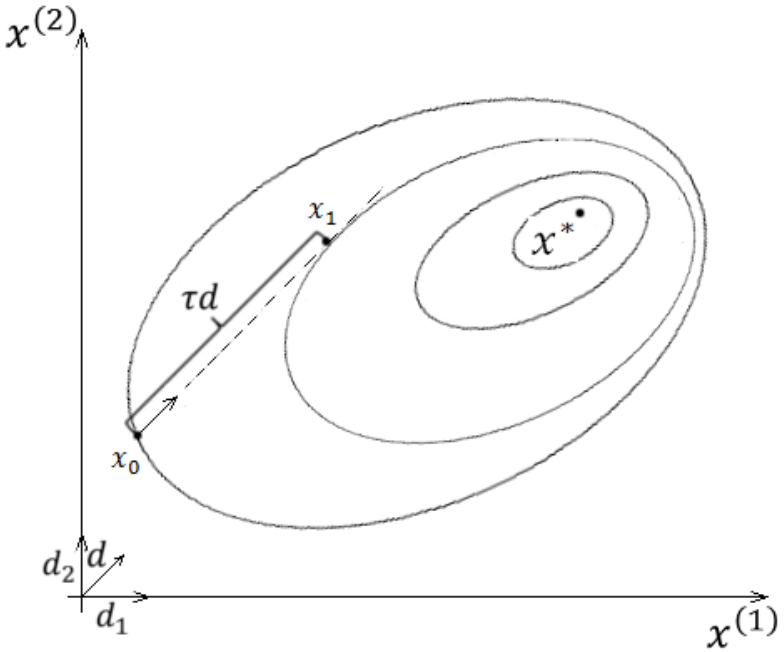
$$x_0, x_1, \dots, x_n, \dots, x_N \approx x^*$$
$$F(x_0) > F(x_1) > \dots > F(x_n) > \dots > F(x_N) \approx F(x^*)$$

Wybór kierunku poszukiwań

- Kierunki bazowe i ich modyfikacje – metody bez gradientowe.
- Kierunki oparte na gradiencie funkcji – metody gradientowe.
- Inne

Optymalizacja w kierunku

x_0 - punkt początkowy
x_1 - punkt końcowy
d - kierunek
τ - długość kroku w kierunku

$\tau^* \rightarrow F(x_0 + \tau^* d) = \min_{\tau} F(x_0 + \tau d)$

x_0, d – ustalone $F(x_0 + \tau d) \triangleq f(\tau)$

$f(\tau)$ – funkcja jednej zmiennej (długości kroku τ)

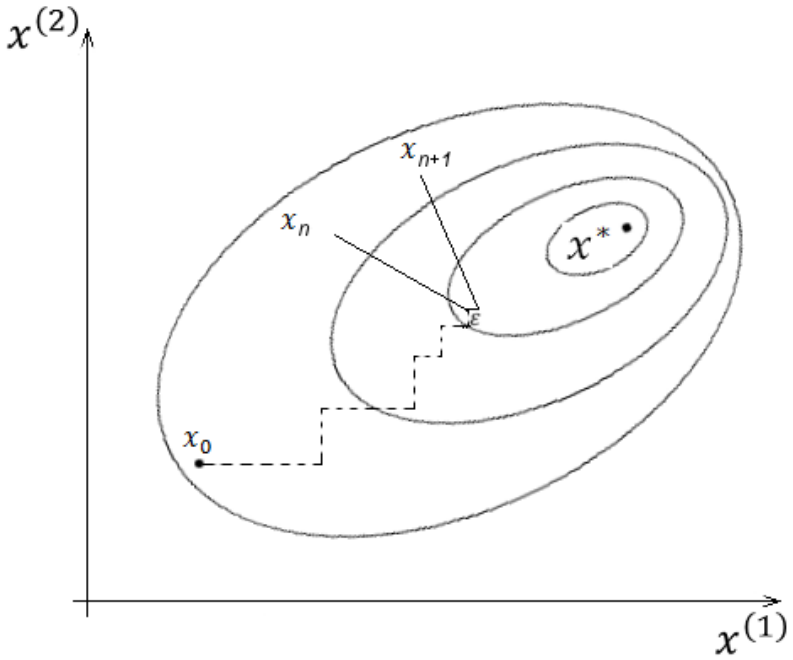
$\tau^* \rightarrow f(\tau^*) = \min_{\tau} f(\tau)$

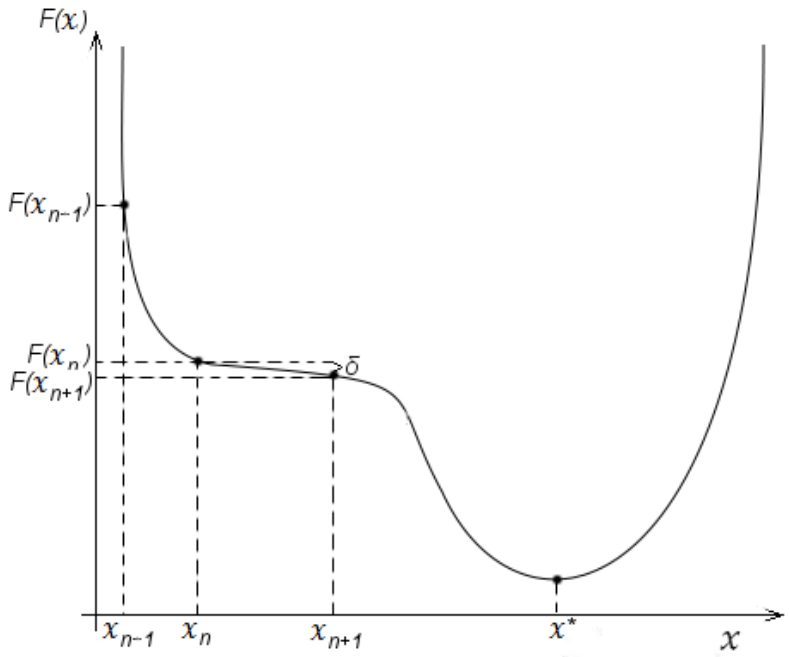
optymalizacja w kierunku ≡ optymalizacja funkcji jednej zmiennej

Warunki zatrzymania procedury

$$\|x_{n+1} - x_n\| < \varepsilon; \quad |F(x_{n+1}) - F(x_n)| < \delta; \quad \frac{|F(x_{n+1}) - F(x_n)|}{\|x_{n+1} - x_n\|} < \varrho$$

Uwaga!

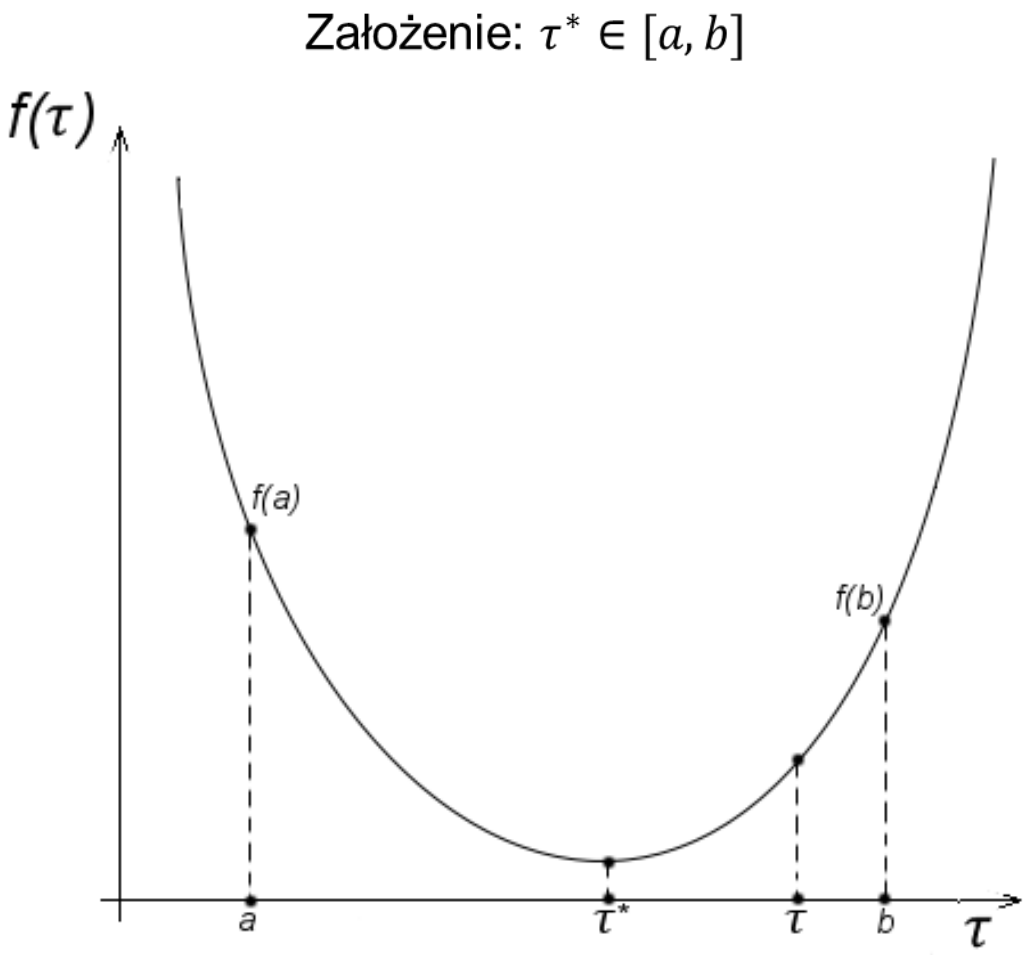

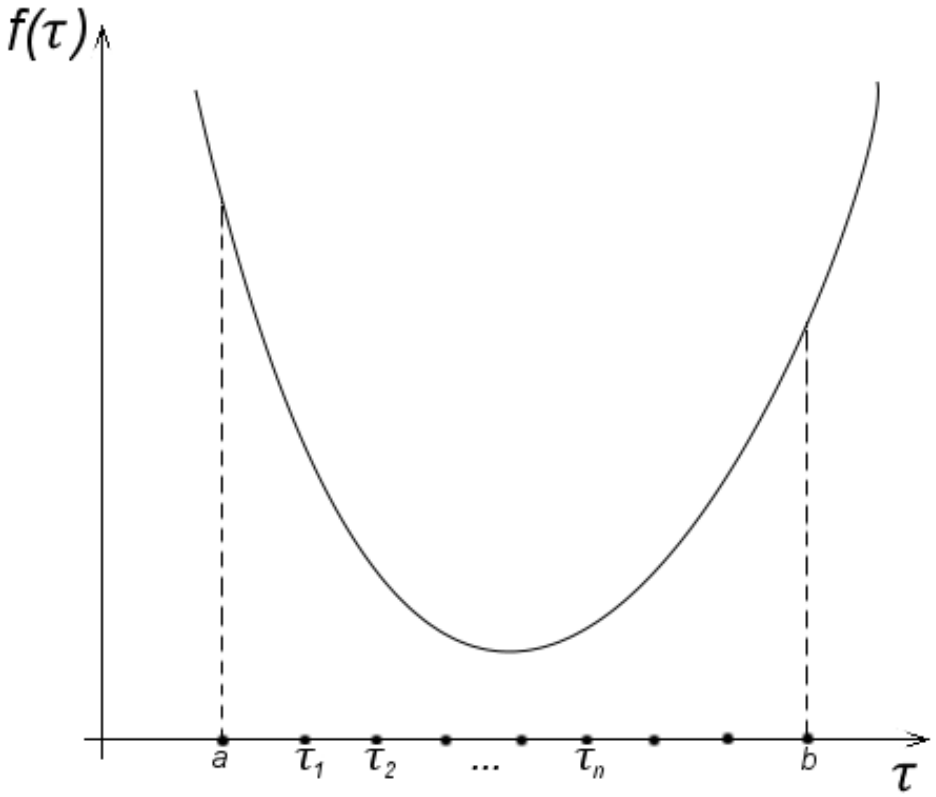
Metody optymalizacji w kierunku

- Metody optymalizacji w kierunku
  - Podział równomierny
  - Podział na połowę
  - Złoty podział
  - Aproksymacji kwadratowej
  - Metoda pierwszej pochodnej
  - Metoda znaku pochodnej
  - Metoda Newtona
  - Metoda Bolzano

Metody zawężania odcinka

Podział równomierny

$\tau_0 = a$

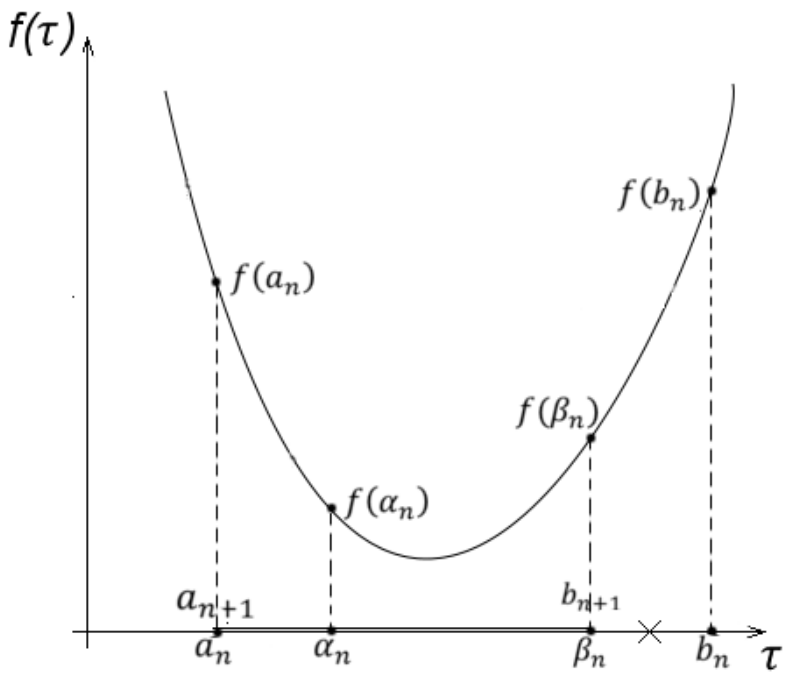
$\tau_n = \tau_0 + n\varepsilon$

$\tau^* \approx \tilde{\tau} \rightarrow f(\tilde{\tau}) = \min_{1 \le n \le N} \{f(\tau_n)\}$

$N = \left[\frac{b-a}{\varepsilon}\right]$ - liczba wyliczeń wartości funkcji

Zawężanie odcinka

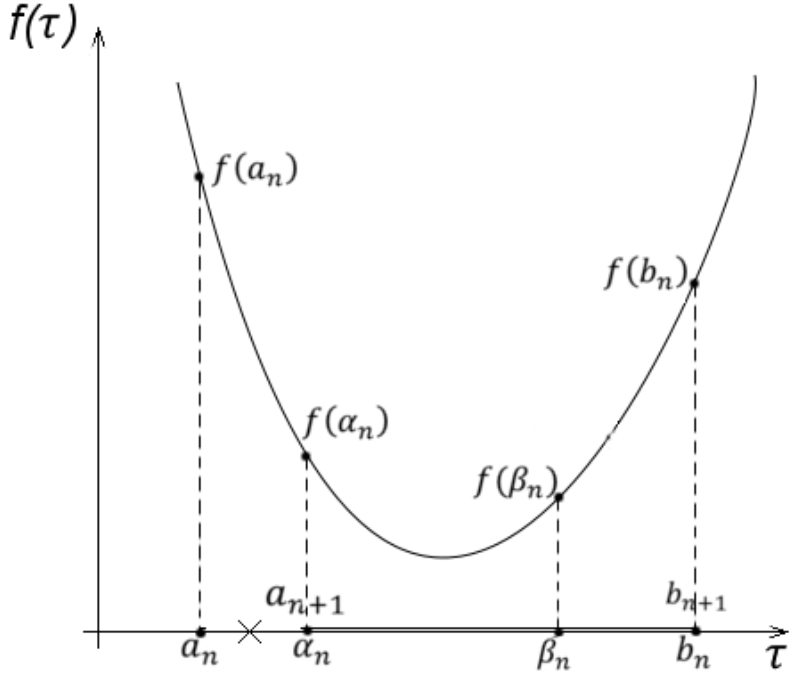
$f(\alpha_n) ? f(\beta_n)$

$f(\alpha_n) \leq f(\beta_n)$

$a_{n+1} := a_n$

$b_{n+1} := \beta_n$

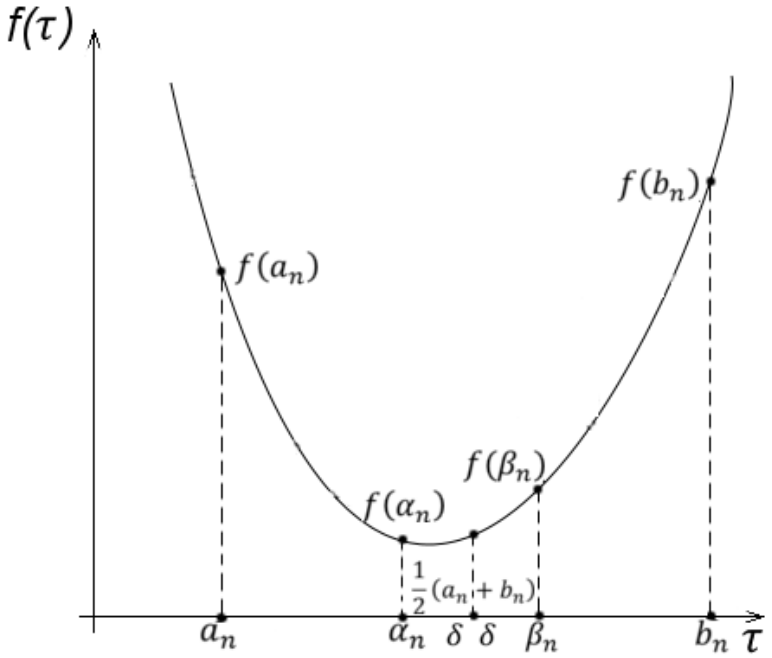

$f(\alpha_n) > f(\beta_n)$

$a_{n+1} := \alpha_n$

$b_{n+1} := b_n$

Metoda podziału na połowę

$$\alpha_n = \frac{1}{2}(a_n + b_n) - \delta$$

$$\beta_n = \frac{1}{2}(a_n + b_n) + \delta$$

$N = ?$

Dane: $a_0, b_0, \varepsilon, \delta$

Krok 0: $n = 0$

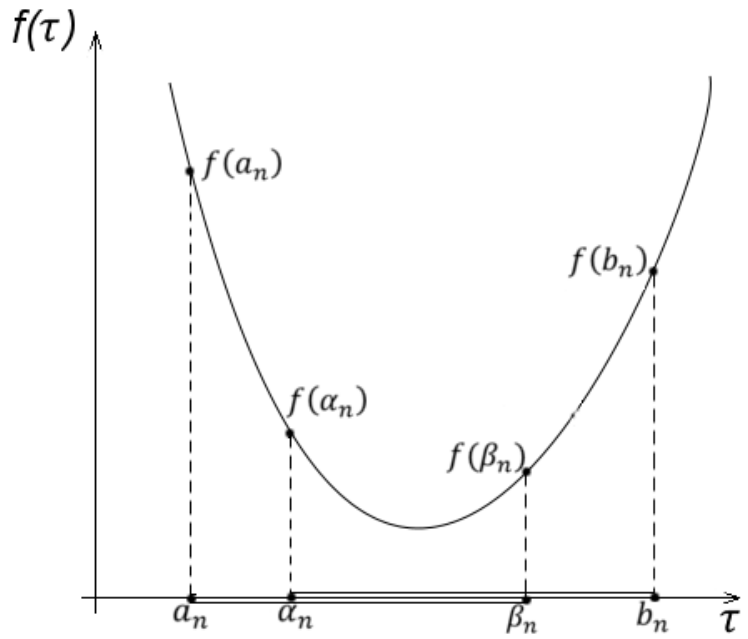
Krok 1: $\alpha_n = \frac{1}{2}(a_n + b_n) - \delta$

$\beta_n = \frac{1}{2}(a_n + b_n) + \delta$

Krok 2: Jeśli $f(\alpha_n) \leq f(\beta_n)$ to
$a_{n+1} := a_n, b_{n+1} := \beta_n,$
w przeciwnym razie
$a_{n+1} := \alpha_n, b_{n+1} := b_n.$

Krok 3: Jeśli $|b_{n+1} - a_{n+1}| \geq \varepsilon$ to
$n := n + 1$, idź do kroku 1,
w przeciwnym razie
$\tilde{\tau} = \frac{1}{2}(a_{n+1} + b_{n+1})$ (STOP)

Metoda γ podziału

$$\frac{b_n - \alpha_n}{b_n - a_n} = \frac{\beta_n - a_n}{b_n - a_n} = \gamma$$
$$\alpha_n = b_n + \gamma(a_n - b_n)$$
$$\beta_n = a_n + \gamma(b_n - a_n)$$

$N = ?$

Dane: $a_0, b_0, \varepsilon, \gamma$

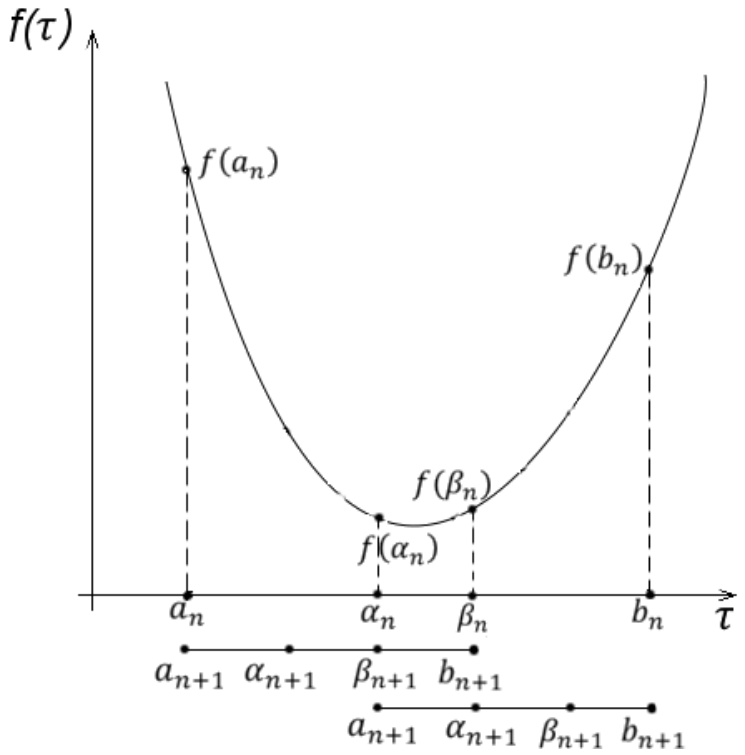
Krok 0: $n = 0$

Krok 1: $\alpha_n = b_n + \gamma(a_n - b_n)$
$\beta_n = a_n + \gamma(b_n - a_n)$

Krok 2: Jeśli $f(\alpha_n) \leq f(\beta_n)$ to
$a_{n+1} := a_n, b_{n+1} := \beta_n,$
w przeciwnym razie
$a_{n+1} := \alpha_n, b_{n+1} := b_n.$

Krok 3: Jeśli $|b_{n+1} - a_{n+1}| \geq \varepsilon$ to
$n := n + 1$, idź do kroku 1,
w przeciwnym razie
$\tilde{\tau} = \frac{1}{2}(a_{n+1} - b_{n+1})$ (STOP)

Metoda złotego podziału

$$\gamma^2 + \gamma - 1 = 0$$

$$\gamma = \frac{\sqrt{5}-1}{2} \approx 0.618$$

$N = ?$

Dane: $a_0, b_0, \varepsilon, \gamma = \frac{\sqrt{5}-1}{2}$

Krok 0: $n = 0$

$\alpha_0 = b_0 + \gamma(a_0 - b_0)$

$\beta_0 = a_0 + \gamma(b_0 - a_0)$

Krok 1: Jeśli $|b_n - a_n| < \varepsilon$, to

$\tilde{\tau} = \frac{1}{2}(a_n + b_n)$(STOP)

w przeciwnym razie → krok 2

Krok 2: Jeśli $f(\alpha_n) \leq f(\beta_n)$ to

$a_{n+1} := a_n, b_{n+1} := \beta_n,$

$\beta_{n+1} := \alpha_n,$

$\alpha_{n+1} := \beta_n + \gamma(a_n - b_n)$

$n := n + 1$, idź do kroku 1

w przeciwnym razie

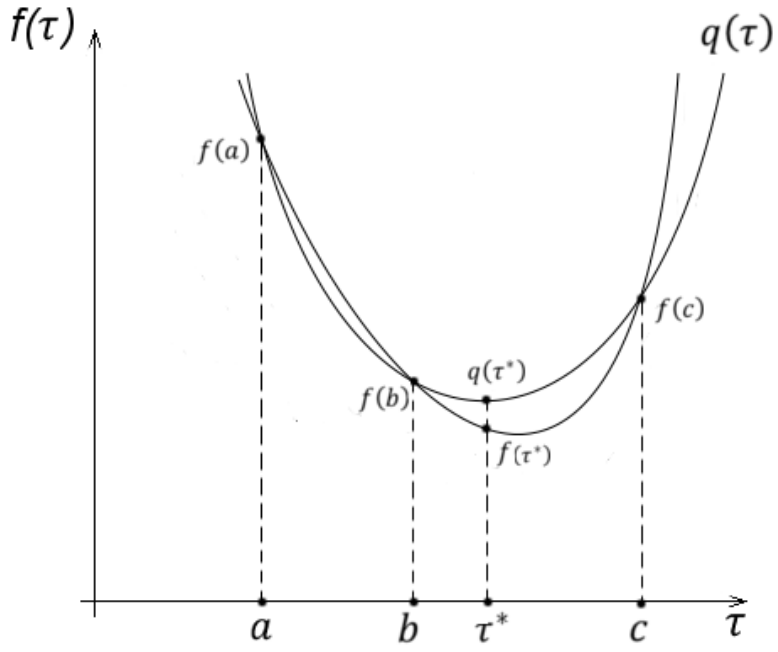
$a_{n+1} := \alpha_n, b_{n+1} := b_n,$

$\alpha_{n+1} := \beta_n,$

$\beta_{n+1} := \alpha_n + \gamma(b_n - \alpha_n)$

$n := n + 1$, idź do kroku 1

Metoda aproksymacji kwadratowej

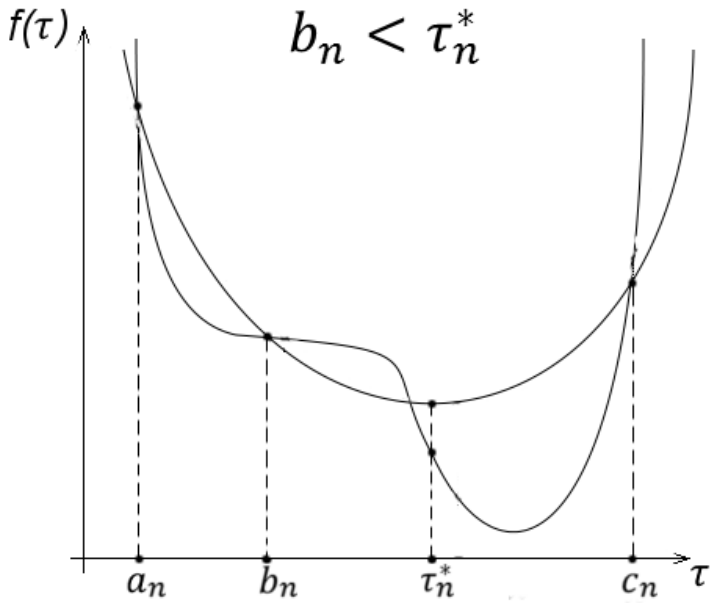

$$a < b < c$$
$$f(a) \geq f(b)$$
$$f(b) \leq f(c)$$

$q(\tau)$ – aproksymacja kwadratowa
τ^* - minimum funkcji $q(\tau)$

$$q(\tau) = \frac{f(a)(\tau - b)(\tau - c)}{(a-b)(a-c)} + \frac{f(b)(\tau - a)(\tau - c)}{(b-a)(b-c)} + \frac{f(c)(\tau - a)(\tau - b)}{(c-a)(b-c)}$$

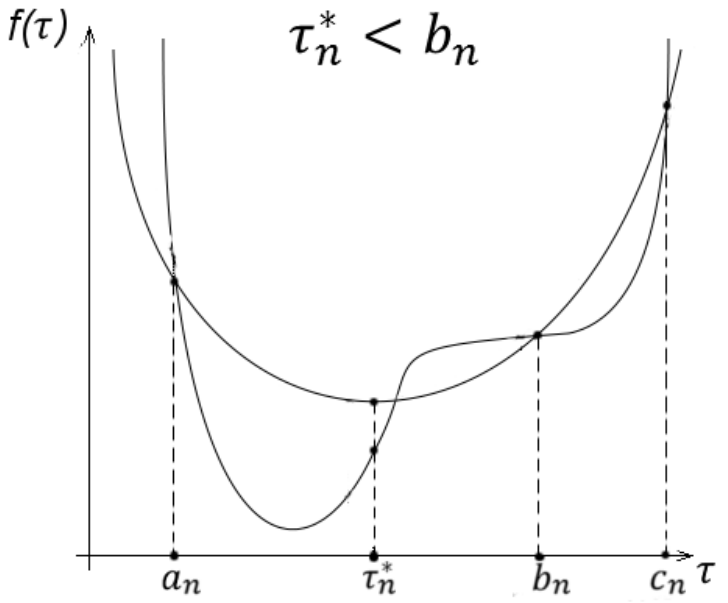
$$\tau^* = \frac{1}{2}\frac{f(a)(b^2 - c^2) + f(b)(c^2 - a^2) + f(c)(a^2 - b^2)}{f(a)(b-c) + f(b)(c-a) + f(c)(a-b)}$$

Metoda aproksymacji kwadratowej

$$f(b_n) \geq f(\tau_n^*)$$
$$a_{n+1} := b_n$$
$$b_{n+1} := \tau_n^*$$
$$c_{n+1} := c_n$$

$$f(b_n) < f(\tau_n^*)$$
$$a_{n+1} := a_n$$
$$b_{n+1} := b_n$$
$$c_{n+1} := \tau_n^*$$

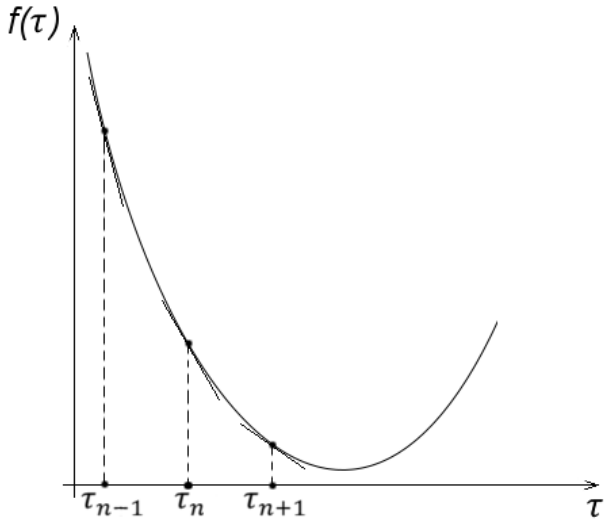

$$f(b_n) \geq f(\tau_n^*)$$
$$a_{n+1} := a_n$$
$$b_{n+1} := \tau_n^*$$
$$c_{n+1} := b_n$$

$$f(b_n) \geq f(\tau_n^*)$$
$$a_{n+1} := \tau_n^*$$
$$b_{n+1} := b_n$$
$$c_{n+1} := c_n$$

$$|c_{n+1} - a_{n+1}| < \varepsilon \qquad \tilde{\tau} = \tau_{n+1}^*$$

Metoda pierwszej pochodnej

$$\tau_{n+1} = \tau_n - \gamma_n f'(t_n) \qquad \gamma_n > 0, \tau_0$$

$$\lim_{n\to\infty} \gamma_n = \gamma$$

$$\sum_{n=0}^{\infty} \gamma_n = \infty$$

np. $|\tau_{n+1} - \tau_n| < \varepsilon$ (STOP)

τ_0

$\tau_1 = \tau_0 - \gamma_0 f'(\tau_0)$

$\tau_2 = \tau_1 - \gamma_1 f'(\tau_1) = \tau_0 - \gamma_0 f'(\tau_0) - \gamma_1 f'(\tau_1)$

$\tau_{n+1} = \tau_n - \gamma_n f'(\tau_n) = \cdots = \tau_0 - \gamma_0 f'(\tau_0) - \gamma_1 f'(\tau_1) - \cdots - \gamma_n f'(\tau_n)$

$$|\tau_{n+1} - \tau_0| = |\sum_{k=0}^{n} \gamma_k f'(\tau_k)| \le \sum_{k=0}^{n} \gamma_k |f'(\tau_k)| \le \max_{0<k<n} |f'(\tau_k)| \sum_{k=0}^{n} \gamma_k$$

$$|\tau_\infty - \tau_0| \le \sum_{k=0}^{\infty} \gamma_k = \infty$$

Metoda znaku pierwszej pochodnej

$$\tau_{n+1} = \tau_n - \vartheta_n sign[f'(\tau_n)]$$

$$\gamma_n f'(\tau_n) = \gamma_n |f'(\tau_n)| * sign\, f'(\tau_n) = \vartheta_n\, sign[f'(\tau_n)], \text{ gdzie } \vartheta_n = \gamma_n |f'(\tau_n)|$$

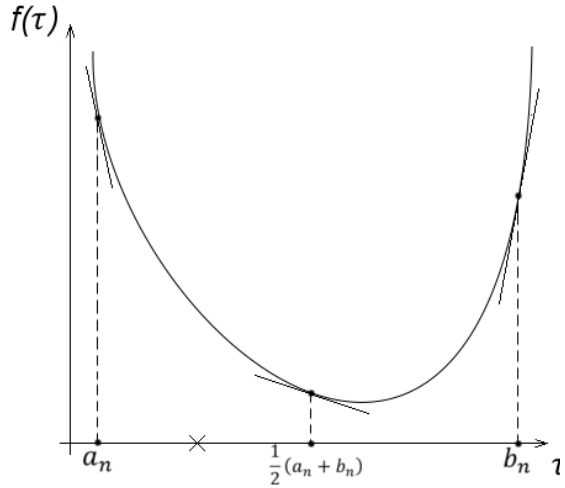
$$\vartheta_n > 0$$

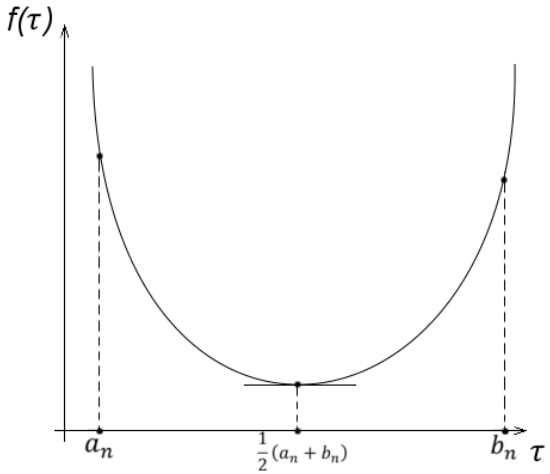
$$\lim_{n\to\infty} \vartheta_n = 0, \text{ bo } \lim_{n\to\infty} |f'(\tau_n)| = 0, \lim_{n\to\infty} \gamma_n = \gamma$$

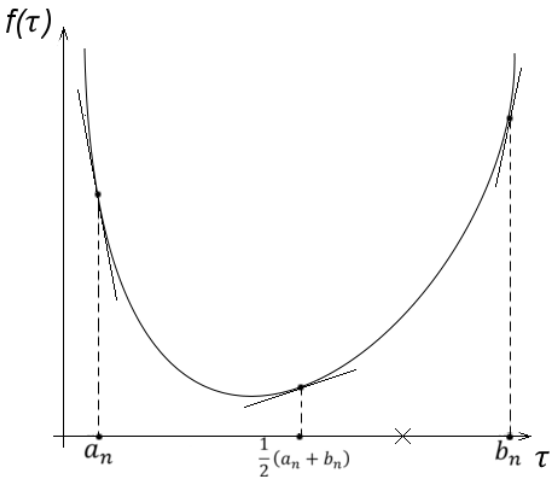
$$\sum_{n=0}^{\infty} \vartheta_n = \infty \qquad \lim_{n\to\infty} \vartheta_n = \lim_{n\to\infty} \gamma_n |f'(\tau_n)| = 0$$

Metoda Bolzano

$$sign\, a_n \neq sign\, b_n$$

$$sign\, a_n = sign(f'(\frac{1}{2}(a_n + b_n)))$$

$$a_{n+1} := \frac{1}{2}(a_n + b_n)$$

$$b_{n+1} := b_n$$

$$f'\left(\frac{1}{2}(a_n + b_n)\right) = 0$$

$$\tilde{\tau} := \frac{1}{2}(a_n + b_n)$$

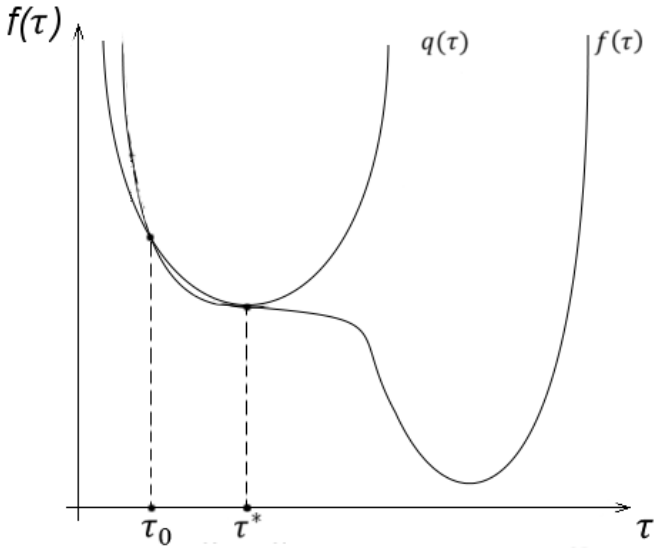
(rzadko)

$$sign\, b_n = sign(f'(\frac{1}{2}(a_n + b_n)))$$

$$a_{n+1} := a_n$$

$$b_{n+1} := \frac{1}{2}(a_n + b_n)$$

Metoda drugiej pochodnej

$$\tau_0$$

$$\tau_{n+1} = \tau_n - \frac{f'(\tau_n)}{f''(\tau_n)}$$

$$|\tau_{n+1} - \tau_n| < \varepsilon \quad \text{(STOP)}$$

$$f(\tau) = \underbrace{f(\tau_0) + (\tau - \tau_0)f'(\tau_0) + \frac{1}{2}(\tau - \tau_0)^2 f''(\tau_0)}_{q(\tau)} + 0_3(|\tau - \tau_0|)$$

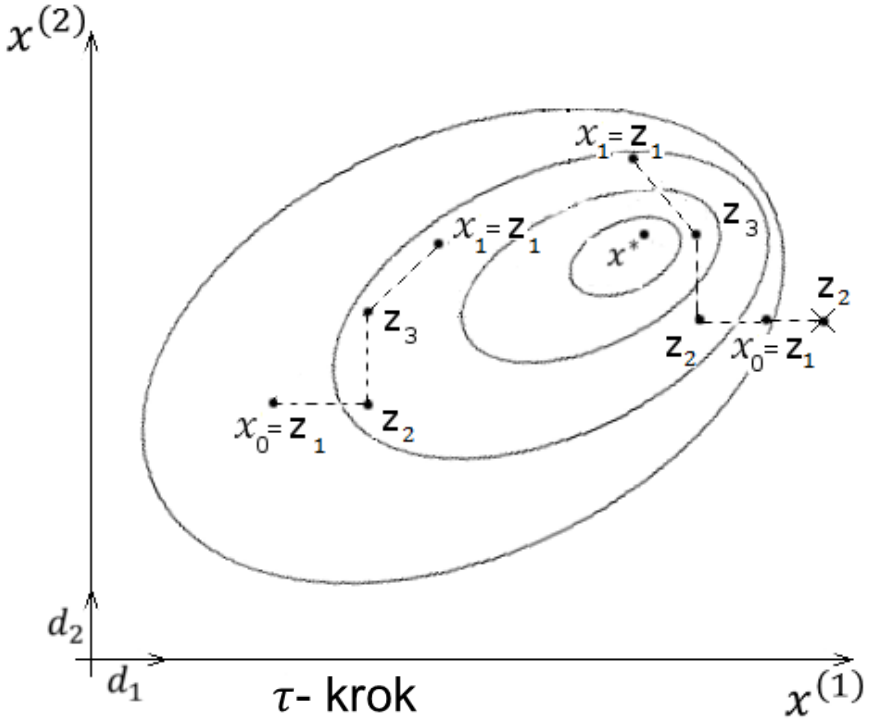
$$q'(\tau) = f'(\tau_0) + (\tau^* - \tau_0)f''(\tau_0) = 0$$

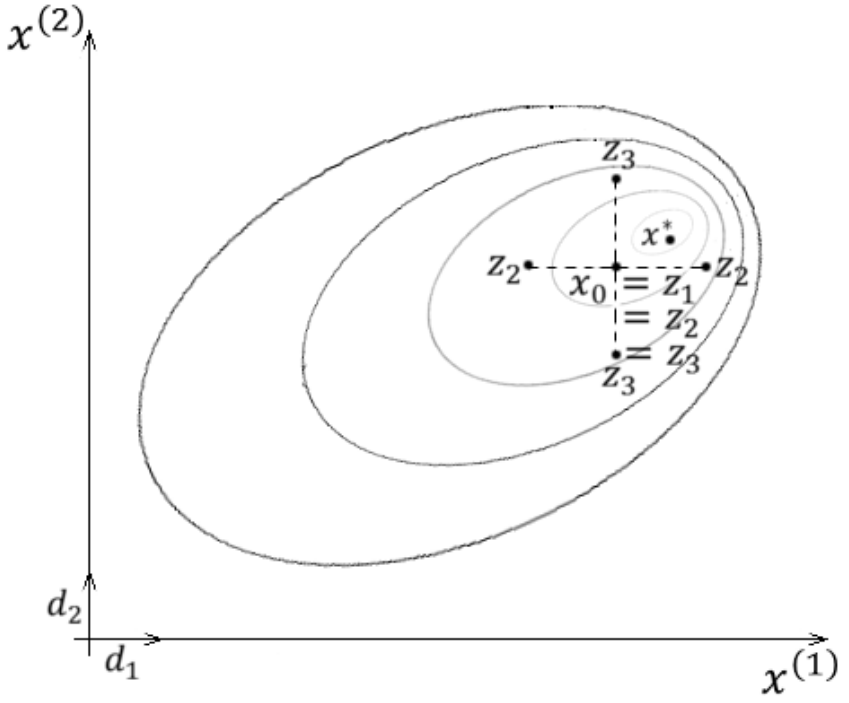
$$\tau^* = \tau_0 - \frac{f'(\tau_0)}{f''(\tau_0)}$$

Bezgradientowe metody optymalizacji

- Bezgradientowe metody optymalizacji
  - Hooka-Jeevesa (z krokiem dyskretnym i optymalnym)
  - Rosenbrocka (z krokiem dyskretnym i optymalnym)
  - Powella
  - Neldera Meada

Metoda Hooka-Jeveesa – z krokiem dyskretnym

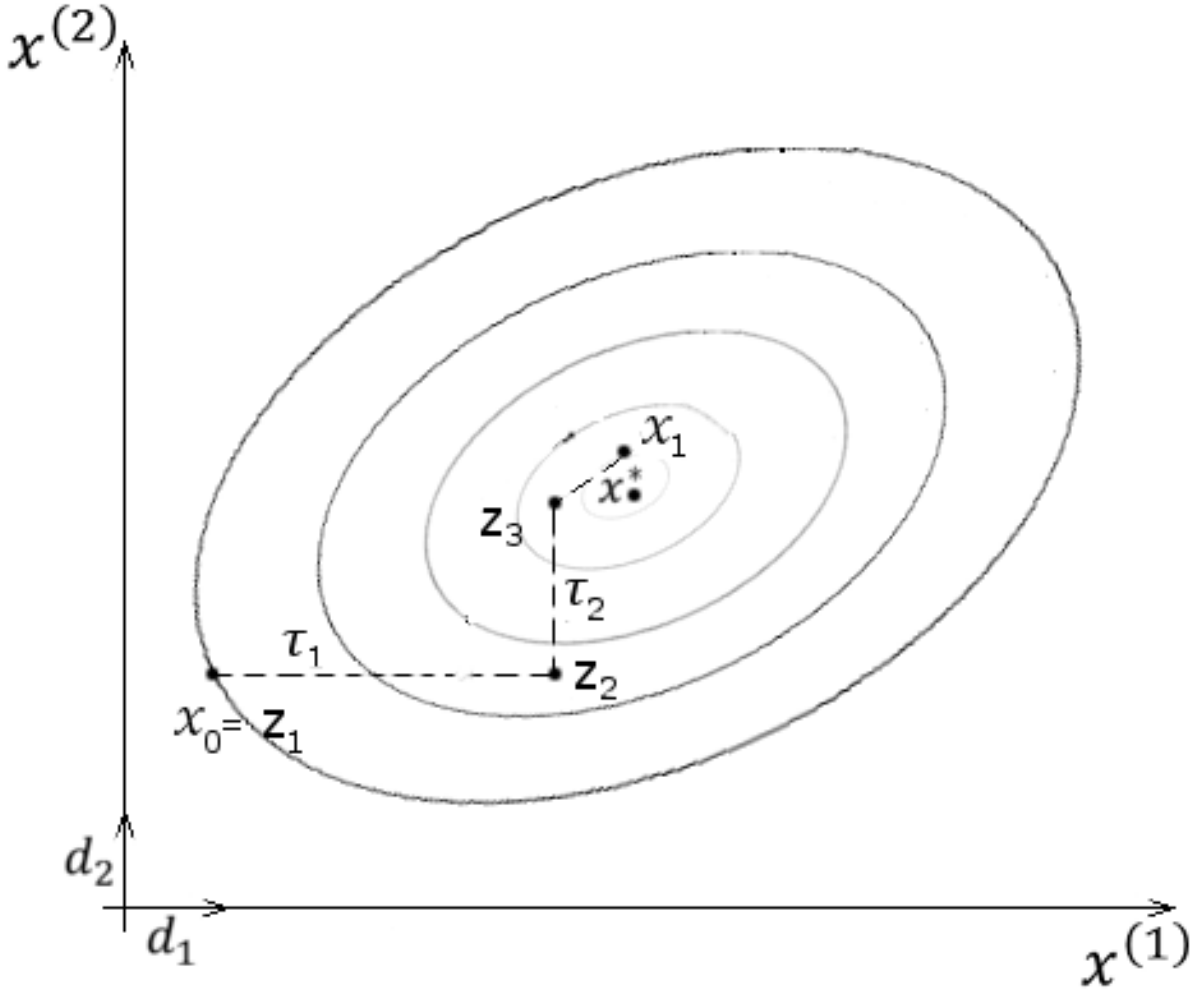

τ- krok

$\alpha > 1$ współczynnik kroku roboczego

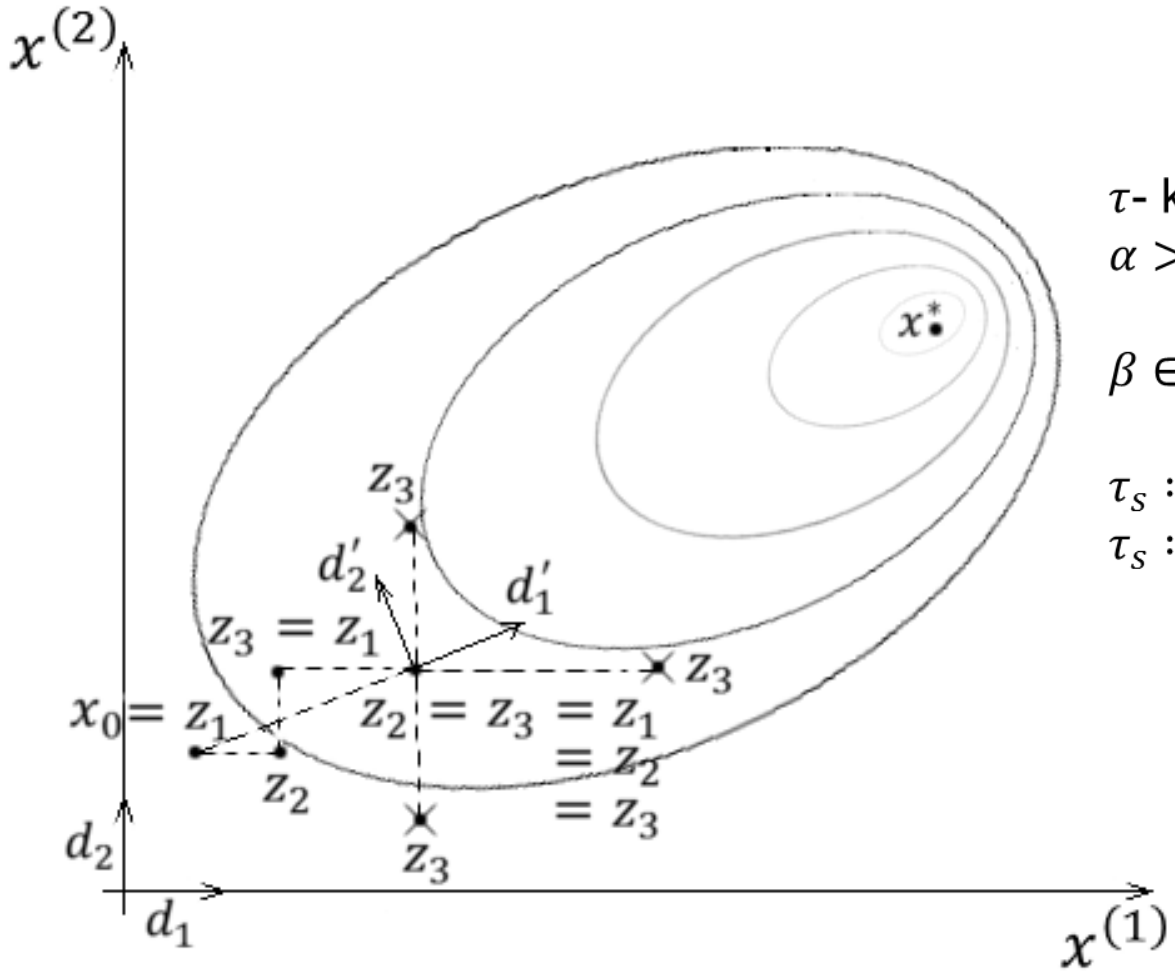
$\beta \in (0,1)$ współczynnika korekcji kroku

$\tau := \tau\beta$

Metoda Hooka-Jeveesa – z krokiem optymalnym

Metoda Rozenbrocka – z krokiem dyskretnym

τ- krok

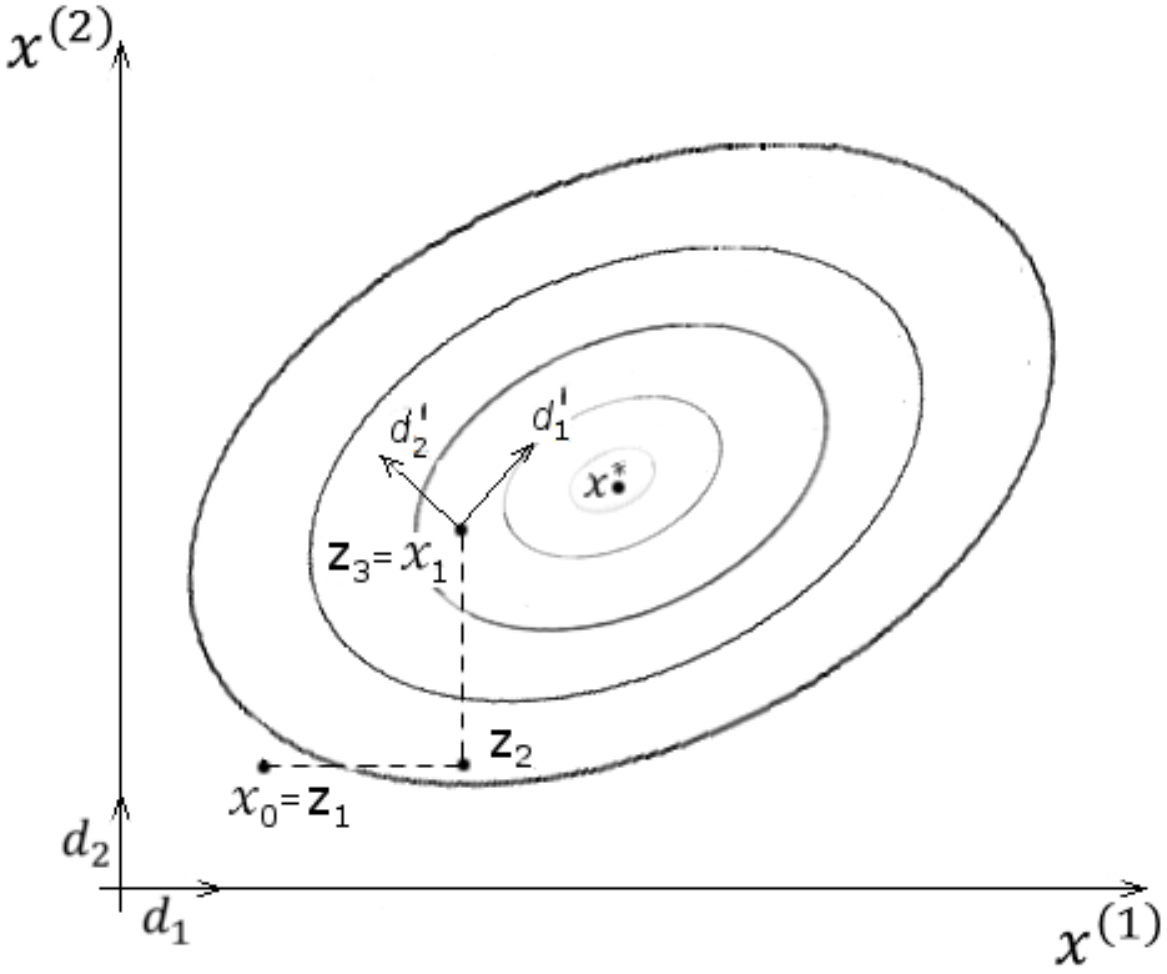
$\alpha > 1$ – współczynnik korekcji kroku

$\beta \in (-1, 0)$ - współczynnika korekcji kroku

$\tau_s := \tau_s \alpha$

$\tau_s := \tau_s \beta$

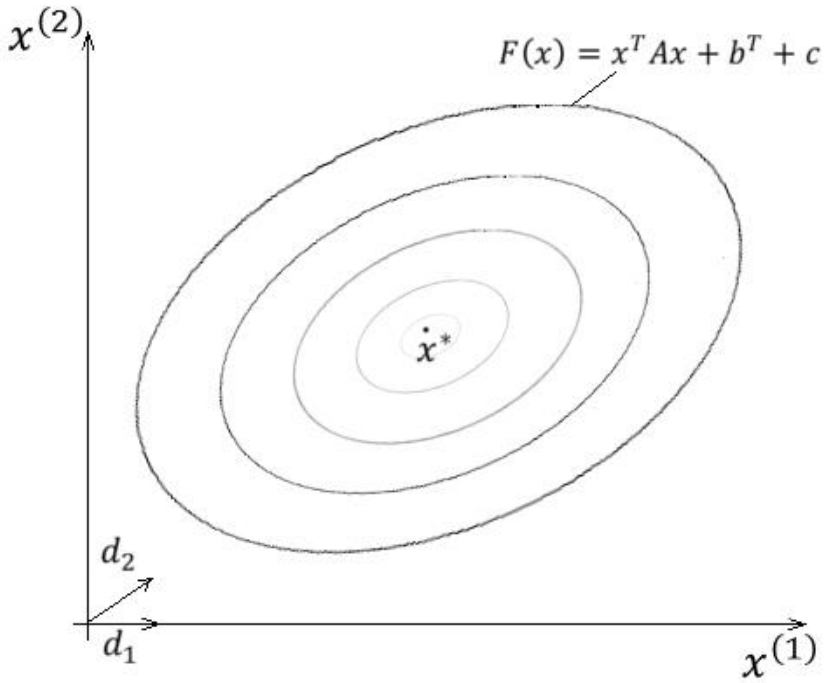
Metoda Rozenbrocka – z krokiem optymalnym

Metoda Powella – wektory sprzężone

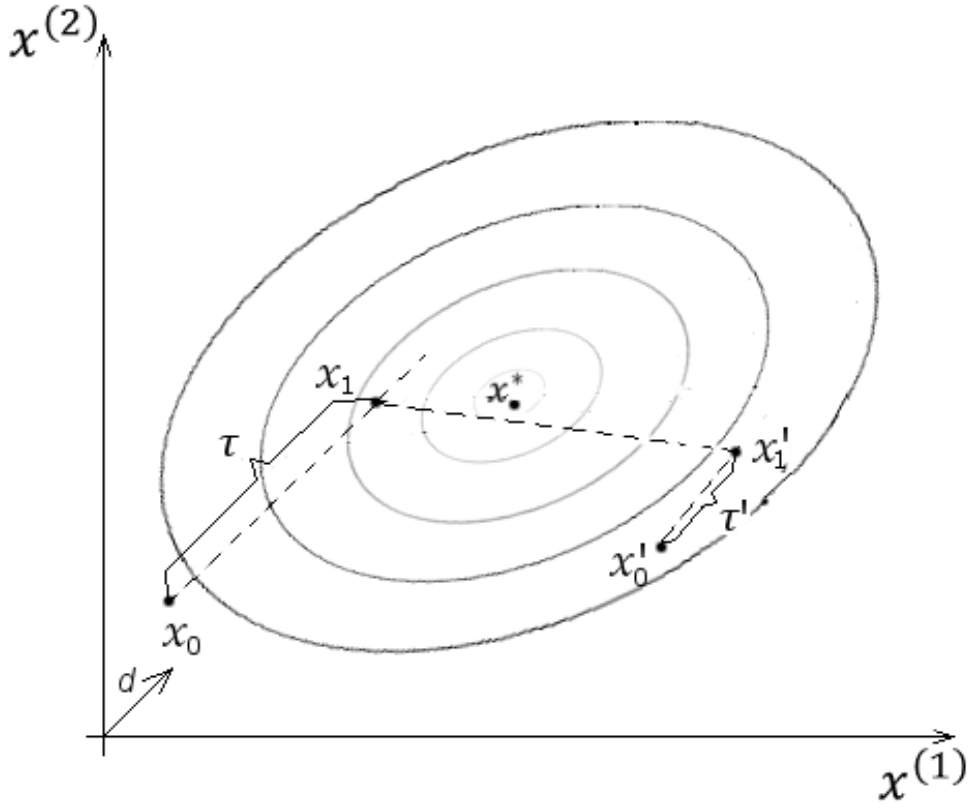
$d_1, d_2, \ldots, d_S$ - sprzężone według macierzy A, symetrycznej i dodatnio określonej

$$d_i^T A d_j = \begin{cases} 0 & i \neq j \\ 1 & i = j \end{cases}$$

Metoda Powella

$$F(x) = x^T A x + b^T + c$$

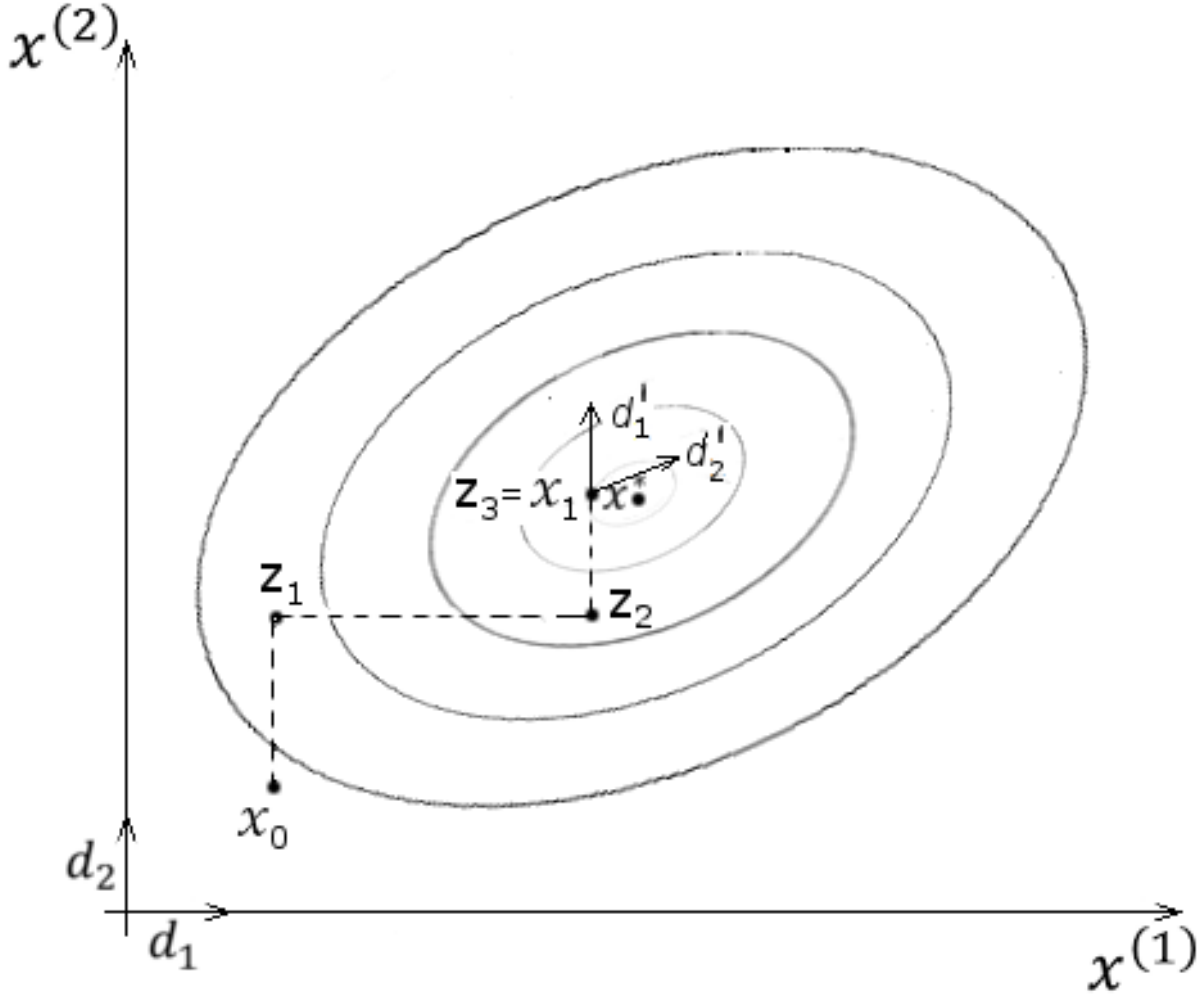

$x_1 = x_0 + x^* d$
τ^* - min w kierunku d z x_0
$x_1' = x_0' + \tau^{*\prime} d$
$\tau^{*\prime}$ - min w kierunku d z x_0'

$d^T A d' = 0$
d, d'- sprzężone według A

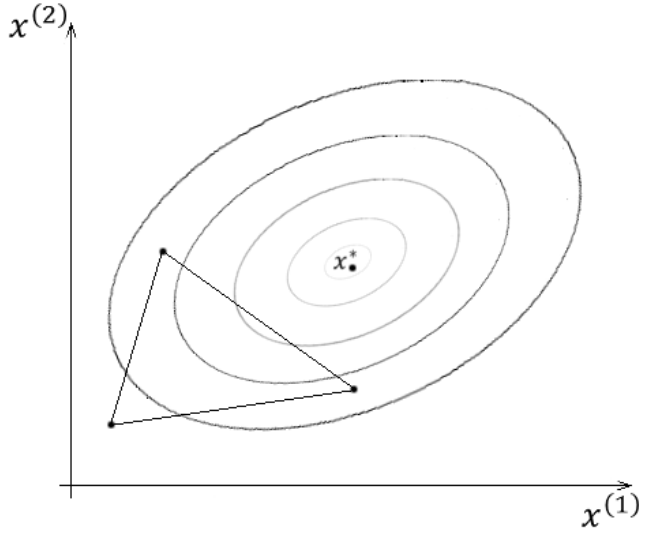
$$d' = \frac{x_1' - x_1}{\|x_1' - x_1\|}$$

Metoda Powella

Metoda Neldera-Meada (simplex)

$x_1\ x_2\ \ldots x_{S+1}$ - simplex w przestrzeni s-wymiarowej

$$x_H \rightarrow F(x_H) = \max_{1 \le s \le S+1} F(x_s)$$

$$x_L \rightarrow F(x_L) = \min_{1 \le s \le S+1} F(x_s)$$

$$\bar{x} = \frac{1}{s} \sum_{s=1, s \neq H}^{S+1} x_s$$

Generowanie simplexu początkowego

x_0, c

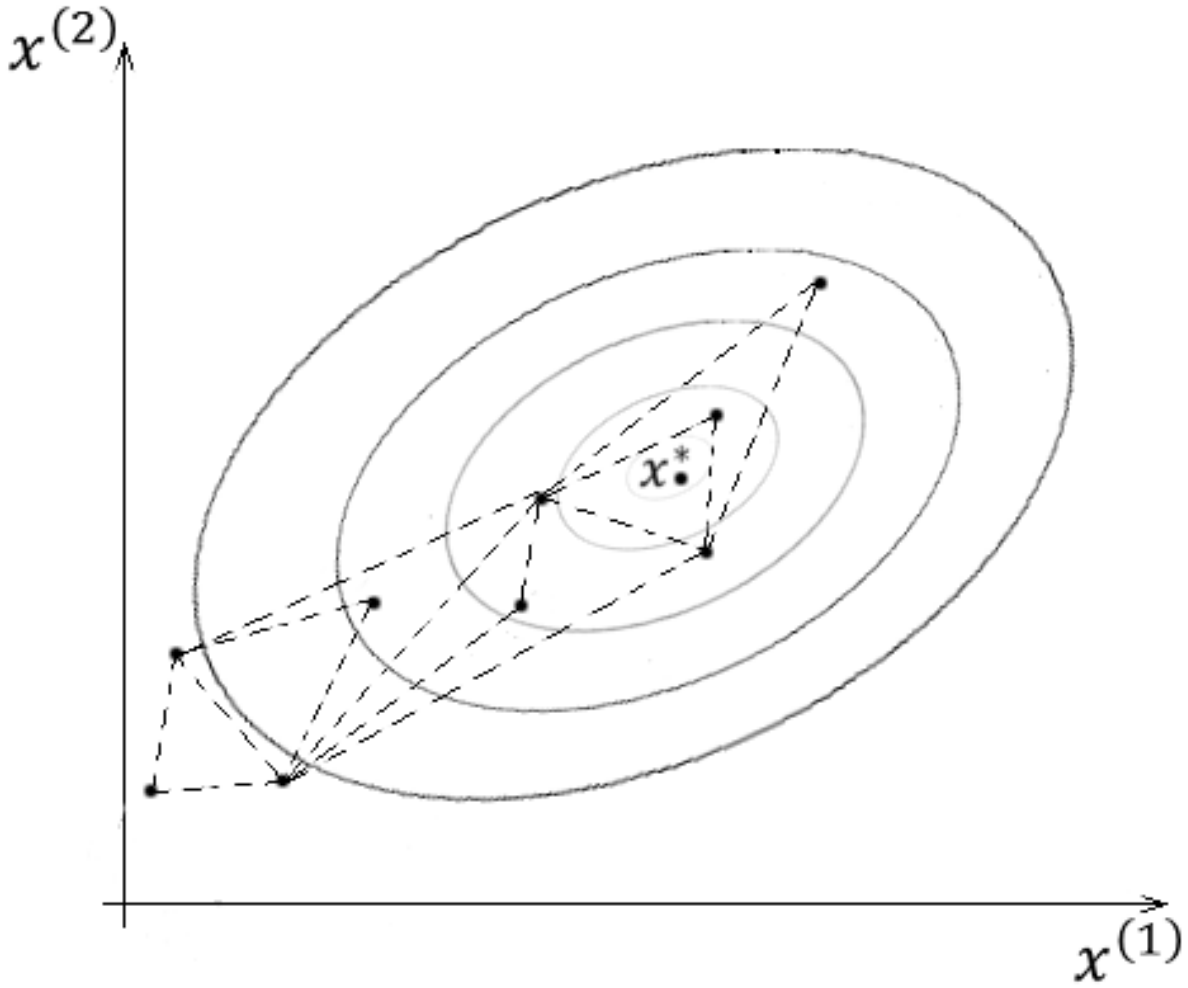
$$a = \frac{c}{S\sqrt{2}}(\sqrt{S+1} + \sqrt{2} - 1)$$

$$\mathrm{b} = \frac{c}{S\sqrt{2}}(\sqrt{S+1} - 1)$$

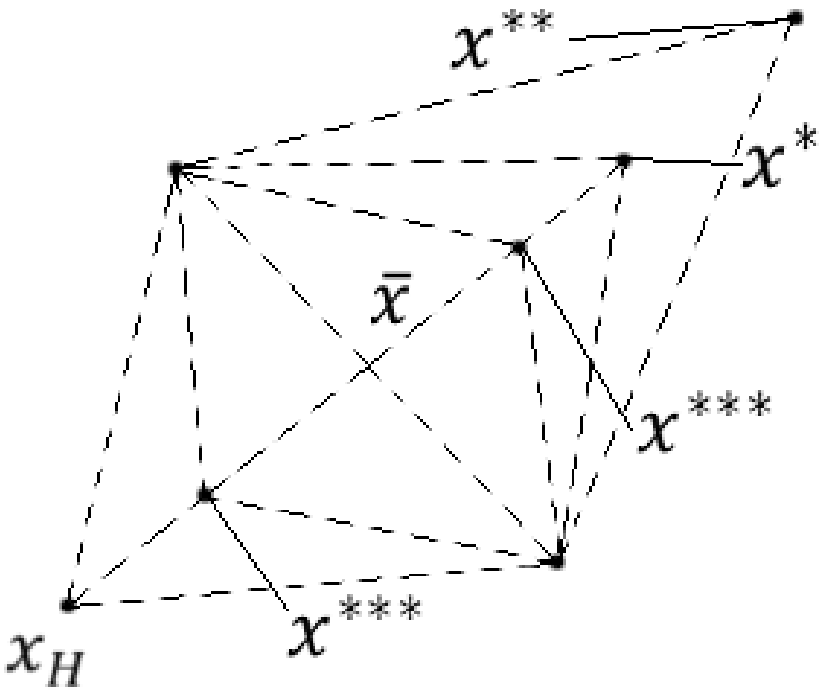
$d_j = [\quad]$

$$x_i = x_0 + d_j, x_{S+1} = x_0$$

Metoda Neldera-Meada (simplex)

Metoda Neldera-Mead

Odbicie

$x^* = \bar{x} + \alpha(\bar{x} - x_H)$

α – współczynnik odbicia

Jeśli $\alpha > 0$

$F(x^*) < F(x_L)$

Ekspansja

$x^{**} = \bar{x} + \gamma(x^* - \bar{x}) \qquad \gamma > 1$

γ – współczynnik ekspansji

Kontrakcja

Jeśli $F(x^*) > F(x_H)$

$x^{***} = \bar{x} + \beta(x_H - \bar{x})$

Jeśli $F(x^*) > \max\limits_{\substack{1 \le s \le S+1 \\ s \neq H}} F(x_s)$

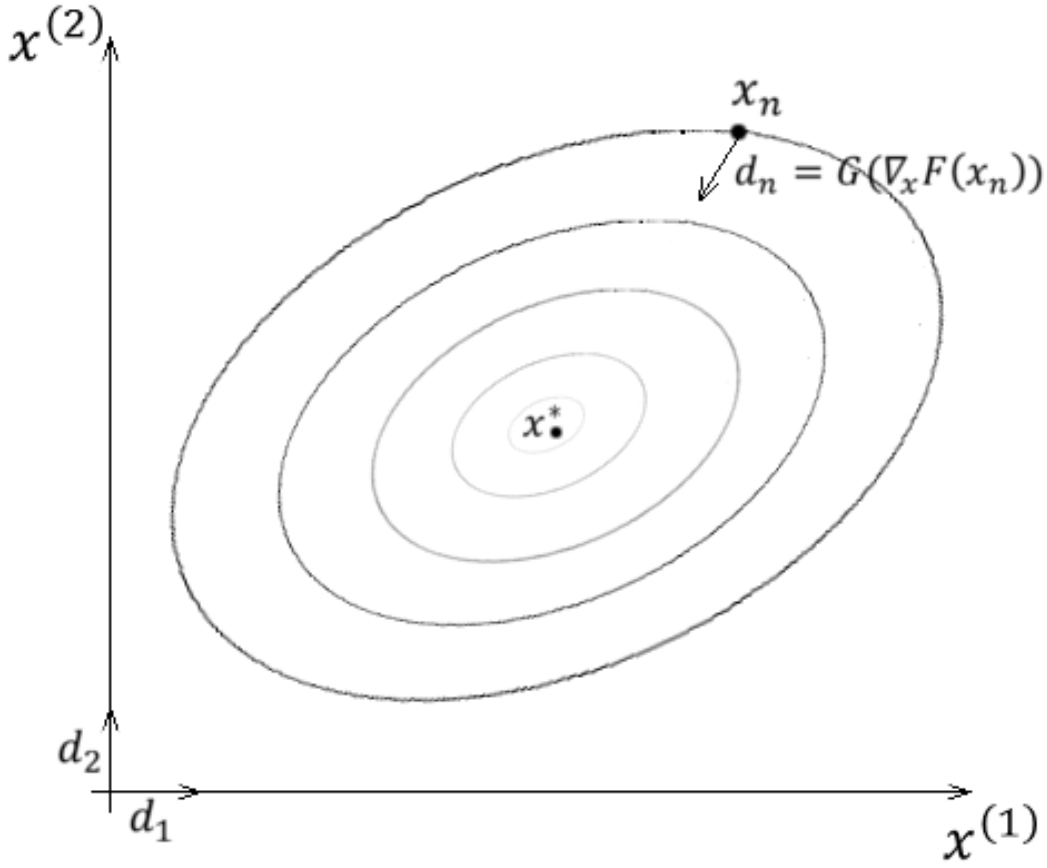
$x^{***} = \bar{x} + \beta(x^* - \bar{x}) \qquad \beta \in (0, 1)$

β – współczynnik kontrakcji

Gradientowe metody optymalizacji

- Gradientowe metody optymalizacji
  - Gradientu prostego
  - Najszybszego spadku
  - Newtona
  - Gradientu sprzężonego
  - Zmiennej metryki

Metody gradientowe

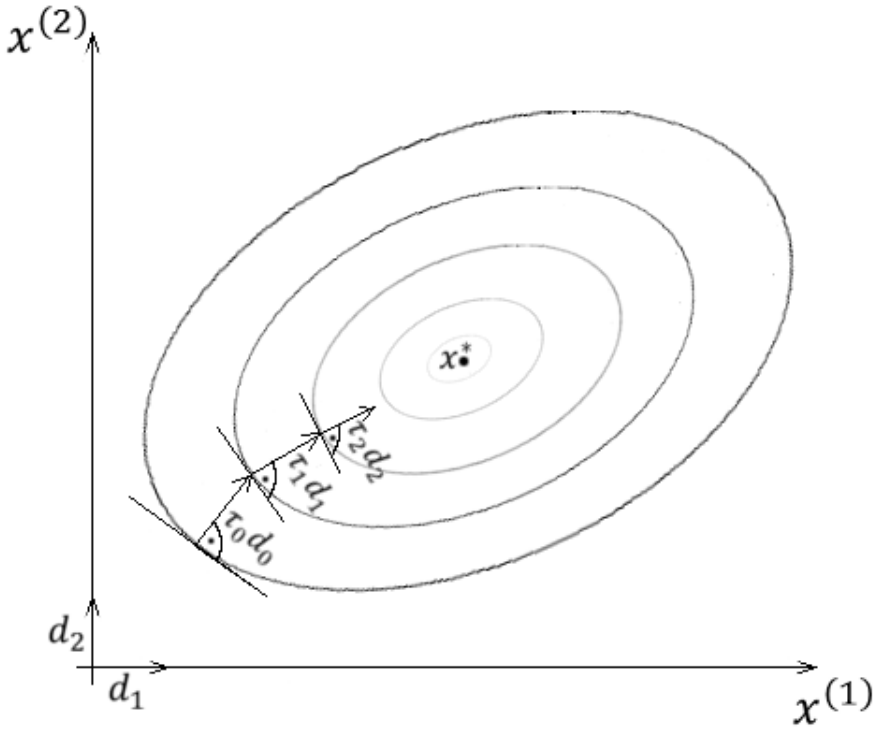

$x_{n+1} = x_n + \tau_n d_n$
$d_n = G(\nabla_x F(x_n))$
τ_n- krok procedury

Metoda gradientu prostego

$$x_{n+1} = x_n + \tau_n d_n$$

$$d_n = -\nabla_x F(x_n)\,;\tau_n > 0, \lim_{n\to\infty} \tau_n = \tau, \sum_{n=0}^{\infty} \tau_n = \infty$$

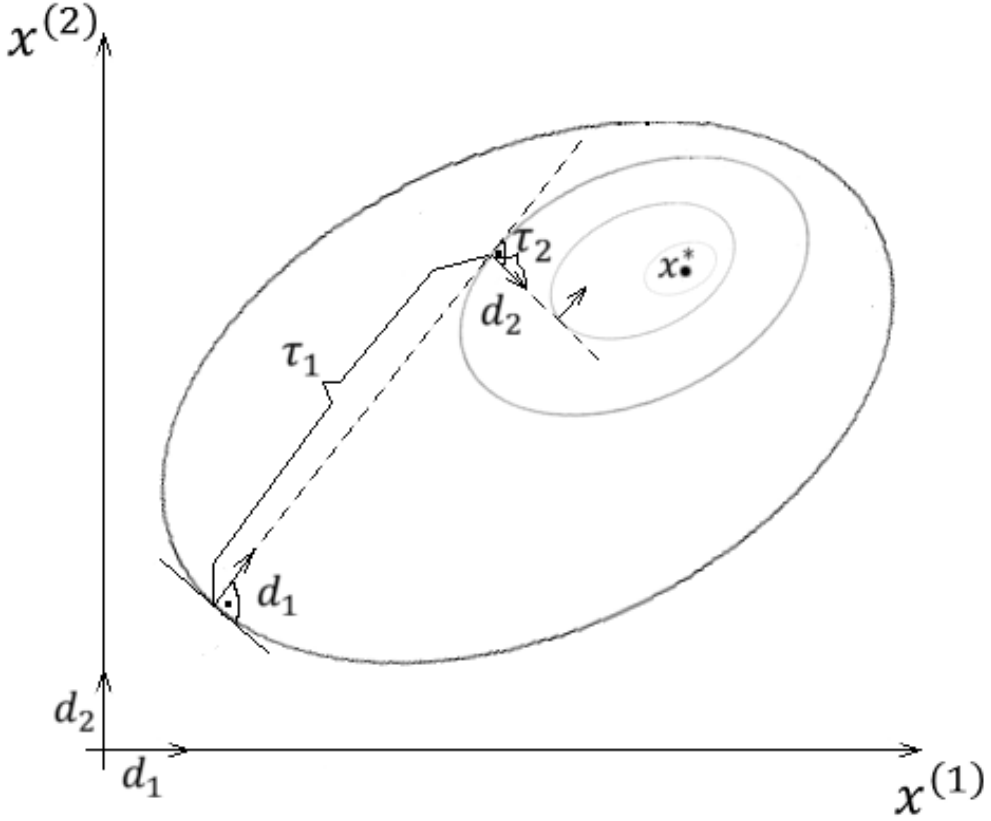

$$\|x_{n+1} - x_n\| = \|\tau_n d_n\| < \varepsilon$$

Metoda najszybszego spadku

$x_{n+1} = x_n + \tau_n d_n$

$d_n = -\nabla_x F(x_n)$, τ_n- minimum w kierunku d_n

$\|x_{n+1} - x_n\| < \varepsilon$

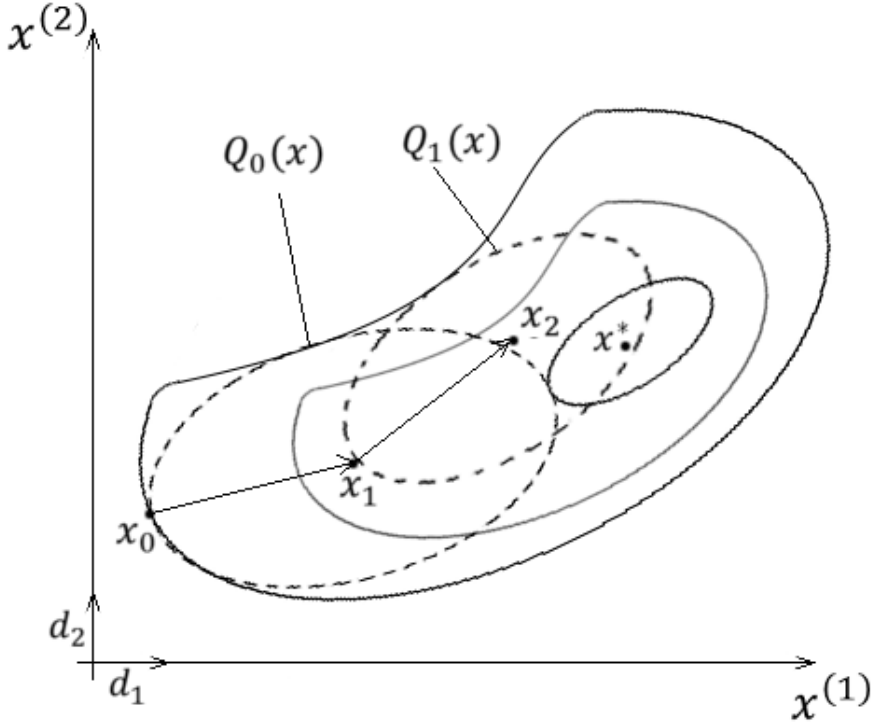
Metoda Newtona

$$F(x) = \underbrace{F(x_0) + (x - x_0)^T \nabla_x F(x_0) + \frac{1}{2}(x - x_0)^T H(x_0)(x - x_0)}_{Q(x)} + 0_3(\|x - x_0\|)$$

$$\nabla_x Q(x) = \nabla_x F(x_0) + H(x_0)(x^* - x_0) = O_S$$

$$x^* = x_0 - H^{-1}(x_0)\nabla_x F(x_0)$$

$$x_{n+1} = x_n - H^{-1}(x_n)\nabla_x F(x_n)$$

Metoda Fletchera-Reevesa (gradientu sprzężonego)

Krok 0: $z_1 = x_0,\ s = 1,\ d_1 := -\nabla_x F(z_1)$

Krok 1: $z_{s+1} := z_s + \tau_s d_s$

$\tau_s \rightarrow$ minimum w kierunku d_s

Jeśli $\|\tau_s d_s\| < \varepsilon$ (STOP)

w przeciwnym razie idź do kroku 2

Krok 2: $d_{s+1} := -\nabla_x F(z_{s+1}) + \frac{\|\nabla_x F(z_{s+1})\|}{\|\nabla_x F(z_s)\|} d_s$

$s := s + 1,$ idź do kroku 1

$d_1, d_2, \ldots, d_S$ - kierunki sprzężone dla formy kwadratowej

Metoda zmiennej metryki

Krok 0: $z_1 = x_0,\ d_1 = -D_1 \nabla_x F(z_1), \quad D_1 = I,\ s{=}1$

Krok 1: $z_{s+1} = z_s + \tau_s d_s$ gdzie τ_s - minimum w kierunku d_s

Jeśli $\|\tau_s d_s\| < \varepsilon$ (STOP)

w przeciwnym razie idź do kroku 2.

Krok 2: $d_{s+1} = -D_{s+1} \nabla_x F(z_{s+1})$

$D_{s+1} = D_s + \frac{p_s p_s^T}{p_s^T q_s} - \frac{D_s q_s q_s^T D_s}{q_s^T D_s q_s}$, gdzie

$p_s = \tau_s d_s,\ q_s = \nabla_x F(z_{s+1}) - \nabla_x F(z_s)$

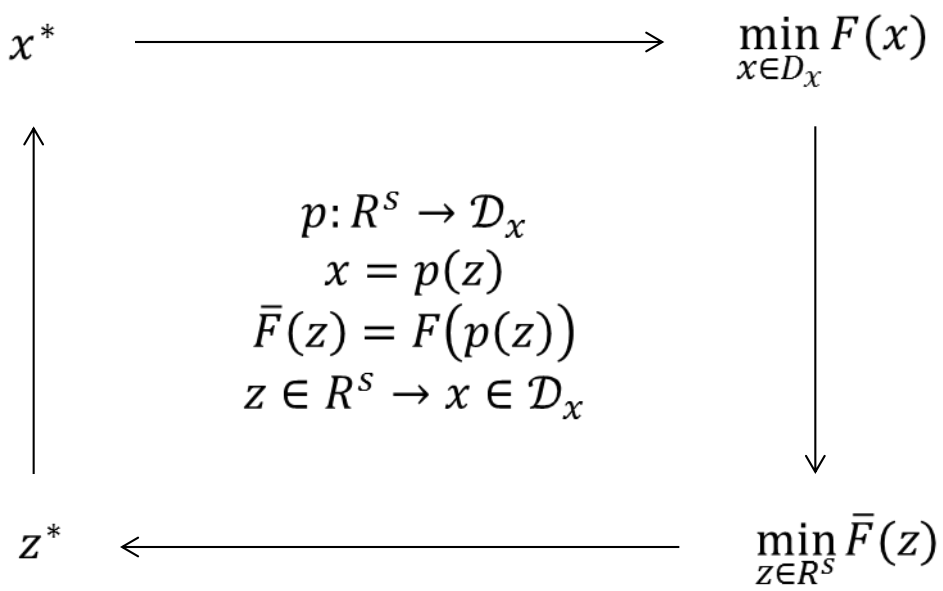
$s := s+1$ idź do kroku 1.

$D_{S+1} \approx H^{-1}(x_{S+1})$

Metody optymalizacji z ograniczeniami

- Metody optymalizacji z ograniczeniami
  - Transformacji zmiennych
  - Funkcji kary
    - Kary zewnętrznej (kary)
    - Kary wewnętrzne (bariery)
  - Metoda compleks
  - Poszukiwania losowe

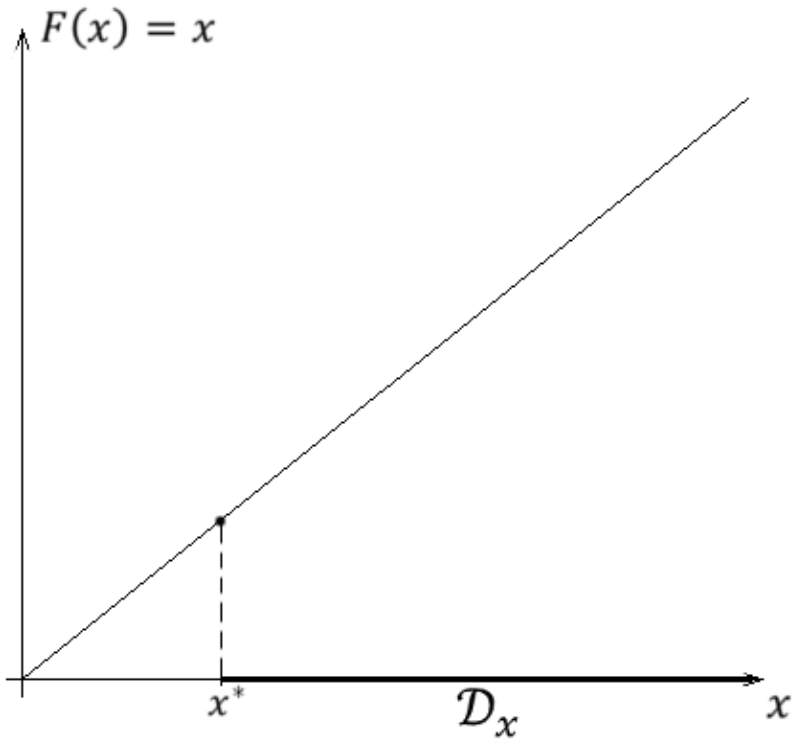
Metoda transformacji zmiennych

Przykład

$F(x) = x$

$\mathcal{D}_x = \{x \in R^1 \;\; x \geq 1\}$

$$x^* \rightarrow \min_{x \geq 1} x$$

$$x = z^2 + 1 = p(z)$$

$$z \in R \rightarrow x \in [1, \infty)$$

$$\bar{F}(z) = z^2 + 1$$

$$z^* \rightarrow \min_{z \epsilon R} \bar{F}(z)$$

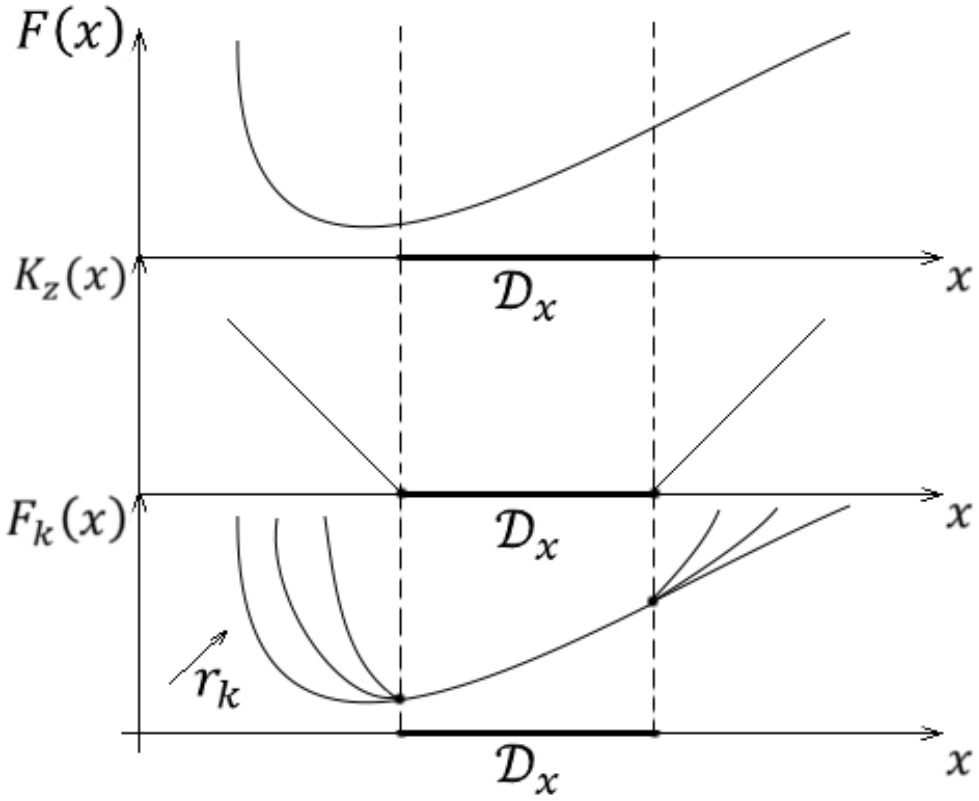
$$z^* \rightarrow \min_{z \epsilon R} (z^2 + 1)$$

$$(z^2 + 1)' = 2z = 0$$

$$z^* = 0$$

$$x^* = p(z^*) = (z^*)^2 + 1 = 1$$

Metody funkcji kary
Kary zewnętrzne (kary)

$r_k > 0$

$\lim_{k \to \infty} r_k = \infty$

Przykłady funkcji kary zewnętrznej

$$\mathcal{D}_x = \{x \in R^S,\ \varphi_l(x) = 0, \qquad l = 1, 2, \dots, L, \qquad \psi_m(x) \leq 0, \qquad m = 1, 2, \dots, M\}$$

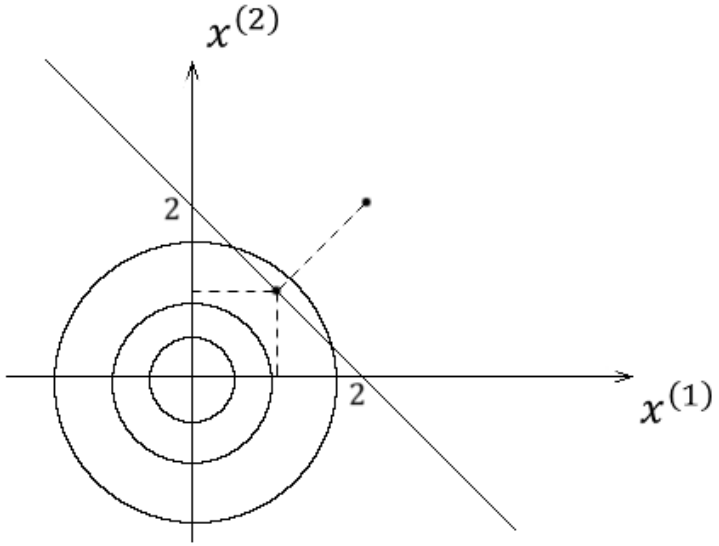
$$\varphi_l(x) \to K_{lZ}(x) = \left(\varphi_l(x)\right)^2,\ l = 1, 2, \dots, L$$

$$\psi_m(x) \to K_{mz}(x) = (\max\{0, \psi_m(x)\})^2, m = 1, 2, \dots, M$$

$$K_z(x) = \sum_{l=1}^{L} r_l\left(\varphi_l(x)\right)^2 + \sum_{m=1}^{M} \rho_m\ \max\{0, \varphi_m(x)\}$$

Przykład

$$F(x) = \left(x^{(1)}\right)^2 + \left(x^{(2)}\right)^2$$
$$\mathcal{D}_x = \{x \in R^2, x^{(1)} + x^{(2)} - 2 = 0\}$$

$$F_k(x) = \left(x^{(1)}\right)^2 + \left(x^{(2)}\right)^2 + r_k\left(x^{(1)} + x^{(2)} - 2\right)^2$$

$$F_k'(x) = 0$$

$$2x^{(1)} + 2r_k\left(x^{(1)} + x^{(2)} - 2\right) = 0$$

$$2x^{(2)} + 2r_k\left(x^{(1)} + x^{(2)} - 2\right) = 0$$

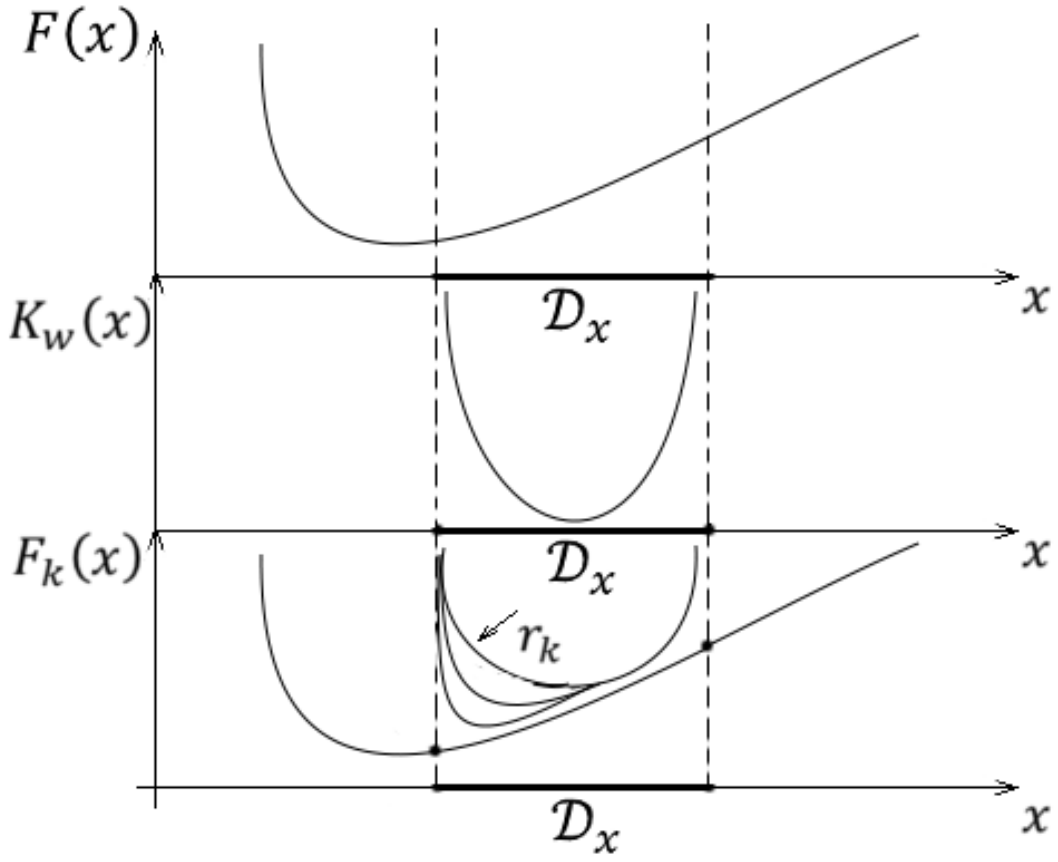
$$x^{(1)} = x^{(2)}$$

$$+2r_k\left(x^{(1)} + x^{(2)} - 2\right) = 0$$

$$x^{(1)} = x^{(2)} = \frac{2r_k}{2r_k + 1}$$

$$x^{(1)} = x^{(2)} = \lim_{r_k \to \infty} \frac{2r_k}{2r_k + 1} = 1, \qquad x = \begin{bmatrix} 1 \\ 1 \end{bmatrix}$$

Kary wewnętrzne (bariery)

$$r_k > 0 \qquad \lim_{k\to\infty} r_k = 0$$

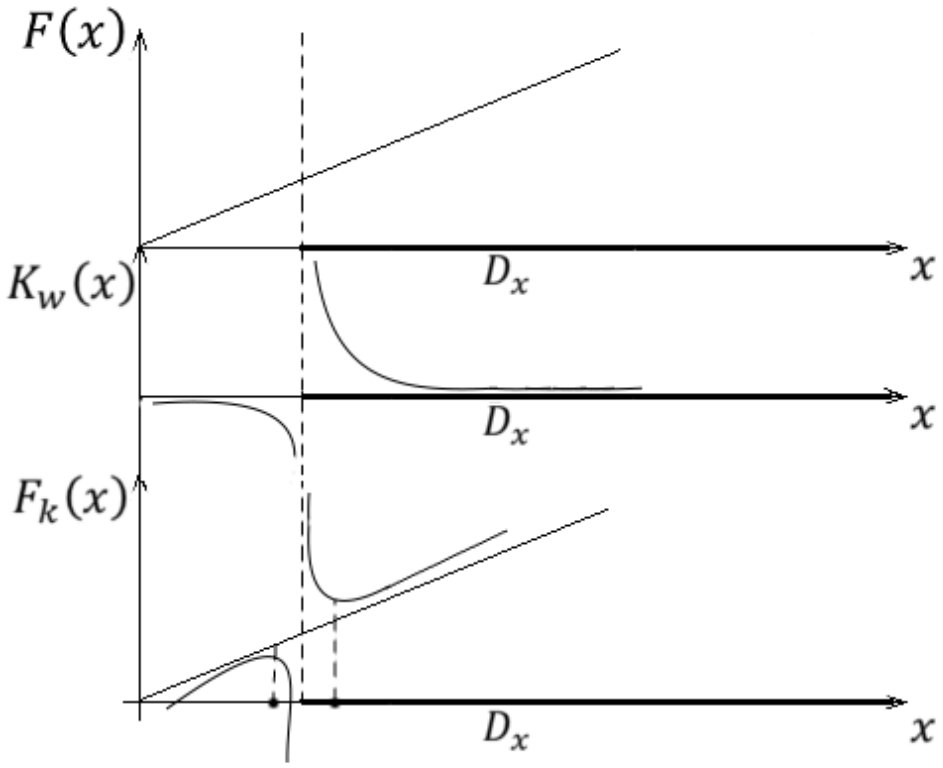
Kara wewnętrzna (metoda Carrola)

$$\mathcal{D}_x = \{x \in R^s, \qquad \psi_m(x) \leq 0, \qquad m = 1, 2, \dots, M\}$$

$$K_w(x) = \sum_{m=1}^{M} \frac{-r_m}{\psi_m(x)}, \quad m = 1, 2, \dots, M$$

Przykład

$$F(x) = x;\ \ \mathcal{D}_x = \{x \in R^1, x \geq 1\} \equiv \{x \in R^1, 1 - x \leq 0\}$$

$$K_w(x) = \frac{-1}{1-x} = \frac{1}{x-1}$$

$$F_k(x) = x + r_k \frac{1}{x-1}$$

$$F'(x) = 1 + \frac{-r_k}{(x-1)^2} = 0$$

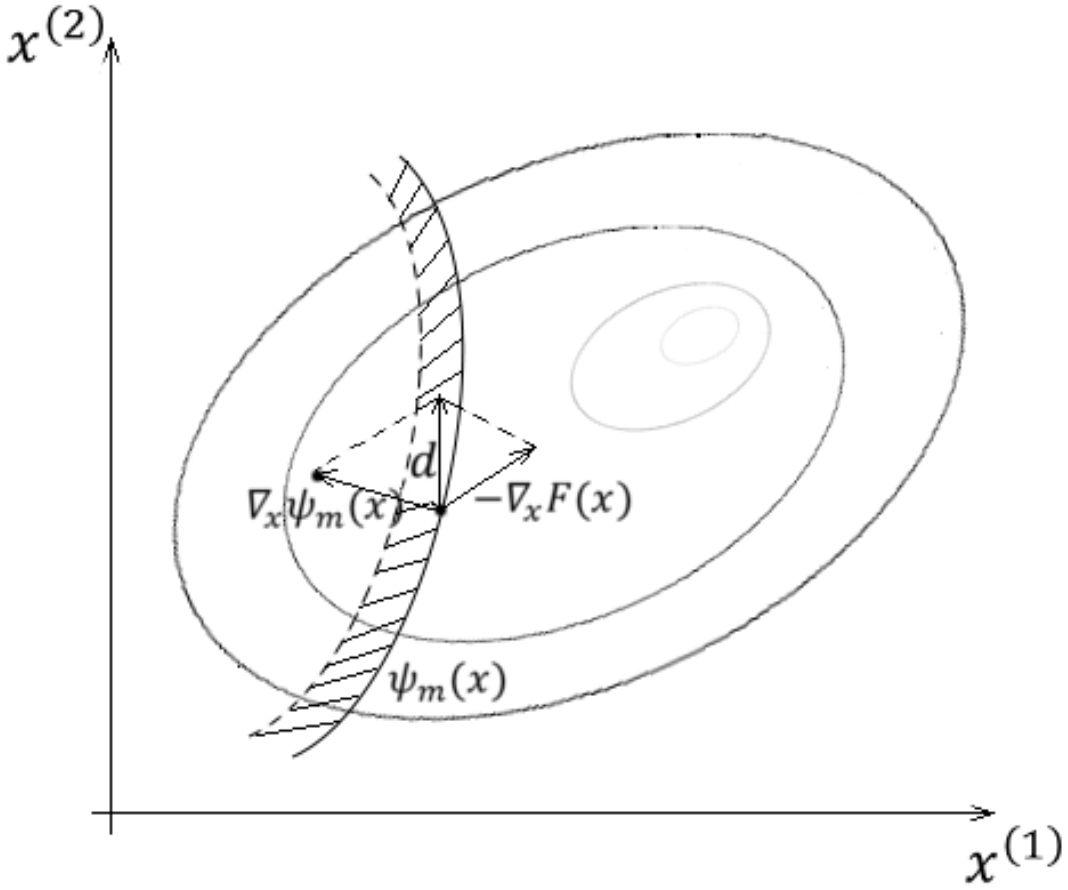
$$x_k = 1 \pm \sqrt{r_k}$$

$$x_k = 1 - \sqrt{r_k} \notin \mathcal{D}_x$$

$$x_k = 1 + \sqrt{r_k} \in \mathcal{D}_x$$

$$\lim_{n \to \infty} x_n = 1$$

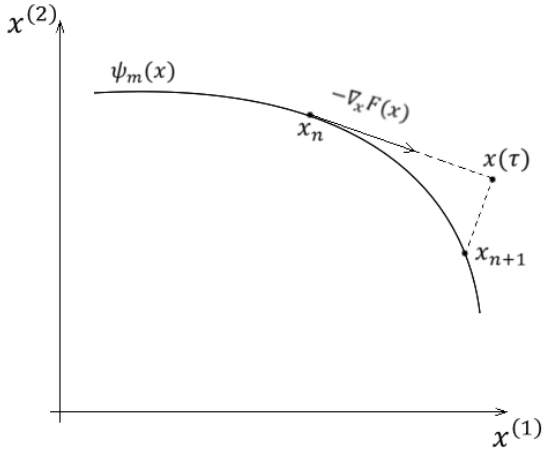
Metoda modyfikacji kierunków

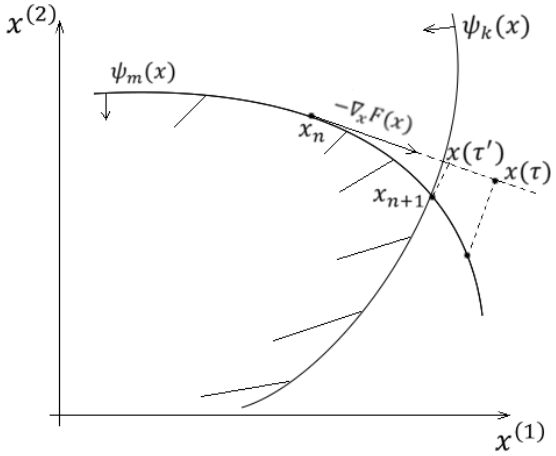

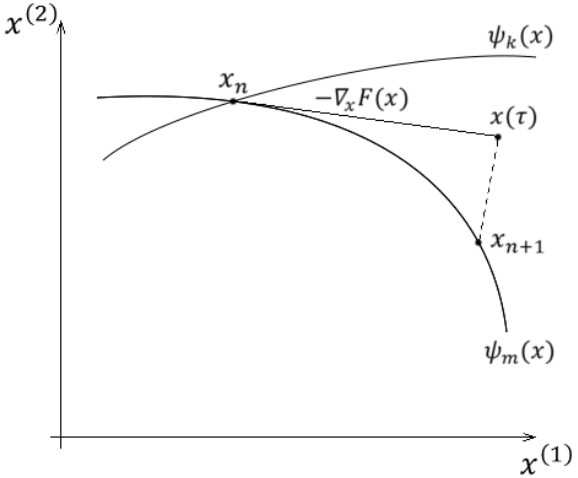

$$d = \frac{\nabla_x \psi_m(x)}{\|\nabla_x \psi_m(x)\|} - \frac{\nabla_x F(x)}{\|\nabla_x F(x)\|}$$

$$x: \psi(x) - \delta \leq 0$$

Metoda rzutowania - Rozena

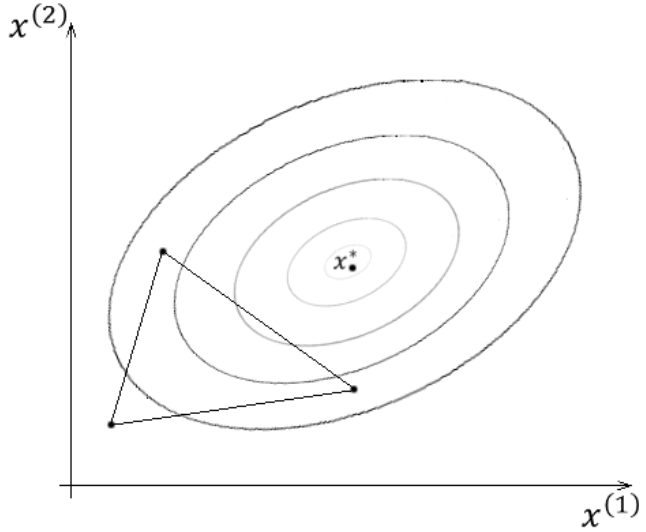

Metoda Kompleks (Boxa)
Metoda Neldera-Meada (simplex)

$x_1\ x_2\ \ldots x_K$ - kompleks w przestrzeni s-wymiarowej $K \geq S + 1$

$$x_H \rightarrow F(x_H) = \max_{1 \leq s \leq K} F(x_s)$$

$$\bar{x} = \frac{1}{s} \sum_{s=1, s \neq H}^{K} x_s$$

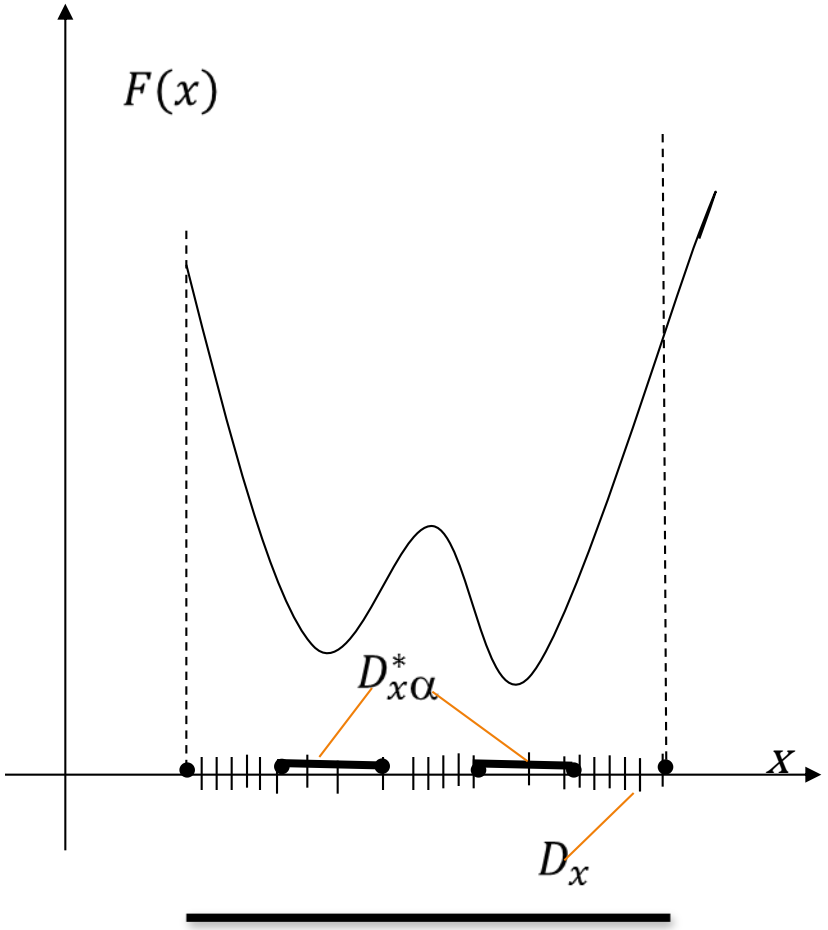
$$x^* = (1 + \alpha)\bar{x}\text{-}x_H$$

$$D_x\colon l_s \leq x^{(s)} \leq u_s \; s = 1, 2, \ldots, S$$
$$l_m \leq x_m(x) \leq u_m \; m = 1, 2, \ldots, M$$

$x_k = l_k + r_k|u_k - l_k|, r_k$ – *liczba losowa* $\in [0, 1], k = 1, 2, \ldots, K$

Jeśli x_k *nie należy do* D_x *to przesuń punkt w kierunku centroidu punktów zaakceptowanych*

Poszukiwania losowe

$$f(x) = \frac{F(x)}{\int_{D_x} F(x)dx}$$

Zadanie programowania liniowego

$$x^* \to F(x^*) = \min_{x \in \mathcal{D}_x} F(x)$$

$$\mathcal{D}_x = \{x \in R^S, \varphi_l(x) = 0, l = 1, 2, \dots, L, \psi_m(x) \leq 0, m = 1, 2, \dots, M\}$$

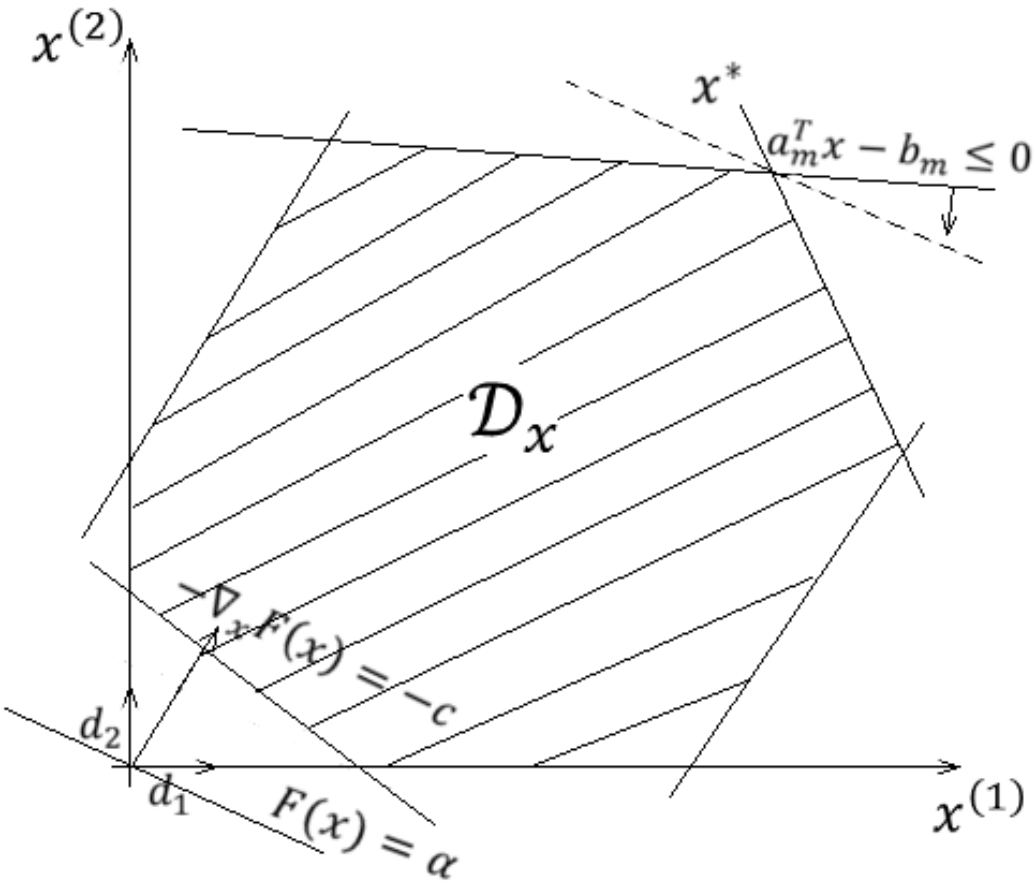
$$F(x) = c^T x = \sum_{s=1}^{S} c_s x^{(s)}$$

$$\varphi_l(x) = a_l^T x - b_l = \sum_{s=1}^{S} a_{ls} x^{(s)} - b_l = 0 \quad l = 1, 2, \dots, L$$

$$\psi_m(x) = a_m^T x - b_m \leq 0 = \sum_{s=1}^{S} a_{ms} x^{(s)} - b_m \leq 0 \quad m = 1, 2, \dots, M$$

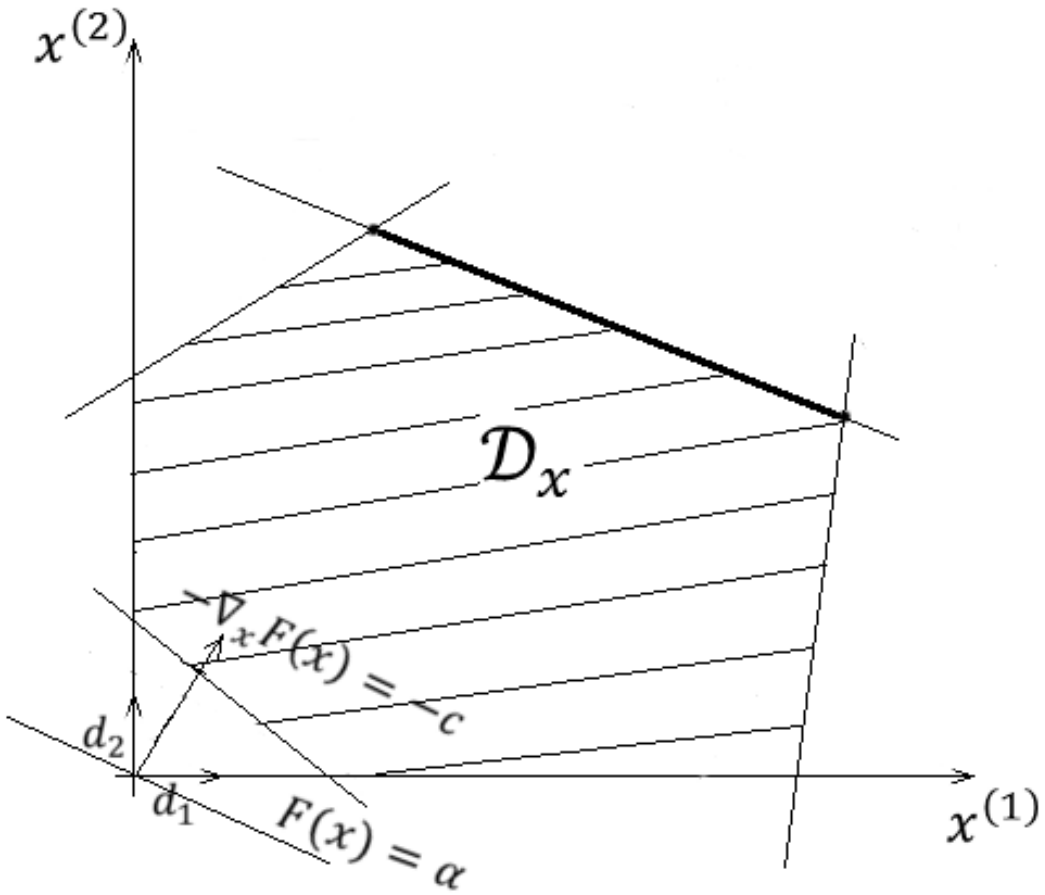
$$x^{(s)} \geq 0 \quad s = 1, 2, \dots, S$$

Interpretacja graficzna

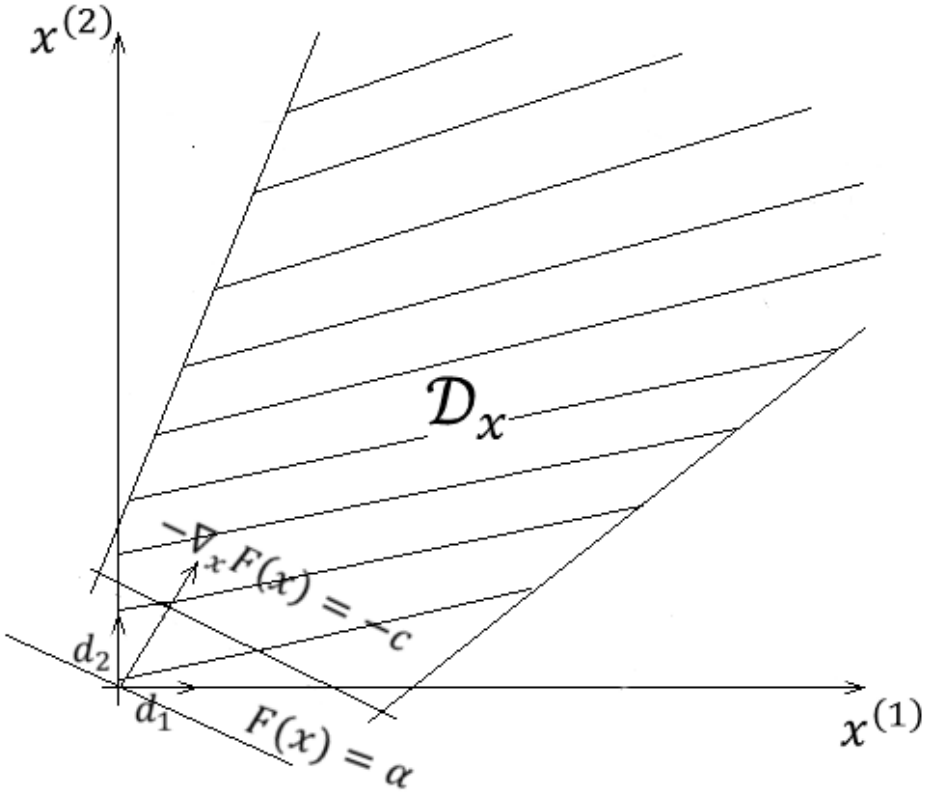

1. Rozwiązanie leży w wierzchołku

Interpretacja graficzna

2. Rozwiązanie leży na odcinku

Interpretacja graficzna

3. Rozwiązanie nieograniczone

Postać kanoniczna

$$F(x) = c^T x$$

A: $\mathcal{D}_X = \{x \in R^S, Ax - b = 0_L, x \geq 0_S\}$

lub

B: $\mathcal{D}_x = \{x \in R^S, Ax - b \leq 0_L, x \geq 0_S\}$

$$c = \begin{bmatrix} c_1 \\ \vdots \\ c_S \end{bmatrix}, \qquad b = \begin{bmatrix} b_1 \\ \vdots \\ b_L \end{bmatrix}, \qquad x = \begin{bmatrix} x^{(1)} \\ \vdots \\ x^{(S)} \end{bmatrix}, \qquad A_{SxL} = \begin{bmatrix} a_{11} & \cdots & a_{1S} \\ \vdots & \ddots & \vdots \\ a_{L1} & \cdots & a_{LS} \end{bmatrix}$$

Metoda simplex

1. Wyznaczenie rozwiązania początkowego
2. Kryterium zbieżności – zatrzymanie procedury
3. Przechodzenie z jednej bazy do drugiej
4. Postępowanie przy rozwiązaniach zdegenerowanych

Algorytm simplex

1. Wyznaczamy początkową bazę dopuszczalną
2. Badamy czy $c - c_B B^{-1} A \geq 0_S$. Jeżeli tak to x_B - rozwiązanie problem $x = [x_B \; 0]$
3. Wstawiamy do bazy k – takie, że $c_k - z_k = \min_{1 \leq s \leq S} (c_s - z_s)$
4. Badamy, czy $h_k \leq 0$, jeśli tak – funkcja nieograniczona
5. Wyrzucamy z bazy l – takie, że

$$\frac{h_{l0}}{h_{lk}} = \min_{1 \leq s \leq S} \{\frac{h_{s0}}{h_{sk}}, h_{sk} > 0\}$$

6. $I_B := I_B \setminus \{l\} \cup \{k\}$

   $I_B = \{j \in \{1, 2, \ldots, S\} \quad x^{(j)}$ jest elementem bazy $\}$

7. Jeżeli wskaźnik optymalności zmiennej nie bazowej jest równy 0 to istnieje kolejne rozwiązanie (rozwiązania alternatywne)

Algorytm simplex

			c_1	⋯	c_k	⋯	c_S			
Zmienne bazowe	c_B	h_0	h_1	…	h_k	…	h_S		$\frac{h_{s0}}{h_{sk}}$	$h_{sk} \geq 0$
x_{j1}	c_{j1}	h_{10}	h_{11}	⋯	h_{1k}	⋯	h_{1s}			
⋮	⋮	⋮	⋮	⋮	⋮	⋮	⋮			
← x_{jl}	c_{jl}	h_{l0}	h_{l1}	⋯	h_{lk}	⋯	h_{ls}			
⋮	⋮	⋮	⋮	⋮	⋮	⋮	⋮			
x_{jL}	c_{jL}	h_{L0}	h_{L1}	⋯	h_{Lk}	⋯	h_{Ls}			
			$c_1 - z_1$	⋯	$c_k - z_k$	⋯	$c_s - z_s$			

↑

$$z_k = \sum_{s \in I_B} c_s h_{sk}$$

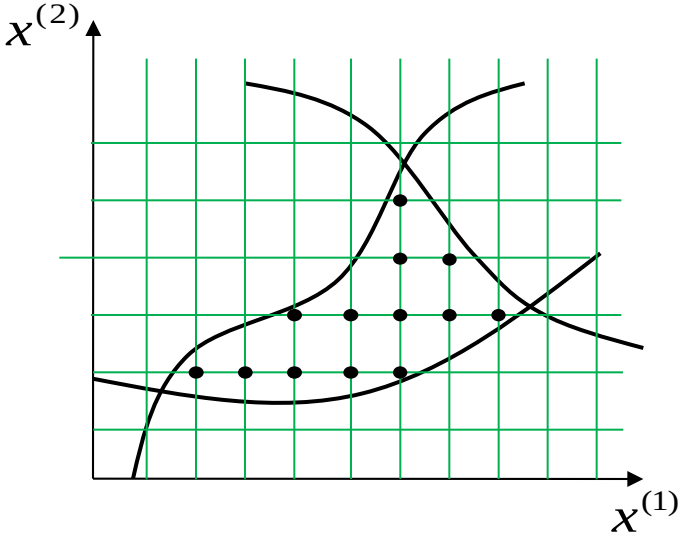
$$h'_{ls} := \frac{h_{ls}}{h_{lk}}; \quad h'_{is} = h_{is} - \frac{h_{ik} h_{ls}}{h_{lk}}$$

$$s = 1, 2, \ldots, S \qquad i = 0, 1, \ldots, S$$
$$s \in I_B \backslash \{l\}$$

Programowanie całkowitoliczbowe

- Programowanie całkowitoliczbowe

Zmienne decyzyjne: $x \in \overline{\mathscr{D}_x} = \mathscr{D}_x \cap \left\{ x^{(s)} \in \mathscr{C}, s = 1,2,\ldots,S \right\}$

Inne równoważne

$x \in \overline{\mathscr{D}_x} = \{x_1, x_2, \ldots, x_M\}$ - typoszereg

$x \in \overline{\mathscr{D}_x} = \left\{ x^{(s)} \in \{0,1\}, s = 1, 2, \ldots, S \right\}$- programowanie zero – jedynkowe (Boolowskie)

Programowanie całkowitoliczbowe

Krok 0: $\mathcal{D}_0 = \{\mathcal{D}_{xc} = \mathcal{D}_{01}\},\ n = 0,\ J_0 = 1$

Krok 1: Wyznaczyć taki zbiór $\mathcal{D}^* \in \mathcal{D}_n$

$$\mathcal{F}(\mathcal{D}^*) = \min_{\mathcal{D} \in \mathcal{D}_n} \mathcal{F}(\mathcal{D})$$

Krok 2: Badamy czy $\mathcal{D}^*$ jest zbiorem jednoelementowym ($\{x^*\} = \mathcal{D}^*$) lub $x^* \sim \mathcal{F}(\mathcal{D}^*)$ tj. $\mathcal{F}(\mathcal{D}^*) = F(x^*)$ $x^* \in \mathcal{D}^*$ (oszacowanie jest całkowitoliczbowe) to x^* jest rozwiązaniem optymalnym STOP

Krok 3: $\mathcal{D}^* = \mathcal{D}_{nk}$ dzielimy na M zbiorów rozłącznych

$$\mathcal{D}_{1nk}\mathcal{D}_{2nk} \dots \mathcal{D}_{Mnk} \qquad \mathcal{D}_{nk} = \bigcup_{m=1}^{M} \mathcal{D}_{mnk}$$

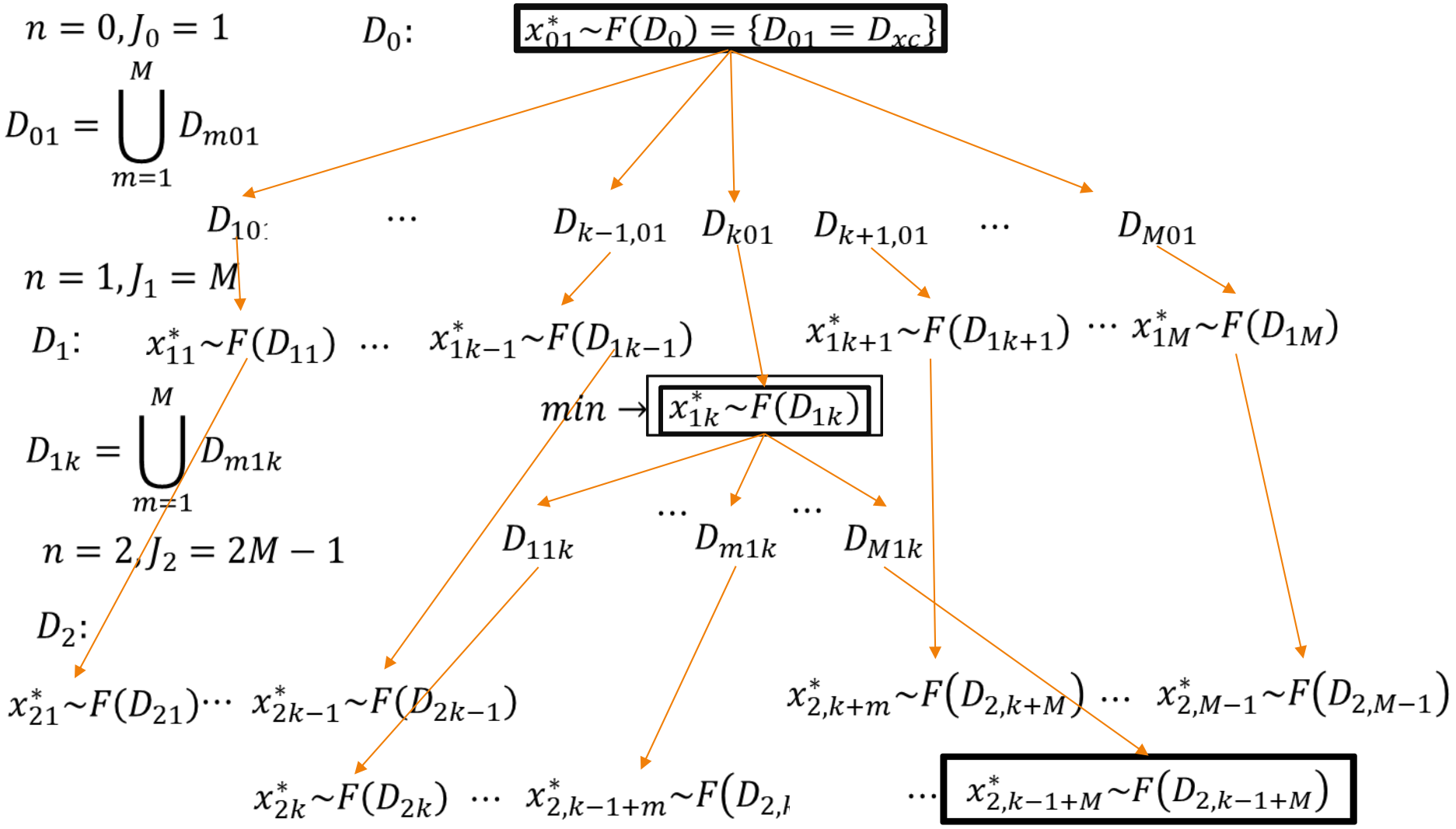
Krok 4: $\mathcal{D}^* = \mathcal{D}_{nk}$

$\mathcal{D}_{n+1} = \mathcal{D}_n \cup \{\mathcal{D}_{1nk}, \mathcal{D}_{2nk}, \dots, \mathcal{D}_{Mnk}\} \backslash \mathcal{D}_{nk}$

$\mathcal{D}_{n+1,j} = \mathcal{D}_{nj} \qquad j = 1, 2, \dots, k-1$

$\mathcal{D}_{n+1,j} = \mathcal{D}_{mnk} \qquad j = k - 1 + m, m = 1, 2, \dots, M$

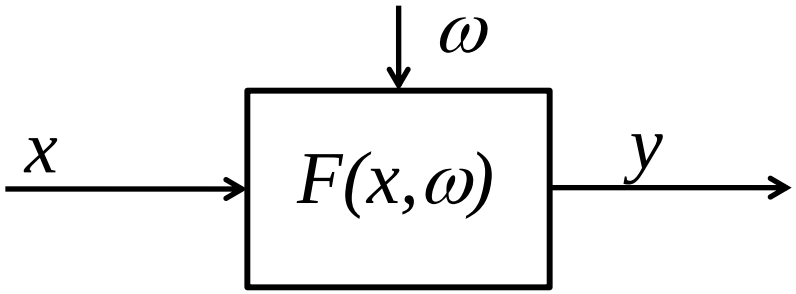
$\mathcal{D}_{n+1,j} = \mathcal{D}_{ni} \qquad j = k + M + i, i = k + 1, \dots, J_n, J_{n+1} = J_n + M - 1$

$n = 0, J_0 = 1$
D_0:
$x_{01}^* \sim F(D_0) = \{D_{01} = D_{xc}\}$
$D_{01} = \bigcup_{m=1}^{M} D_{m01}$
D_{10}
$\cdots$
$D_{k-1,01}$
D_{k01}
$D_{k+1,01}$
$\cdots$
D_{M01}
$n = 1, J_1 = M$
D_1:
$x_{11}^* \sim F(D_{11})$
$\cdots$
$x_{1k-1}^* \sim F(D_{1k-1})$
$x_{1k+1}^* \sim F(D_{1k+1})$
$\cdots$
$x_{1M}^* \sim F(D_{1M})$
$min \rightarrow$
$x_{1k}^* \sim F(D_{1k})$
$D_{1k} = \bigcup_{m=1}^{M} D_{m1k}$
$n = 2, J_2 = 2M - 1$
D_{11k}
$\cdots$
D_{m1k}
$\cdots$
D_{M1k}
D_2:
$x_{21}^* \sim F(D_{21}) \cdots$
$x_{2k-1}^* \sim F(D_{2k-1})$
$x_{2,k+m}^* \sim F(D_{2,k+M})$
$\cdots$
$x_{2,M-1}^* \sim F(D_{2,M-1})$
$x_{2k}^* \sim F(D_{2k})$
$\cdots$
$x_{2,k-1+m}^* \sim F(D_{2,l}$
$\cdots$
$x_{2,k-1+M}^* \sim F(D_{2,k-1+M})$

Podejmowanie decyzji w warunkach niepewności

- Niepewność opisana zmienną losową
- Gra z naturą
- Podejście growe

Niepewność opisana zmienną

$$F(x) = \underset{\underline{\omega}}{E}\left[F(x,\underline{\omega})\right]$$

$$\mathscr{D}_x = \underset{\underline{\omega}}{E}\left[\mathscr{D}_x(\underline{\omega})\right] =$$

$$= \left\{ x \in \mathscr{R}^S ;\ \underset{\underline{\omega}}{E}\left[\varphi_l(x,\underline{\omega})\right] = 0,\ l = 1,\ldots,L,\ \underset{\underline{\omega}}{E}\left[\psi_m(x,\underline{\omega})\right] \le 0,\ m = 1,\ldots,M \right\}$$

$$x^* \rightarrow F(x^*) = \min_{x \in D_x} F(x)$$

Podejmowanie decyzji w warunkach niepewności – gra z naturą

a_i - minimalna korzyść dla *i* – tego wiersza

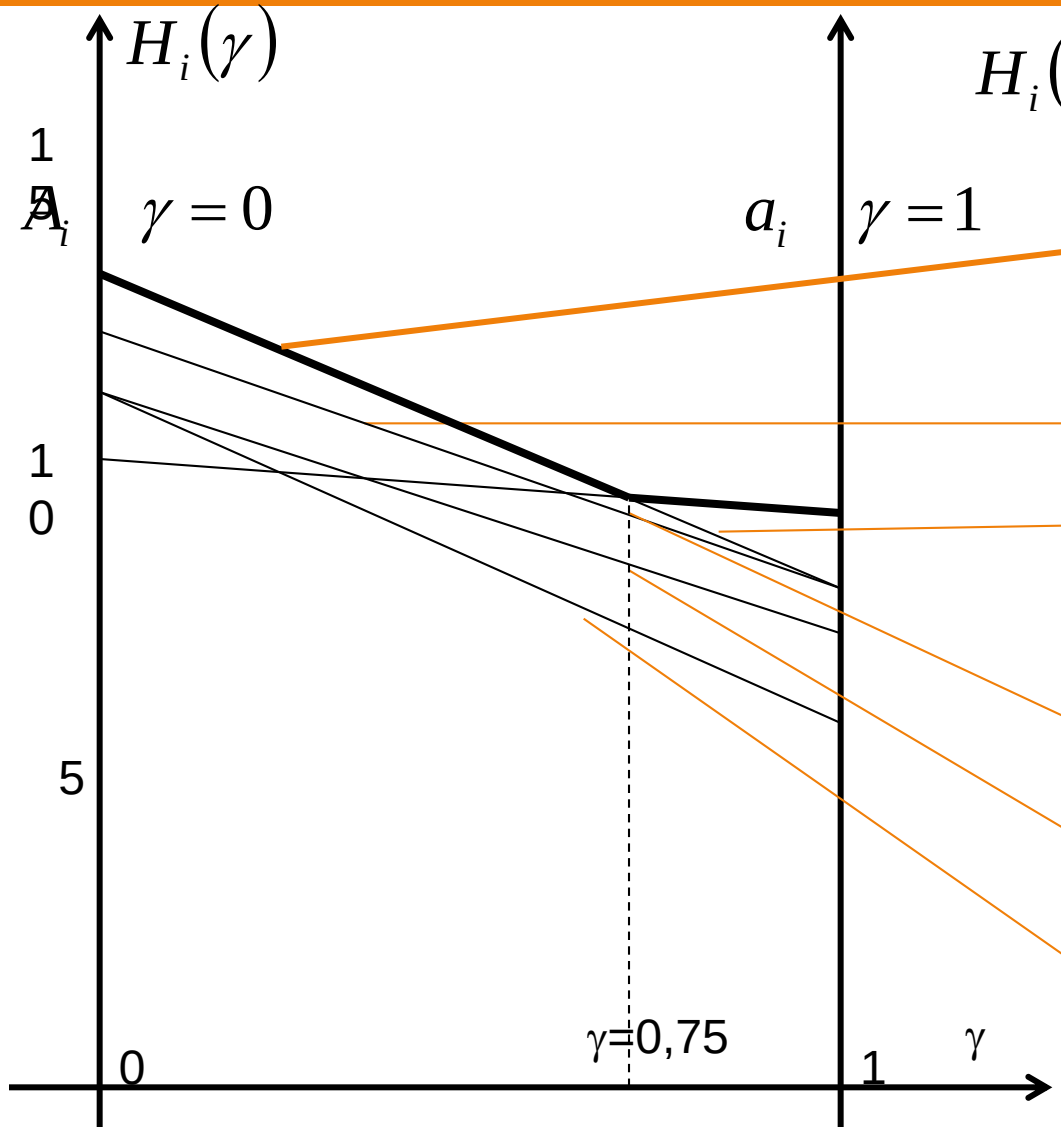
A_i - maksymalna korzyść dla *i* – tego wiersza

$$H_i(\gamma) = a_i\,\gamma + A_i(1-\gamma) \quad \gamma \in [0,1]$$

Reguła Hurwicza. Analizując kolejne wiersze macierzy znajdujemy minimalną i maksymalną korzyść, tj..: wartości a_i oraz A_i , a także wartość funkcji $H_i(\gamma)$ dla ustalonego γ. Wybieramy tę decyzję, dla której wartość funkcji $H_i(\gamma)$ jest największa. W przypadku niejednoznaczności rekomendujemy wszystkie decyzje, dla których powyższy warunek jest spełniony.

Rodzaj uprawy	Warunki pogodowe			*a* min	*A* max	*H(γ)* *γ = 0.5*
	susze	normalne	deszcze			
1	8	10	12	8	12	10
2	10	11	7	7	11	9
3	9	13	8	8	13	10.5 ← max
4	11	10	6	6	11	8.5
5	10	10	9	γ 9	10	9.5

Podejmowanie decyzji w warunkach niepewności – gra z naturą

$$H_i(\gamma) = a_i\,\gamma + A_i(1-\gamma) \quad \gamma \in [0,1]$$

$$H(\gamma) = \max_{1 \le i \le 5}\{H_i(\gamma)\}$$

$$H_5(\gamma) = 9\gamma + 10(1-\gamma)$$

$$H_3(\gamma) = 8\gamma + 13(1-\gamma)$$

$$H_1(\gamma) = 8\gamma + 12(1-\gamma)$$

$$H_2(\gamma) = 7\gamma + 11(1-\gamma)$$

$$H_4(\gamma) = 6\gamma + 11(1-\gamma)$$

Gry w podejmowaniu decyzji

Gra dwuosobowa o sumie zerowej

Macierz wypłat dla gracza A:

A \ B	B_1	B_2	…	B_m	…	B_M
A_1	a_{11}	a_{12}	…	a_{1m}	…	a_{1M}
A_2	a_{21}	a_{22}	…	a_{2m}	…	a_{2M}
…	…	…	…	…	…	…
A_n	a_{n1}	a_{n2}	…	a_{nm}	…	a_{nM}
…	…	…	…	…	…	…
A_N	a_{N1}	a_{N2}	…	a_{Nm}	…	a_{NM}

Macierz wypłat dla gracza B:

A \ B	B_1	B_2	…	B_m	…	B_M
A_1	$-a_{11}$	$-a_{12}$	…	$-a_{1m}$	…	$-a_{1M}$
A_2	$-a_{21}$	$-a_{22}$	…	$-a_{2m}$	…	$-a_{2M}$
…	…	…	…	…	…	…
A_n	$-a_{n1}$	$-a_{n2}$	…	$-a_{nm}$	…	$-a_{nM}$
…	…	…	…	…	…	…
A_N	$-a_{N1}$	$-a_{N2}$	…	$-a_{Nm}$	…	$-a_{NM}$

Gracz A maksymalizuje zyski

Gracz B minimalizuje straty

Zwyczajowo podaje się macierz wypłat dla gracza A

Gry w podejmowaniu decyzji

- Typowe podejście do rozwiązywania gier
  - Wyznaczenie punktu siodłowego
  - Usunięcie strategii zdominowanych
  - Wyznaczenie strategii mieszanej dla:
    - N=2 i M=2
    - N>2 i M>2

Gry w podejmowaniu decyzji

Gra dwuosobowa o sumie zerowej

Punkt siodłowy: $\max\limits_{1\le n\le N}\min\limits_{1\le m\le M} a_{nm} = \min\limits_{1\le n\le N}\max\limits_{1\le m\le M} a_{nm}$

A \ B		B_1	B_2	…	B_m	…	B_M	min
	A_1	a_{11}	a_{12}	…	a_{1m}	…	a_{1M}	
	A_2	a_{21}	a_{22}	…	a_{2m}	…	a_{2M}	
	…	…	…	…	…	…	…	
	A_n	a_{n1}	a_{n2}	…	a_{nm}	…	a_{nM}	
	…	…	…	…	…	…	…	
	A_N	a_{N1}	a_{N2}	…	a_{Nm}	…	a_{NM}	
max								

$\leftarrow \max\limits_{1\le n\le N}\min\limits_{1\le m\le M} a_{nm}$

$\uparrow \min\limits_{1\le n\le N}\max\limits_{1\le m\le M} a_{nm}$

Gry w podejmowaniu decyzji

Strategia zdominowana i dominująca

Gracz *A* dysponuje strategiami: $A_1, A_2, \ldots, A_N$

Strategia $A_{n'}$ jest zdominowana przez strategię $A_{n''}$ (dominującą) $\forall\, m = 1, 2, \ldots M \quad a_{n'm} \leq a_{n''m}$ jeżeli

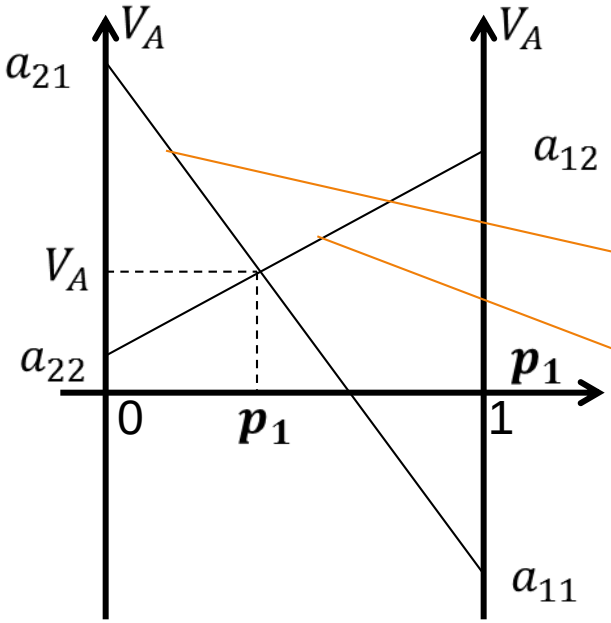
Gracz *B* dysponuje strategiami: $B_1, B_2, \ldots, B_M$

Strategia $B_{m'}$ jest zdominowana przez strategię $B_{m''}$ (dominującą) jeżeli $\forall\, n = 1, 2, \ldots N \quad a_{nm'} \geq a_{nm''}$

Gry w podejmowaniu decyzji

$N = M = 2$

A \ B	q_1	q_2
	B_1	B_2
p_1	A_1	a_{11}	a_{12}
p_2	A_2	a_{21}	a_{22}

Równania dla gracza *A*

$$p_1 a_{11} + p_2 a_{21} = V_A \,/\, B_1$$

$$p_1 a_{12} + p_2 a_{22} = V_A \,/\, B_2$$

$$p_1 + p_2 = 1$$

$$p_2 = 1 - p_1$$

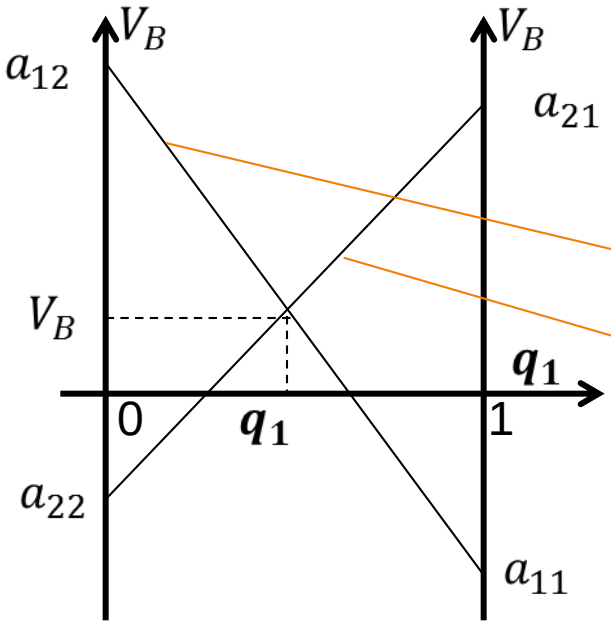
$$p_1 a_{11} + (1 - p_1) a_{21} = V_A \,/\, B_1$$

$$p_1 a_{12} + (1 - p_1) a_{22} = V_A \,/\, B_2$$

Gry w podejmowaniu decyzji

$N = M = 2$

A \ B	q_1	q_2
	B_1	B_2
p_1 A_1	a_{11}	a_{12}
p_2 A_2	a_{21}	a_{22}

Równania dla gracza *B*

$$q_1 a_{11} + q_2 a_{12} = V_B \;/\; A_1$$

$$q_1 a_{21} + q_2 a_{22} = V_B \;/\; A_2$$

$$q_1 + q_2 = 1$$

$$q_2 = 1 - q_1$$

$$q_1 a_{11} + (1 - q_1) a_{12} = V_B \;/\; A_1$$

$$q_1 a_{21} + (1 - q_1) a_{22} = V_B \;/\; A_2$$

Gry w podejmowaniu decyzji

Gra dwuosobowa o sumie zerowej

Strategie mieszane $N>2$, $M>2$:

A \ B		q_1	q_2		q_m		q_M
		B_1	B_2	…	B_m	…	B_M
p_1	A_1	a_{11}	a_{12}	…	a_{1m}	…	a_{1M}
p_2	A_2	a_{21}	a_{22}	…	a_{2m}	…	a_{2M}
…	…	…	…	…	…	…	…
p_n	A_n	a_{n1}	a_{n2}	…	a_{nm}	…	a_{nM}
…	…	…	…	…	…	…	…
p_N	A_N	a_{N1}	a_{N2}	…	a_{Nm}	…	a_{NM}

W tym przypadku rozwiązanie gry sprowadza się do rozwiązania zadania programowania liniowego

Gry w podejmowaniu decyzji

Zadanie dla gracza A

$$p_1 a_{1m} + p_2 a_{2m} + \cdots + p_N a_{Nm} \geq V_A \;/\; B_m \quad m = 1, 2, \ldots, M$$

$$p_1 + p_2 + \cdots + p_N = 1$$

$$p_n \geq 0 \quad n = 1, 2, \ldots, N$$

$/V_A$

$$\frac{p_1}{V_A} a_{1m} + \frac{p_2}{V_A} a_{2m} + \cdots + \frac{p_N}{V_A} a_{Nm} \geq 1 \;/\; B_m \quad m = 1, 2, \ldots, M$$

$$\frac{p_1}{V_A} + \frac{p_2}{V_A} + \cdots + \frac{p_N}{V_A} = \frac{1}{V_A}$$

$$\frac{p_n}{V_A} \geq 0 \quad n = 1, 2, \ldots, N$$

Niech: $x_n = \dfrac{p_n}{V_A} \quad n = 1, 2, \ldots, N$

Gry w podejmowaniu decyzji

Zadanie dla gracza A

$$a_{1m}x_1 + a_{2m}x_2 + \cdots + a_{Nm}x_N \geq 1 \,/\, B_m \quad m = 1, 2, \ldots, M$$

$$x_1 + x_2 + \cdots + x_N = \frac{1}{V_A}$$

← Zatem należy minimalizować wyrażenie

$$x_n \geq 0 \quad n = 1, 2, \ldots, N$$

Gracz A maksymalizuje zysk

Ostatecznie zadanie dla gracza A

$$\min_{x_1, x_2, \ldots, x_N} \left(x_1 + x_2 + \cdots + x_N\right) = V_{A\min}$$

Przy ograniczeniach:

$$a_{1m}x_1 + a_{2m}x_2 + \cdots + a_{Nm}x_N \geq 1 \quad m = 1, 2, \ldots, M$$

$$x_n \geq 0 \quad n = 1, 2, \ldots, N$$

$$p_n = x_n V_{A\min}, n = 1, 2, \ldots, N$$

Gry w podejmowaniu decyzji

Zadanie dla gracza B

$$q_1 a_{n1} + q_2 a_{n2} + \cdots + q_M a_{nM} \le V_B \;/\; A_n \quad n = 1, 2, \ldots, N$$

$$q_1 + q_2 + \cdots + q_M = 1$$

$$q_m \ge 0 \quad m = 1, 2, \ldots, M$$

$/V_B$

$$\frac{q_1}{V_B} a_{n1} + \frac{q_2}{V_B} a_{n2} + \cdots + \frac{q_M}{V_B} a_{nM} \le 1 \;/\; A_n \quad n = 1, 2, \ldots, N$$

$$\frac{q_1}{V_B} + \frac{q_2}{V_B} + \cdots + \frac{q_M}{V_B} = \frac{1}{V_B}$$

$$\frac{q_m}{V_B} \ge 0 \quad m = 1, 2, \ldots, M$$

Niech: $y_m = \dfrac{q_m}{V_B} \quad m = 1, 2, \ldots, M$

Gry w podejmowaniu decyzji

Zadanie dla gracza B

$$a_{n1}y_1 + a_{n2}y_2 + \cdots + a_{nM}y_M \le 1 / A_n \quad n = 1, 2, \ldots, N$$

$$y_1 + y_2 + \cdots + y_M = \frac{1}{V_B}$$

← Zatem należy maksymalizować wyrażenie

$$y_m \ge 0 \quad m = 1, 2, \ldots, M$$

Gracz B minimalizuje straty

Ostatecznie zadanie dla gracza B

$$\max_{y_1, y_2, \ldots, y_M} \left(y_1 + y_2 + \cdots + y_M \right) = V_{B\max}$$

Przy ograniczeniach:

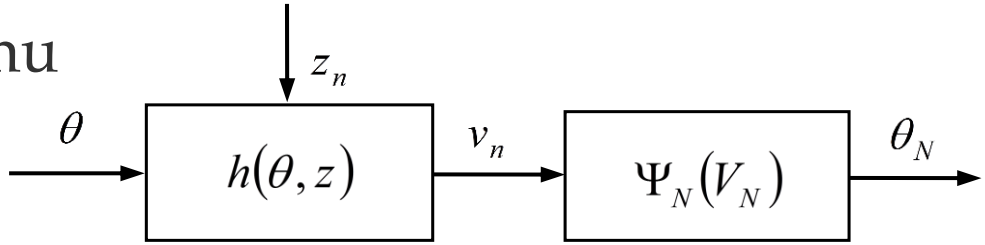
$$a_{n1}y_1 + a_{n2}y_2 + \cdots + a_{nM}y_M \le 1 \quad n = 1, 2, \ldots, N$$

$$y_m \ge 0 \quad m = 1, 2, \ldots, M$$

$$q_m = y_n V_{B\max}, m = 1, 2, \ldots, M$$

Zakłócony pomiar wielkości fizycznej

- Sformułowanie problemu

Opis systemu pomiarowego: $v = h(\theta, z)$

gdzie: $v \in \mathscr{V}$, h – znana funkcja, wzajemnie jednoznaczna względem z

$h : \Theta \times \mathscr{Z} \to \mathscr{V}$, $z = h_z^{-1}(\theta, v)$

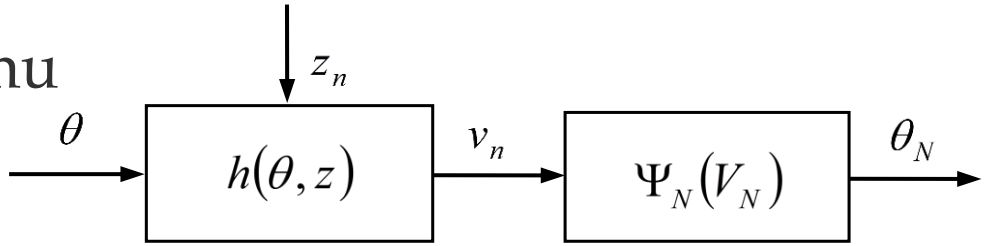
Przykłady funkcji h: $v = h(\theta, z) = \theta + z$

$v = h(\theta, z) = \theta \cdot z$

$\mathscr{V}$ – przestrzeń pomiarów($\dim \theta = \dim z = L$)

Zakłócony pomiar wielkości fizycznej

- Sformułowanie problemu

Zakłócenia pomiarowe:

z_n – wartość zmiennej losowej $\underline{z}$ z przestrzeni $\mathcal{Z}$

$f_z(z)$ – funkcja gęstości rozkładu prawdopodobieństwa zmiennej $\underline{z}$

θ – obserwowany wektor wielkości, wartość zmiennej losowej $\underline{\theta}$, $\theta \in \Theta \subseteq \mathcal{R}^R$

$f_\theta(\theta)$ – funkcja gęstości rozkładu prawdopodobieństwa zmiennej $\underline{\theta}$

Wyniki pomiarów: $V_N = [v_1 \quad v_2 \quad \cdots \quad v_N]$

Zakłócony pomiar wielkości fizycznej

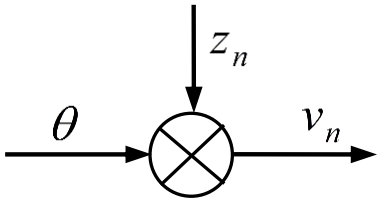
Poszukujemy algorytmu estymacji:

$$\theta_N = \Psi_N(V_N)$$

- Możliwe rozwiązania:
  - Metoda najmniejszych kwadratów
  - Metoda maksymalnej wiarogodności
  - Metody Bayes'a

Metoda najmniejszych kwadratów

Założenia:

$v = h(\theta, z) = \theta + z$ – zakłócenia addytywne

$\underset{z}{E}[z] = 0$ – wartość oczekiwana zakłóceń wynosi zero

$\underset{z}{Var}[z] < \infty$ – skończona wariancja zakłóceń

Empiryczna wariancja zakłóceń:

$$Var_{zN}(V_N, \theta) = \frac{1}{N}\sum_{n=1}^{N}(v_n - \theta)^2$$

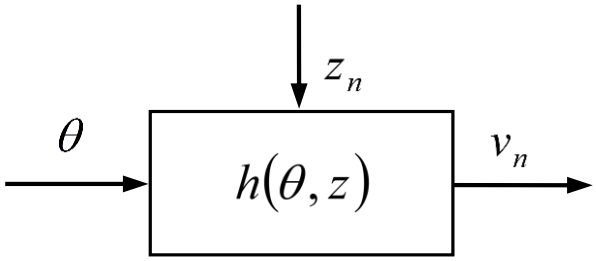
Algorytm estymacji otrzymujemy minimalizując empiryczną wariancje zakłóceń:

$$\theta_N = \Psi_N(V_N) \quad \rightarrow \quad Var_{zN}(V_N, \theta_N) = \min_{\theta \in \Theta} Var_{zN}(V_N, \theta)$$

Algorytm estymacji:

$$\theta_N = \frac{1}{N}\sum_{n=1}^{N} v_n$$

Metody Bayes'a z obserwacją

Założenia:

$\underline{v} = h(\theta, \underline{z})$ – system pomiarowy opisany jest dowolną funkcją, wzajemnie jednoznaczną względem z

θ – obserwowany wektor wielkości, wartość zmiennej losowej $\underline{\theta}$, $\theta \in \Theta \subseteq \mathscr{R}^R$

Postacie funkcji gęstości rozkładów prawdopodobieństwa $f_z(z)$ oraz $f_\theta(\theta)$ są znane .

Dana jest funkcja strat $L(\theta, \bar{\theta})$, gdzie $\bar{\theta}$ jest wartością estymaty obserwowanej wielkości.

Ryzyko: $$R(\overline{\Psi}) \overset{df}{=} \underset{\underline{\theta}, \underline{V_N}}{E}\left[L\left(\underline{\theta}, \underline{\bar{\theta}} = \overline{\Psi}(\underline{V_N})\right)\right] = \int_{\mathscr{V}_N}\int_{\Theta} L\left(\theta, \overline{\Psi}(V_N)\right) f(\theta, V_N)\, d\theta\, dV_N$$

gdzie: $f(\theta, V_N)$ łączny rozkład prawdopodobieństwa

$$f(\theta, V_N) = f'(\theta | V_N) f''(V_N)$$

gdzie f' jest warunkową, a f'' brzegową funkcją gęstości rozkładu prawdopodobieństwa

Metody Bayes'a

Problem: $\Psi_N \rightarrow R(\Psi_N) = \min_{\overline{\Psi}} R(\overline{\Psi})$

$$R(\overline{\Psi}) = \int_{\mathcal{Y}_N} \int_{\Theta} L(\theta, \overline{\Psi}(V_N)) f'(\theta | V_N) d\theta \; f''(V_N) dV_N$$

$$r(\bar{\theta}, V_N) \overset{\text{df}}{=} \underset{\underline{\theta}}{E}\left[L(\underline{\theta}, \bar{\theta}) | V_N\right] = \int_{\Theta} L(\theta, \bar{\theta} = \overline{\Psi}(V_N)) f'(\theta | V_N) d\theta$$

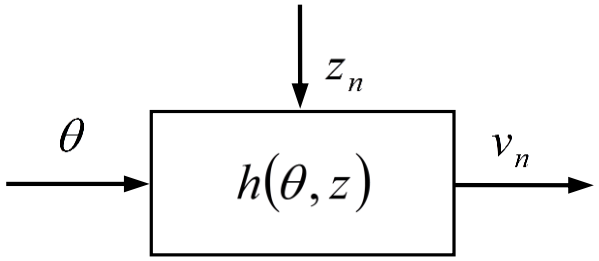
gdzie: r - ryzyko warunkowe

Problem sprowadza się do następującego zadania :

$$\theta_N = \Psi_N(V_N) \rightarrow r(\theta_N, V_N) = \min_{\bar{\theta} \in \Theta} r(\bar{\theta}, V_N)$$

Metoda maksymalnej wiarogodności

Założenia:

$\underline{v} = h(\theta, \underline{z})$ – system pomiarowy opisany jest dowolną funkcją *h*, wzajemnie jednoznaczną względem *z*

Postać funkcji gęstości rozkładu prawdopodobieństwa zakłóceń $f_z(z)$ jest znana

Funkcja gęstości rozkładu prawdopodobieństwa obserwowanej zmiennej losowej $\underline{v}$

$$f_v(v,\theta) = f_z\left(h_z^{-1}(\theta, v)\right) \cdot |J_h|, \qquad \text{gdzie: } J_h = \frac{\partial h_z^{-1}(\theta, v)}{\partial v}$$

gdzie: J_h - Jacobian, macierz przekształcenia odwrotnego.

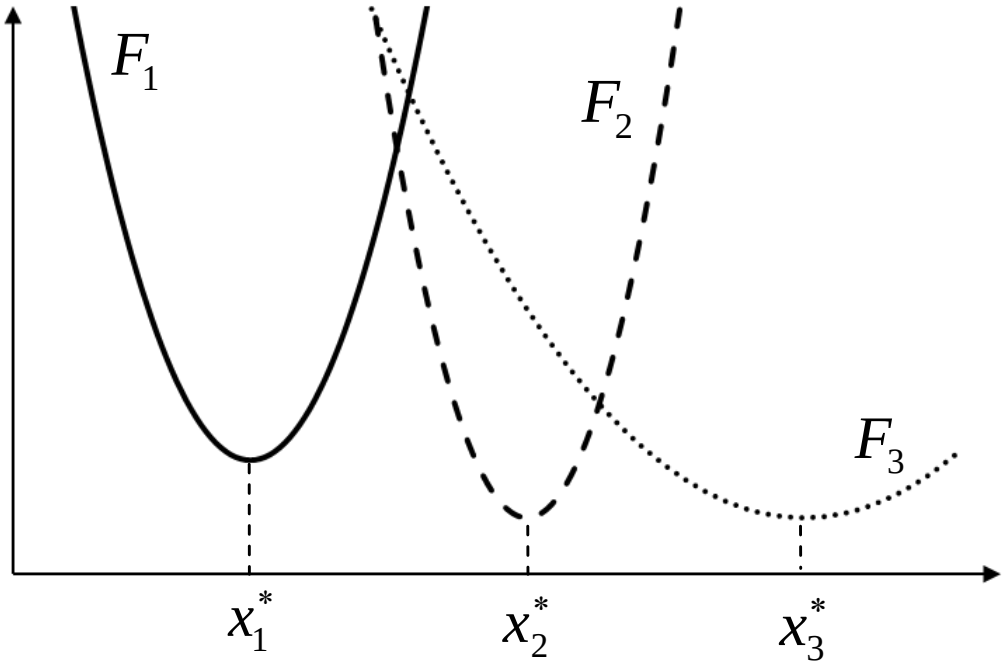
Funkcja wiarogodności ma postać:

$$L_N(V_N, \theta) = \prod_{n=1}^{N} f_v(v_n, \theta) = \prod_{n=1}^{N} f_z\left(h_z^{-1}(\theta, v_n)\right) |J_h|,$$

Zadanie polioptymalzacji

x – wektor zmiennych decyzyjnych

$F_1(x), F_2(x), \ldots, F_M(x)$ – kilka różnych funkcji celu – ocena wielokryterialna

Polioptymalizacja

Syntetyczny wskaźnik jakości

$$F(x) = H\left(F_1(x), F_2(x), \ldots, F_K(x)\right)$$

H(.) – funkcja monotoniczna ze względu na każdą składową

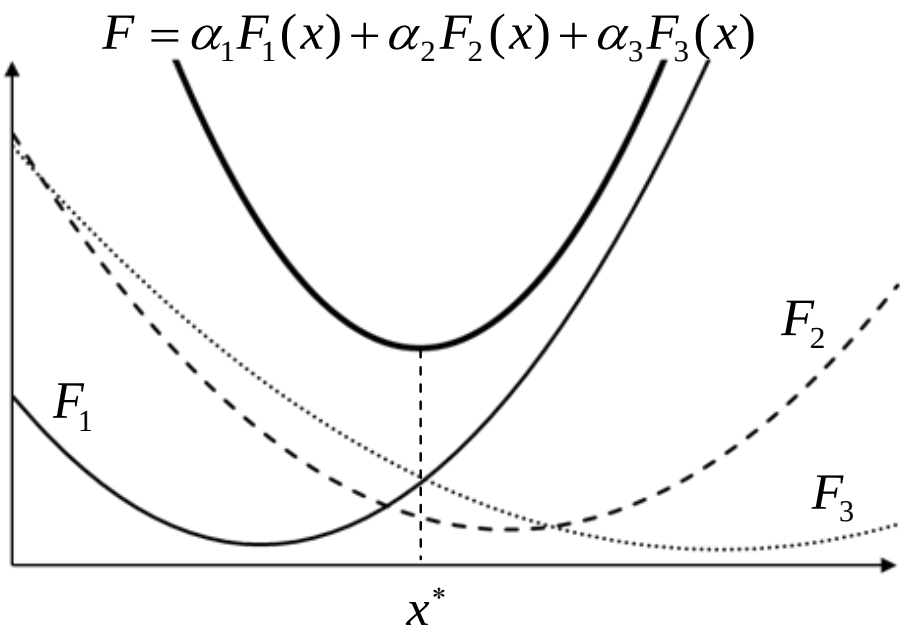
np.: $F(x) = \sum_{k=1}^{K} \alpha_k F_k(x)$

gdzie:

$$\sum_{k=1}^{K} \alpha_k = 1, \quad \alpha_k > 0, \quad k = 1,2,\ldots,K$$

$$F(x) = \prod_{k=1}^{K} F_k(x)$$

$$x^* \rightarrow F(x^*) = \min_{x \in \mathcal{D}_x} F(x)$$

Polioptymalizacja

Optymalizujemy wybrany wskaźnik,

Pozostałe wskaźniki spełnione są w sposób zadowalający.

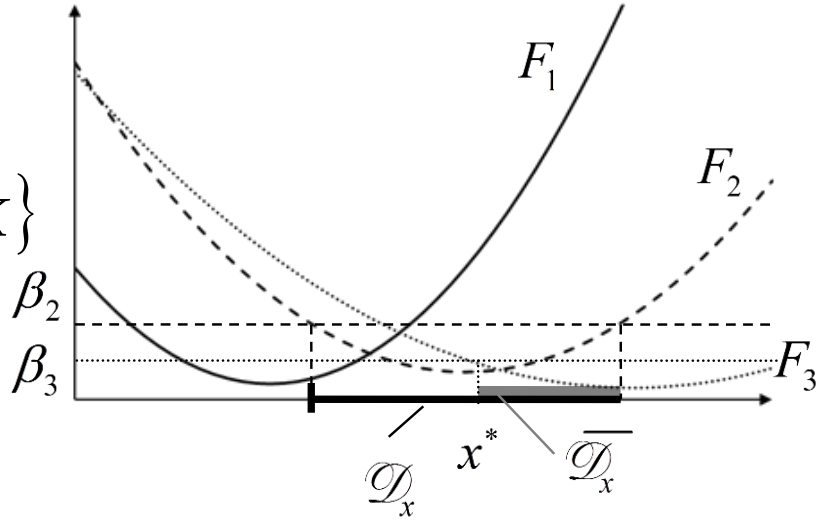
Niech $F_1(x)$ - wybrany wskaźnik

$$F_k(x) \le \beta_k, \quad k = 2,3,\ldots,K$$

Wskaźniki spełnione w sposób zadowalający

$$\overline{\mathscr{D}_x} = \mathscr{D}_x \cap \left\{ x \in \mathscr{R}^S : F_k(x) \le \beta_k,\ k = 2,\ldots,K \right\}$$

$$x^* \to F_1(x^*) = \min_{x \in \overline{\mathscr{D}_x}} F_1(x)$$

Polioptymalizacja

Uszeregowane wskaźniki jakości – priorytety wśród wskaźników

$$F_1(x) \succ F_2(x) \succ \ldots \succ F_K(x) \quad x \in \mathscr{D}_x$$

Krok 1. $\mathscr{D}_{x1} = \mathscr{D}_x$

$$x_1^* \rightarrow F_1(x_1^*) = \min_{x \in \mathscr{D}_{x1}} F_1(x)$$

Krok 2. $\mathscr{D}_{x2} = \mathscr{D}_{x1} \cap \left\{ x \in \mathscr{R}^S : F_1(x) \leq F_1\left(x_1^*\right) + \gamma_1 \right\}$

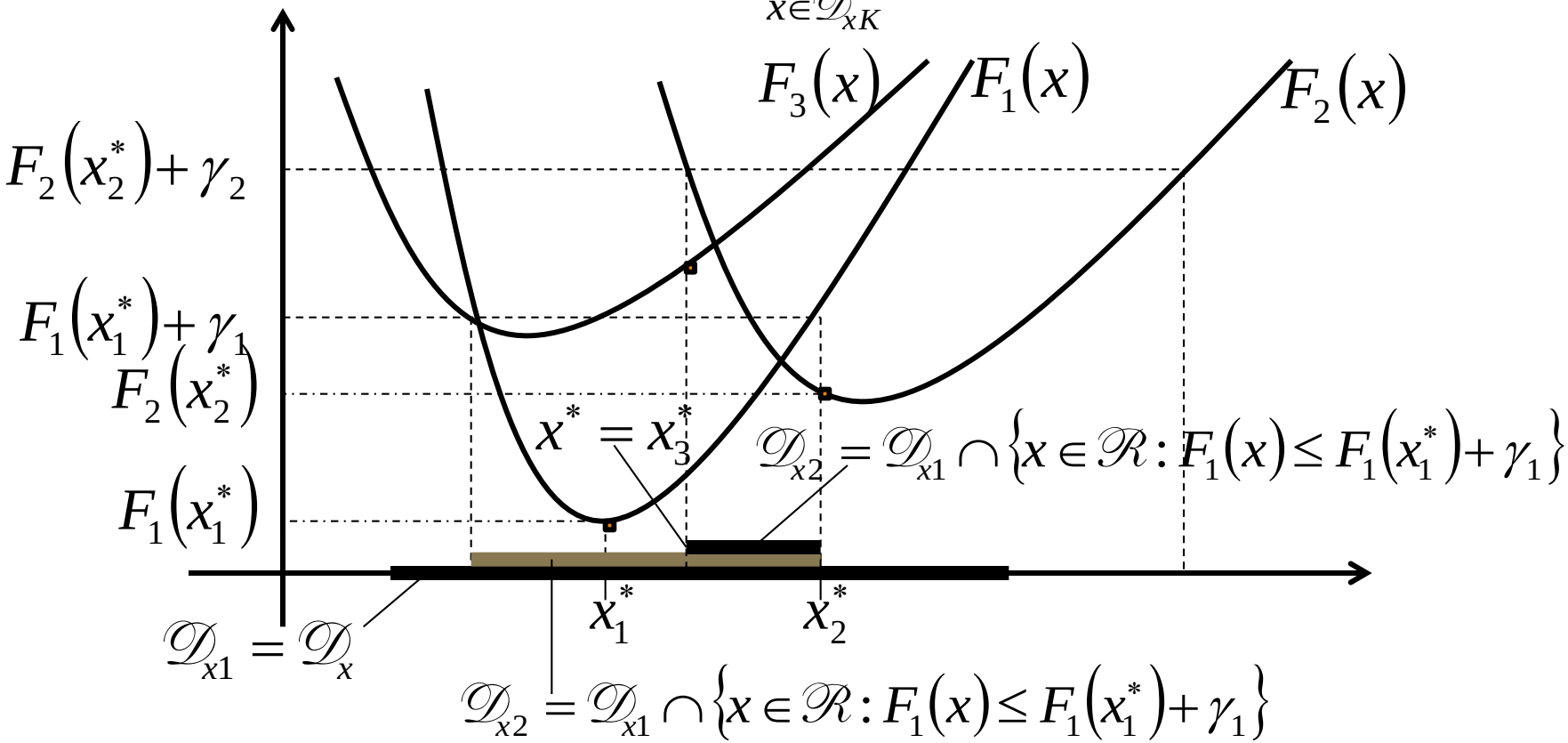
$$x_2^* \rightarrow F_2(x_2^*) = \min_{x \in \mathscr{D}_{x2}} F_2(x)$$

$\vdots$

Polioptymalizacja

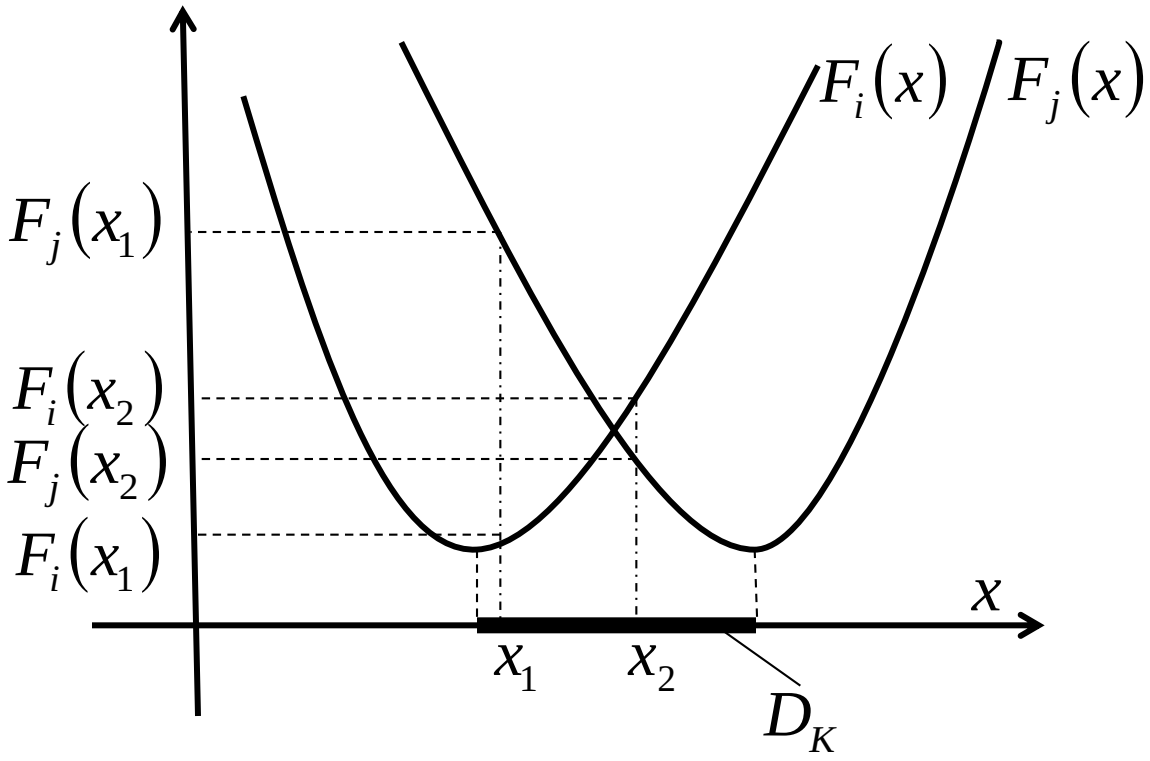
Krok K. $\mathscr{D}_{xK} = \mathscr{D}_{xK-1} \cap \left\{ x \in \mathscr{R}^S : F_{K-1}(x) \le F_1\left(x^*_{K-1}\right) + \gamma_{K-1} \right\}$

$$x^* = x^*_K \rightarrow F_K(x^*_K) = \min_{x \in \mathscr{D}_{xK}} F_K(x)$$

Zbiór punktów kompromisowych

$$x_1, x_2 \in D_K \Leftrightarrow \forall j \in \{1, 2, \ldots, K\} \exists\, i \in \{1, 2, \ldots, K\}$$
$$F_j(x_1) > F_j(x_2) \Rightarrow F_i(x_1) < F_i(x_2)$$

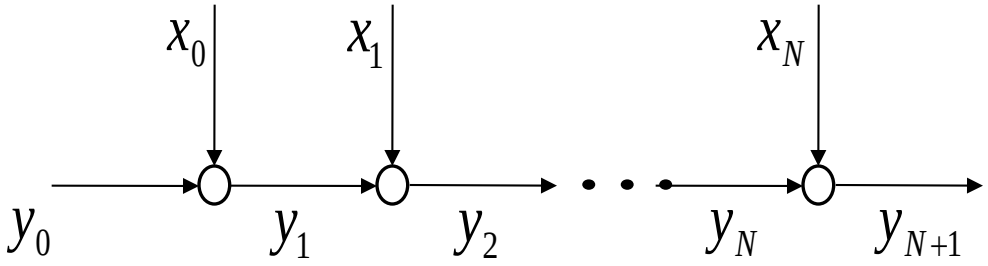
Programowanie dynamiczne

Proces dynamiczny: $y_{n+1} = P(y_n, x_n)$

n – takt

x_n – decyzja w n – tym takcie

y_n – stan procesu w n – tym takcie

http://www.all-freeware.com/

Zadanie decyzyjne: znaleźć ciąg: $x_0^*, x_1^*, \ldots, x_N^*,$

dla których wskaźnik $Q(x_0, x_1, \ldots, x_N)$ przyjmuje wartość minimalną

Optymalizacja wieloetapowa

$$x_1^*, x_2^*, \ldots, x_S^* \rightarrow F(x_1^*, x_2^*, \ldots, x_S^*) = \min_{x_1, x_2, \ldots, x_S \in \mathscr{D}_x} F(x_1, x_2, \ldots, x_S)$$

$$\mathscr{D}_x = (x_1, x_2, \cdots, x_S)$$

$$\left\{ [x_1\ x_2 \cdots x_S]^T \in \mathscr{R}^S : \varphi_l(x_1, x_2, \cdots, x_S) = 0, l = 1, 2, \ldots, L, \right.$$
$$\left. \psi_m(x_1, x_2, \cdots, x_S) \leq 0, m = 1, 2, \ldots, M \right\}$$

Powyższe zadanie można rozwiązać krok po kroku optymalizując po jednej zmiennej i uzależniając od pozostałych.

Przyjmijmy oznaczenia:

$$F \equiv F_S, \quad \varphi_l \equiv \varphi_{lS}, l = 1, 2, \ldots, L, \quad \psi_m = \psi_{mS}, m = 1, 2, \ldots, M \quad \mathscr{D}_x \equiv \mathscr{D}_{x_S}$$

Optymalizacja wieloetapowa

Krok 1.

$$x_S^* = G_S(x_1, \ldots, x_{S-1}) \rightarrow F_S(x_1, x_2, \ldots, x_S^*) = \min_{x_S \in \mathscr{D}_{xS}} F_S(x_1, x_2, \ldots, x_S)$$

Wartość funkcji celu w punkcie optymalnym:

$$F_{S-1}(x_1, x_2, \ldots, x_{S-1}) \stackrel{\Delta}{=} F_S(x_1, x_2, \ldots, x_S^*) = F_S(x_1, x_2, \ldots, G_S(x_1, \ldots, x_{S-1}))$$

Ograniczenia w punkcie optymalnym:

$$\mathscr{D}_{xS-1}(x_1, \ldots, x_{S-1}) \stackrel{\Delta}{=} \mathscr{D}_{xS}(x_1, \ldots, x_{S-1}, x_S^* = G_S(x_1, \ldots, x_{S-1})) =$$

$$\left\{ \begin{array}{l} [x_1 \; x_2 \cdots x_{S-1}]^T \in \mathscr{R}^{S-1} : \\ \varphi_{lS}(x_1, x_2, \cdots, G_S(x_1, \ldots, x_{S-1})) = \varphi_{lS-1}(x_1, x_2, \cdots, x_{S-1}) = 0, l = 1, 2, \ldots, L, \\ \psi_{mS}(x_1, x_2, \cdots, G_S(x_1, \ldots, x_{S-1})) = \psi_{mS-1}(x_1, x_2, \cdots, x_{S-1}) \leq 0, m = 1, 2, \ldots, M \end{array} \right\}$$

Optymalizacja wieloetapowa

⋮

Krok S-1.

$$x_2^* = G_2(x_1) \rightarrow F_2(x_1, x_2^*) = \min_{x_2 \in \mathscr{D}_{x2}} F_2(x_1, x_2)$$

Wartość funkcji celu w punkcie optymalnym:

$$F_1(x_1) \stackrel{\Delta}{=} F_2(x_1 x_2^*) = F_2(x_1, G_2(x_1))$$

Ograniczenia w punkcie optymalnym:

$$\mathscr{D}_{x1}(x_1) \stackrel{\Delta}{=} \mathscr{D}_{xS-1}(x_1, x_2^* = G_1(x_1)) = \left\{ \begin{array}{l} x_1 \in \mathscr{R}: \\ \varphi_{l2}(x_1, G_1(x_1)) = \varphi_{l1}(x_1) = 0, l = 1, 2, \ldots, L, \\ \psi_{m2}(x_1, G_{S-1}(x_1)) = \psi_{m1}(x_1) \leq 0, m = 1, 2, \ldots, M \end{array} \right\}$$

Optymalizacja wieloetapowa

Krok S.

$$x_1^* \rightarrow F_1\left(x_1^*\right) = \min_{x_1 \in \mathcal{D}_{x1}} F_1\left(x_1\right)$$

Teraz możemy powrócić do zależności „*G*” wyznaczonych w poprzednich krokach

$$x_1^*$$

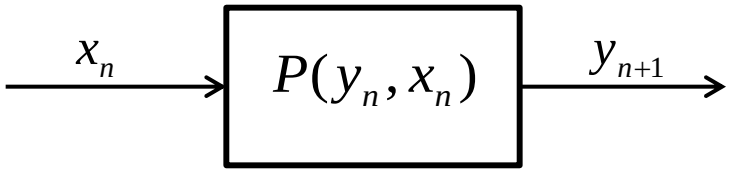
$$x_2^* = G_2\left(x_1^*\right)$$

$$\vdots$$

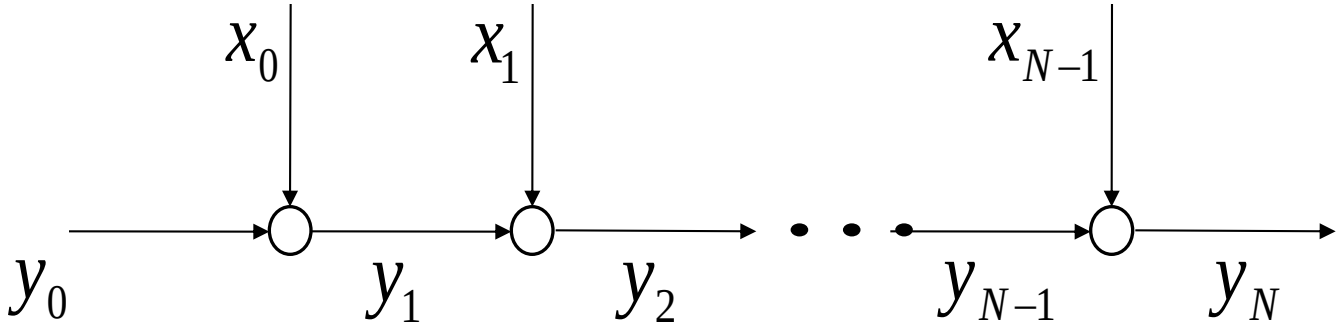
$$x_{S-1}^* = G_{S-1}\left(x_1^*, x_2^* \ldots, x_{S-1}^*\right)$$

$$x_S^* = G_S\left(x_1^*, x^*, \ldots, x_{S-1}^*\right)$$

Programowanie dynamiczne

$$y_{n+1} = P(y_n, x_n),\ y_o$$

$$Q(x_0, x_1, \ldots, x_{N-1}, y_1, y_2, \ldots, y_N) = \sum_{n=0}^{N-1} A_{n+1}(x_n, y_{n+1}) \stackrel{\Delta}{=} F(y_0, x_0, x_1, \ldots, x_{N-1})$$

Programowanie dynamiczne

$$Q(x_0, x_1, \ldots, x_{N-1}, y_1, y_2, \ldots, y_N) = \sum_{n=0}^{N-1} A_{n+1}(x_n, y_{n+1})$$

Krok 1. $$x_{N-1}^* \to \min_{x_{N-1}} A_N(x_{N-1}, y_N) = \min_{x_{N-1}} A_N(x_{N-1}, P(y_{N-1}, x_{N-1}))$$

Wiemy że: $$y_N = P(y_{N-1}, x_{N-1})$$

$$x_{N-1}^* = G_{N-1}(y_{N-1}) \to \min_{x_{N-1}} A_N(x_{N-1}, P(y_{N-1}, x_{N-1}))$$

$$V_{N-1}(y_{N-1}) \stackrel{\Delta}{=} \min_{x_{N-1}} A_N(x_{N-1}, P(y_{N-1}, x_{N-1})) =$$

$$= A_N(x_{N-1}^*, P(y_{N-1}, x_{N-1}^*)) = A_N(G_{N-1}(y_{N-1}), P(y_{N-1}, G_{N-1}(y_{N-1})))$$

Programowanie dynamiczne

Krok N.

$$x_0^* \rightarrow \min_{x_0}\left\{A_1(x_0, y_1) + V_1(y_1)\right\}$$

Wiemy że: $y_1 = P(y_0, x_0)$

$$x_0^* = G_0(y_0) \rightarrow \min_{x_0}\left\{A_1(x_0, P(y_0, x_0)) + V_1(P(y_0, x_0))\right\}$$

y_0 jest znaną wartością i teraz możemy wyliczyć kolejne wartości decyzji $x_0^*, x_1^*, \ldots, x_{N-1}^*$,

$$x_0^* = G_0(y_0) \rightarrow y_1 = P(y_0, x_0^*)$$

$$x_1^* = G_1(y_1) \rightarrow y_2 = P(y_2, x_2^*)$$

$$\vdots$$

$$x_{N-2}^* = G_{N-2}(y_{N-2}) \rightarrow y_{N-1} = P(y_{N-2}, x_{N-2}^*)$$

$$x_{N-1}^* = G_{N-1}(y_{N-1}) \rightarrow y_N = P(y_{N-1}, x_{N-1}^*)$$

Dekompozycja i koordynacja zadania optymalizacji

$$x^* \to F(x^*) = \min_{x \in \mathscr{D}_x} F(x) \quad F(x) = H\left(F_I(x^I, w), F_{II}(x^{II}, w), \ldots, F_K(x^K, w)\right)$$

$$x \in \mathscr{D}_x \subset \mathscr{R}^S, \mathscr{D}_x = \left\{x \in \mathscr{R}^S; \varphi(x) = 0_L, \psi(x) \le 0_M\right\}$$

$$\mathscr{D}_x = \left\{ x = \begin{bmatrix} x^I \\ x^{II} \\ \vdots \\ x^K \\ w \end{bmatrix} \in \mathscr{R}^S, \varphi(x) = \begin{bmatrix} \varphi^I(x^I, w) \\ \varphi^{II}(x^{II}, w) \\ \vdots \\ \varphi^K(x^K, w) \\ \varphi^w(w) \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} 0_{L_I} \\ 0_{L_{II}} \\ \vdots \\ 0_{L_K} \\ 0_{L_w} \end{bmatrix} = 0_L, \psi(x) = \begin{bmatrix} \psi^I(x^I, w) \\ \psi^{II}(x^{II}, w) \\ \vdots \\ \psi^K(x^K, w) \\ \psi^w(w) \end{bmatrix} \le \begin{bmatrix} 0_{M_I} \\ 0_{M_{II}} \\ \vdots \\ 0_{M_K} \\ 0_{M_w} \end{bmatrix} = 0_M \right\}$$

$$\sum_{k=I}^{K} L_k + L_w = L, \sum_{k=I}^{K} M_k + M_w = M$$

Dekompozycja i koordynacja zadania optymalizacji

Zadanie rozwiązujemy w dwóch etapach.
Etap I: Dla ustalonej zmiennej koordynacyjnej w rozwiązujemy K zadań

$$x^{k*}(w) \to F_k\left(x^{k*}(w), w\right) = \min_{x^k \in \mathcal{D}_{x^k}(w)} F_k\left(x^k, w\right),\ k = 1, 2, \ldots, K$$

Następnie wyznaczamy wartość:

$$\overline{F}(w) \stackrel{\Delta}{=} H\left(F_I\left(x^{I*}(w), w\right), F_{II}\left(x^{II*}(w), w\right), \ldots, F_K\left(x^{K*}(w), w\right)\right)$$

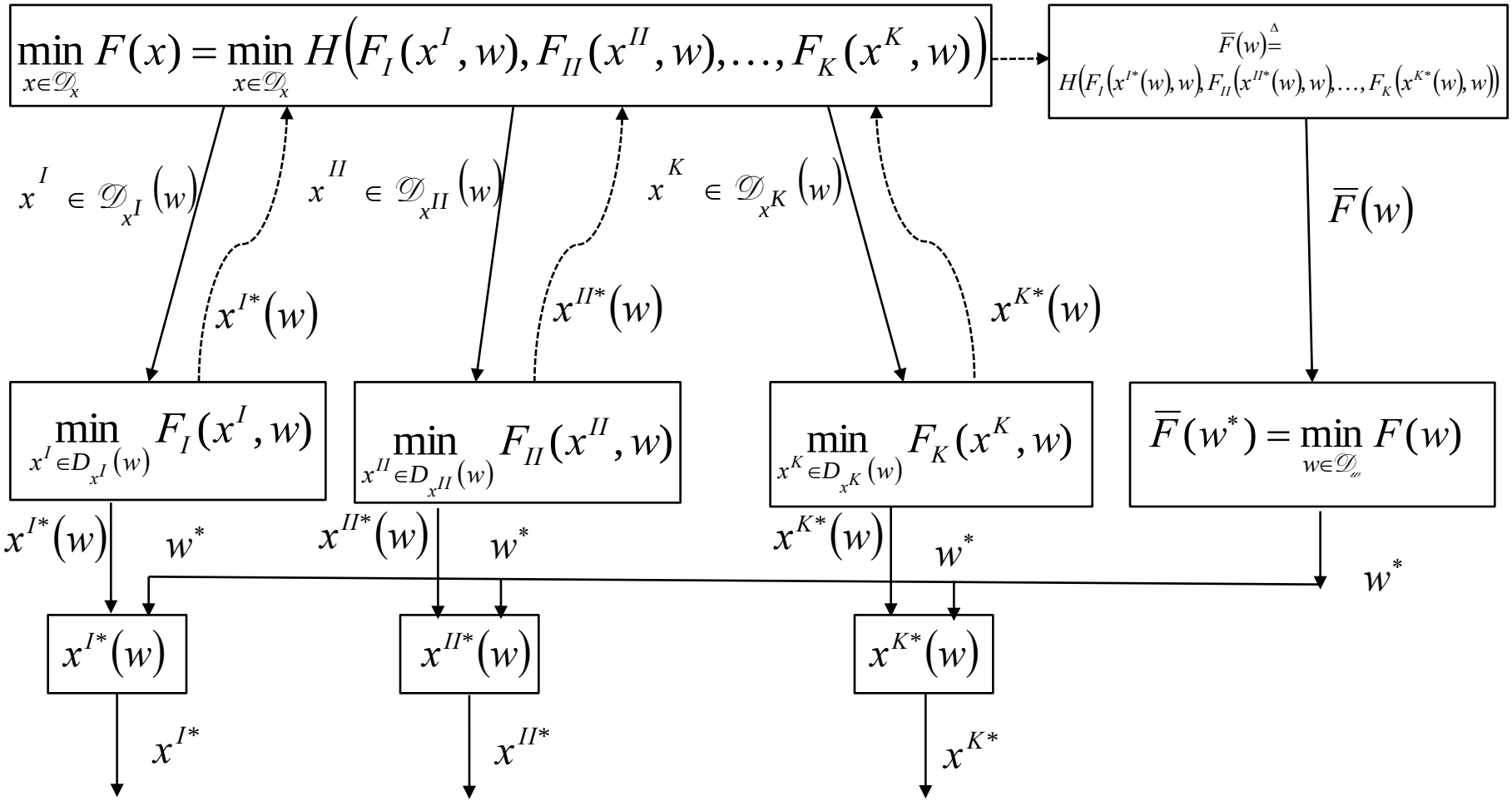
Etap II: wyznaczamy optymalną wartość zmiennej koordynacyjnej rozwiązując zadanie:

$$w^* \to \overline{F}(w^*) = \min_{w \in \mathcal{D}_w} F(w)$$

ostatecznie

$$x^{k*} = x^{k*}\left(w^*\right),\ k = 1, 2, \ldots, K$$

Dekompozycja i koordynacja zadania optymalizacji

Optymalizacja systemów

prof. dr hab. inż. Jerzy Świątek

Egzamin

- Optymalizacja systemów
- Termin 0 – ostatni wykład:
- 3.02.2027 (środa) sala 23 budynek C-3, godz. 13:15 -15:00
- Warunki terminu 0:
  - Pozytywne aktualne (tegoroczne) zaliczenie z ćwiczeń ≥ 3.5
  - Propozycja oceny: ocena z ćwiczeń (+premia za obecność)
  - Obecność na ostatnim wykładzie
  - Nieobecni (bez względu na przyczynę) rezygnują ze zwolnienia
  - Można wcześniej ale nie po terminie 0. Należy przedstawić potwierdzoną ocenę.
- Termin 1:
- 10.02.2027 (środa) sala 23, budynek C-3, godz. 13:15 -15:00

- Termin 2:
- 17.02.2027 (środa) sala 23, budynek C-3, godz. 13:15 -15:00

Literatura

- **LITERATURA PODSTAWOWA:**
- Findeisen W., Szymanowski J., Wierzbicki A., *Teoria i metody obliczeniowe optymalizacji*, PWN, Warszawa, 1980
- Seidler J., Badach A., Molisz W., *Metody rozwiązywania zadań optymalizacji*, WNT, Warszawa, 1980
- Kusiak J., Danielewska-Tułecka A., Oprocha P. *Optymalizacja. Wybrane metody z przykładami zastosowań*, PWN, Warszawa, 2009.
- Edwin Chong, Stanisław Żak, *An Introduction to Optimization*, John Wiley & Sons, 2013
- https://byes.pl/wyklady-prof-swiatka/

-
- **LITERATURA UZUPEŁNIAJĄCA:**
- Bazara M.S., Shetty C.M., *Nonlinear Programming, Theory and Algorithms*, John Wiley and Sons, New York 1979
- Brdyś M., Ruszczyński A., *Metody optymalizacji w zadaniach*, WNT, Warszawa 1985
- De Groot M.H., *Optymalne decyzje statystyczne*, PWN, Warszawa 1981
- Zieliński R., Neuman P., *Stochastyczne metody poszukiwania minimum funkcji*, WNT, Warszawa 1985

Dziękuję za uwagę

